

VERSLAG

VAN

DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.

OVER HET BOEKJAAR

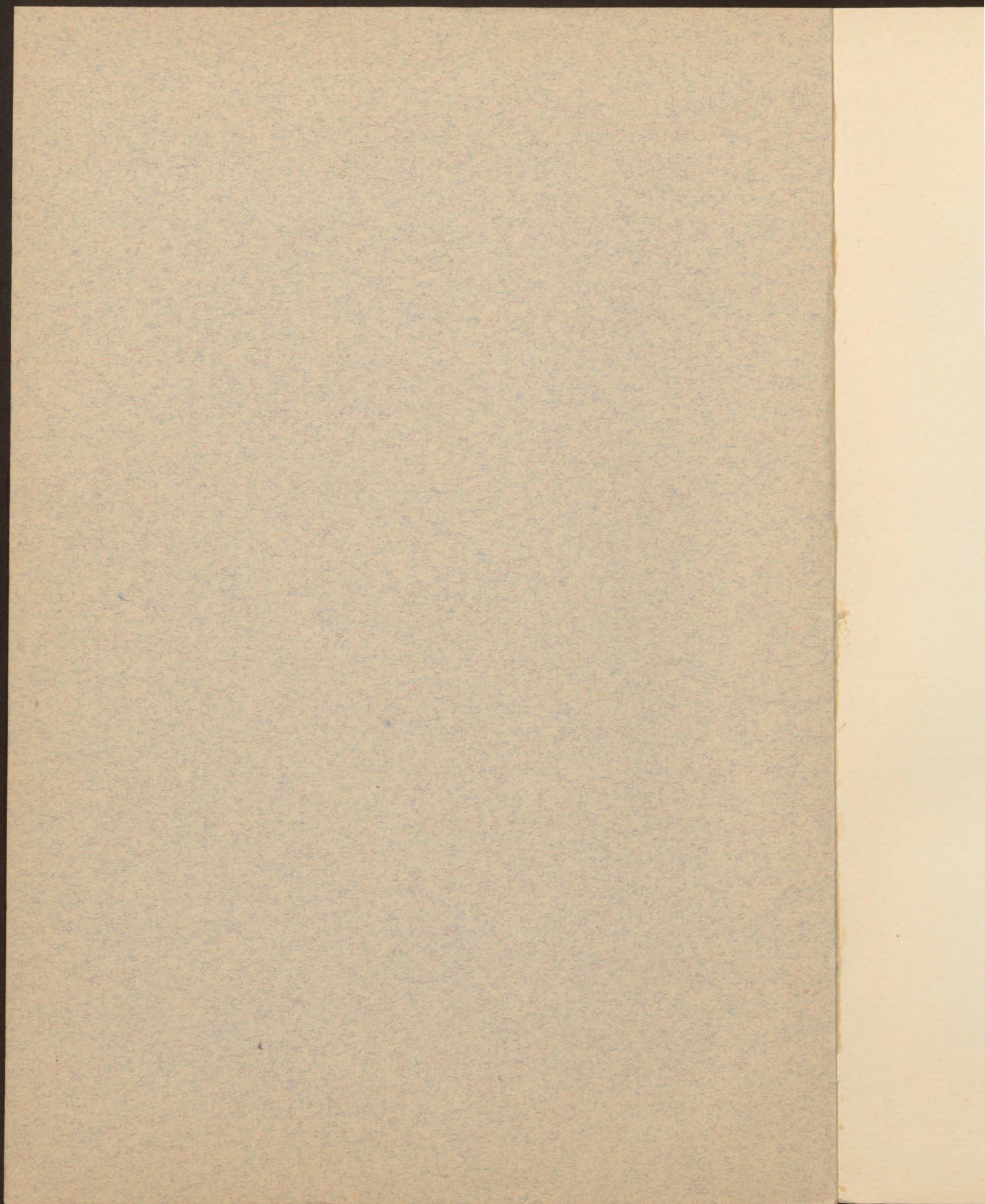
1948

UITGEBRACHT IN DE

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS

OP 26 APRIL 1949

AMSTERDAM
BLIKMAN & SARTORIUS
1949



VERSLAG

VAN

DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.

OVER HET BOEKJAAR

1948

UITGEBRACHT IN DE

ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS

OP 26 APRIL 1949

AMSTERDAM
BLIKMAN & SARTORIUS
1949

VE

Inleiding

KAP

De kap

De geld

DE

Bij

Toezi

Geldzu

Uitgifte

Werkzaa

Uitvoer

Certifice

Medewe

PER

BED

Binnenla

Discont

Belening

Voorsch

Buitenla

Metaalv

Opeisba

Biljetten

Bankassi

Rekenin

Giroverl

Clearing

Bewaarn

Beleggin

Gebouw

Maatsch

Pensioer

Winst-

Winstve

INHOUD

VERSLAG VAN DEN PRESIDENT	Bladzijde
Inleiding	1
KAPITAALMARKT EN GELDMARKT	
De kapitaalmarkt	34
De geldmarkt	40
DE INTERNATIONALE MONETAIRE ONTWIKKELING.	43
BIJZONDERE WERKZAAMHEDEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK	
Toezicht op het credietwezen	48
Geldzuivering en deblokkering	49
Uitgifte van muntbiljetten	56
Werkzaamheden, rechtstreeks verband houdende met de uitvoering der deviezenregeling	57
Uitvoering van het betalingsverkeer met het buitenland	59
Certificering van buitenlandse activa	61
Medewerking aan de E.C.A.-hulp	63
PERSONALIA	67
BEDRIJF DER BANK	
Binnenlandse credietgeving van de Nederlandsche Bank	71
Disconteringen	72
Belingen	72
Voorschotten in rekening-courant	73
Buitenlandse wissels, saldi en betaalmiddelen	73
Metaalvoorraad	74
Opeisbare schuld	75
Biljettencirculatie	76
Bankassignaties	76
Rekening-courantverkeer	76
Giroverkeer	78
Clearing	78
Bewaarneming	78
Beleggingen	79
Gebouwen en inventaris	79
Maatschappelijk kapitaal en reserves	79
Pensioenfondsen en voorzieningsfondsen	81
Winst- en verliesrekening	81
Winstverdeling	82

VERSLAG VAN COMMISSARISSEN	83
----------------------------------	----

BIJLAGEN

Balans per 31 December 1948	86
Winst- en verliesrekening over het boekjaar 1948	88
Toelichting op de balans	90
Samenstelling van de Directie, van den Raad van Commissarissen en van den Bankraad op 1 Januari 1949	91
Hoofdbank, Bijbank en Agentschappen op 1 Januari 1949	92
Wet van 23 April 1948, (Staatsblad No. I, 165), houdende verklaring van het algemeen nut van de naasting van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van De Nederlandsche Bank N.V. door de Staat en de regeling dier naasting. (Wet nopens de naasting der aandelen in de Nederlandsche Bank N.V.)	96
Wet van 23 April 1948, (Staatsblad No. I 166), houdende nieuwe bepalingen nopende het Statuut van De Nederlandsche Bank N.V. (Bankwet 1948)	99
Besluit van 12 Juli 1948 (Staatsblad No. I 290), tot bepaling van het tijdstip van inwerkingtreding van de artikelen 2 tot en met 7 van de Wet van 23 April 1948, Staatsblad No. 1165, nopens de naasting der aandelen in De Nederlandsche Bank N.V.	109
Besluit van 12 Juli 1948, Staatsblad No. I 291), tot bepaling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Bankwet 1948 (Wet van 23 April 1948, Staatsblad No. I 166).	110
Besluit van 6 Augustus 1948 (Staatsblad No. I 358) tot uitvoering van artikel 32, lid 2, van de Bankwet 1948 (Staatsblad No. I 166).....	111
Gemiddelde stand van het opererend kapitaal; bedragen.....	112
Gemiddelde stand van het opererend kapitaal; percentages	113
Overzicht der wekelijks gepubliceerde verkorte balansen	114

LIJS

1 — Invo
2 — Inde
3 — Geze
4 — Uitv
5 — Inde
Ned
6 — Pers
7 — Inde
8 — Verk
9 — Omv
10 — Wer
11 — Wer
12 — Inde
13 — In-
14 — In-
15 — Teko
16 — Betal
17 — Ontv
18 — Anal
19 — Ontv
20 — Stort
21 — Oper
22 — Ontv
23 — Rend
24 — Aand
25 — Uitst
26 — Vlott
27 — Disco
28 — Koer
29 — Geco
30 — Geco
31 — Geco
32 — Beha
33 — Depo
keerd
34 — Muta
35 — In 19
36 — In 19
recht
37 — Binn
38 — Buite
39 — Meta
40 — Opeis
41 — Ontw
42 — Same
43 — Giro-
44 — Verre
45 — Verg
en 19

LIJST DER STATISTISCHE TABELLEN

	Bladzijde
1 — Invoer, uitvoer en uitvoeroverschot van de V.S. in 1946, 1947 en 1948	5
2 — Indexcijfers van de industriële productie in West-Europa	5
3 — Gezamenlijke uitvoer, invoer en invoeroverschot van 17 O.E.E.C.-landen	6
4 — Uitvoer, invoer en invoeroverschot van 17 O.E.E.C.-landen in 1947 en 1948	7
5 — Indexcijfers van productie, personeelsbezetting en arbeidsproductiviteit in de Nederlandse industrie	8
6 — Personeelsterkte en omzetten in de industrie	9
7 — Indexcijfers der agrarische productie	10
8 — Verkeer en vervoer	11
9 — Omvang van de koopvaardijvloot	11
10 — Werkloosheid en werkverruiming	12
11 — Werkstakingen en uitsluitingen	13
12 — Indexcijfers van prijzen en lonen in Nederland	13
13 — In- en uitvoer van Nederland	15
14 — In- en uitvoer van Nederland, verdeeld naar landen	16
15 — Tekort op de handelsbalans van Nederland, verdeeld naar landen	17
16 — Betalingsbalans van Nederland voor 1948	20
17 — Ontwikkeling der hoeveelheid vrij geld in Nederland	23
18 — Analyse van de oorzaken van de vermeerdering der hoeveelheid vrij geld	24
19 — Ontwikkeling der geblokkeerde middelen	25
20 — Stortingen en terugbetalingen bij de spaarbanken	35
21 — Openbare emissies	36
22 — Ontwikkeling der netto staatsschuld	38
23 — Rendementscijfers voor obligaties en pandbrieven	39
24 — Aandelenkoersen en omzetten ter beurse van Amsterdam	39
25 — Uitstaand schatkistpapier	41
26 — Vlottende staatsschuld	42
27 — Discontonoteringen en rente van daggeldleningen	42
28 — Koersen voor buitenlandse geldsoorten	44
29 — Gecombineerde cijfers van 42 handelsbanken per 31 December 1946, 1947 en 1948	49
30 — Gecombineerde cijfers van 42 handelsbanken (kwartaalscijfers)	50
31 — Gecombineerde cijfers van landbouwcredietinstellingen (kwartaalscijfers)	52
32 — Behandelde deblokkeringsaanvragen	54
33 — Deposito's en creditsaldi bij vijf leidende bankinstellingen, gesplitst naar geblokkeerde, optie-, beleggings- en vrije rekeningen	55
34 — Mutaties in den voorraad muntbiljetten	56
35 — In 1948 toegewezen en ontvangen directe E.C.A.-hulp	66
36 — In 1948 ten bate en ten laste van Nederland vastgestelde en verleende trekkingsrechten	66
37 — Binnenlandse credietgeving, 1943—1948	71
38 — Buitenlandse activa, 1943—1948	74
39 — Metaalvoorraad, 1943—1948	74
40 — Opeisbare schuld, 1943—1948	75
41 — Ontwikkeling der bankbiljettencirculatie (nieuwe uitgifte)	77
42 — Samenstelling der biljettencirculatie (31 Dec. 1947 en 31 Dec. 1948)	77
43 — Giro-omzet, 1943—1948	78
44 — Verrekeningen in de clearing, 1943—1948	78
45 — Vergelijkend overzicht van de creditposten der winst- en verliesrekeningen 1947 en 1948	81

In he
blad no. I 16
de wet van 2
Statuut van
sluiten van I
eerstgenoem
werking get
getreden op

De n
Bank is krac
De aandelen
loosstelling t
Nationale So
Administrati
van het boek
ber 1948 een
omgezet.

De B
dels was gew
204). Veel pr
van de Nede
zonder bepe
tot het uitge
geen wezenli
heid bezitte
afzonderlijke
zelf (artikel
gelijk vroege
baar. De be
welke de M
der Regerin
ter bereiking
(artikel 26)
Bankwet 194
het opvolge
Nieuw is ev

VERSLAG VAN DEN PRESIDENT

INLEIDING

In het afgelopen boekjaar zijn tot stand gekomen de wet van 23 April 1948 (*Staatsblad* no. I 165) nopens de naasting der aandelen in De Nederlandsche Bank N.V., zomede de wet van 23 April 1948 (*Staatsblad* no. I 166) houdende nieuwe bepalingen nopens het Statuut van De Nederlandsche Bank N.V. (Bankwet 1948). Krachtens Koninklijke besluiten van 12 Juli 1948 (*Staatsblad* no. I 290 en 291) zijn de artikelen 2 tot en met 7 van eerstgenoemde wet, alsook de in de tweede plaats genoemde wet, op 1 Augustus 1948 in werking getreden. Artikel 1 en artikel 8 van de Naastingswet waren reeds in werking getreden op 15 Mei 1948.

De naasting van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van de Nederlandsche Bank is krachtens artikel 2 van de Naastingswet op 1 Augustus 1948 een feit geworden. De aandelen zijn genaast door den Staat. Aan de voormalige aandeelhouders is een schade-loosstelling toegekend in den vorm van een inschrijving in het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ -procents Nationale Schuld, ten belope van het tweevoud van het nominale bedrag hunner aandelen. Administratief had de omzetting van de aandelen in inschrijvingen Grootboek op het einde van het boekjaar voor het grootste gedeelte haar beslag gekregen. In totaal was op 31 December 1948 een bedrag van f 17.900.500 nominaal aan aandelen in Grootboekinschrijvingen omgezet.

De Bankwet 1948 is in de plaats gekomen van de Bankwet 1937, zoals die inmiddels was gewijzigd, en van het Koninklijk besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad* no. F 204). Veel principiële veranderingen heeft de nieuwe Bankwet niet gebracht. De rechtsvorm van de Nederlandsche Bank is die van een naamloze vennootschap gebleven. De Bank is, zonder beperkende tijdsbepaling en met uitsluiting van ieder ander, gerechtigd verklaard tot het uitgeven van bankbiljetten. De omschrijving van haar overige werkzaamheden heeft geen wezenlijke wijziging ondergaan. De bepaling dat de biljetten der Bank de hoedanigheid bezitten van wettig betaalmiddel — een bepaling die vroeger was vervat in een afzonderlijke wet: de wet van 18 Juli 1904 (*Staatsblad* no. 189) — is thans in de Bankwet zelf (artikel 10) opgenomen. Krachtens de Bankwet 1948 zijn de bankbiljetten niet meer, gelijk vroeger, dagelijks op vertoon *betaalbaar*; zij zijn thans dagelijks op vertoon *verwisselbaar*. De bepaling van artikel 7 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, luidens welke de Minister van Financiën ter coördinatie van de monetaire en financiële politiek der Regering en de politiek van de Nederlandsche Bank, aan de Directie der Bank de ter bereiking van dat doel nodige aanwijzingen kan geven, is in de nieuwe Bankwet (artikel 26) overgenomen. Anders dan in evengenoemd Koninklijk besluit, is echter in de Bankwet 1948 aan de Bankdirectie het recht toegekend, indien zij bedenkingen heeft tegen het opvolgen van zodanige aanwijzingen, daartegen bij de Kroon in beroep te komen. Nieuw is eveneens de in artikel 9 van de Bankwet 1948 vervatte omschrijving van de taak

der Bank, die in de oude Bankwet niet voorkwam. Dit artikel bevat onder meer de bepaling dat de Bank toezicht oefent op het credietwezen.

Artikel 23 van de oude Bankwet over de dekking door munt of muntmateriaal van de bankbiljetten in omloop en van de andere terstond opeisbare verplichtingen van de Bank is in de nieuwe Bankwet niet overgenomen. Artikel 17 van de Bankwet 1948 bepaalt dat omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi in rekeningcourant bij de Bank door de Kroon, mede ter bevordering van een stabiele waarde van de Nederlandse geldeenheid, volgens regelen bij de wet vast te stellen, voorschriften worden gegeven. Op het einde van het boekjaar was deze bepaling nog niet tot uitvoering gekomen. Inmiddels heeft de Minister van Financiën bij Beschikking van 22 Januari 1949 een Commissie van Advies ingesteld „inzake het vaststellen van wettelijke regelen, volgens welke voorschriften zullen worden gegeven omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der direct opeisbare verplichtingen van de Nederlandsche Bank”. De Koninklijke Commissaris, prof. mr F. de Vries, is tot voorzitter van deze Commissie benoemd. De Directeur-Secretaris, prof. mr A. M. de Jong, is een der leden.

Krachtens de Bankwet 1948 (artikel 22) bestaat de Directie der Bank uit een president, een secretaris, benevens tenminste drie en ten hoogste vijf directeuren. In de wijze van benoeming van president en secretaris is door de nieuwe Bankwet geen verandering gebracht. De benoeming van de directeuren, die vroeger door de aandeelhouders geschiedde, is thans aan de Kroon opgedragen. De directeuren worden telkens voor den tijd van zeven jaren benoemd uit een voordracht van drie personen, voor elke vacature op te maken door de gemeenschappelijke vergadering van Directie en Commissarissen. Indien de benoeming niet binnen drie weken na dagtekening der voordracht heeft plaats gevonden, wordt door de gemeenschappelijke vergadering een nieuwe voordracht van drie personen opgemaakt. Wordt andermaal binnen drie weken na dagtekening van de voordracht niet tot benoeming uit de voordracht overgegaan, dan wordt door de Kroon in de benoeming voorzien. De bij het in werking treden van de wet in functie zijnde leden van de Directie zijn krachtens een der overgangsbepalingen van de wet voor den duur van hun ambts-termijn in hun functie gehandhaafd.

De Raad van Commissarissen — krachtens de oude wet een college van ten minste vijftien leden — bestaat ingevolge de nieuwe wet uit twaalf leden. Commissarissen worden benoemd door aandeelhouders uit een voordracht van drie personen voor elke te vervullen plaats, opgemaakt in een gemeenschappelijke vergadering van den Raad van Commissarissen en den Bankraad. Krachtens de overgangsbepalingen der wet is de benoeming voor de eerste maal van de leden van den Raad van Commissarissen geschied door den Minister van Financiën in overleg met de Directie der Bank.

In de taak van het college van Commissarissen is door de nieuwe Bankwet geen verandering gekomen. Formeel is deze taak geheel dezelfde gebleven. Ook materieel is er nauwelijks een verschil. De oude Commissarissen waren de vertegenwoordigers van de aandeelhouders; maar ook de nieuwe Commissarissen kunnen zich als vertegenwoordigers van den enigen aandeelhouder beschouwen. Zoals vanzelf spreekt, zullen zij daarbij hun positie niet zien als die van vertegenwoordigers van het privaatrechtelijk belang van den Staat als aandeelhouder, maar veeleer als die van vertegenwoordigers van het algemeen belang, dat bij de Nederlandsche Bank als circulatiebank uiteraard behoort te prevaleren boven het financiële of commerciële belang van de vennootschap.

De Ban
1945 (*Staatsbla*
Krachtens artik
te weten:

- (a) den
- (b) vier
- (c) twa

De beno
het tot stand
voordracht van
daartoe door de
krachtens de w
nijverheid en h
werknemersorga
behorende tot e

In de ve
voorzitterschap.
Directie der Ba
tievelijk door de
voorziening en v
van den Bankra

De Presi
economische en
Daarnaast word
worden gebrach
Financiën kan, i
over aangelegen
Daarnaast is de
legenheden ook
van de Bankwet
de voorzitter of

Wat de v
dat van de jaarl
dit het bedrag
komt aan den S

Ingevolg
spoedig mogelij
Dit bleek het b
onder intrekking
gewone algeme

De belan
van de Nederl
bovendien de aa

De Bankraad, zoals die was ingesteld bij het Koninklijk besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad* no. F 204), is door een nieuw college van denzelfden naam vervangen. Krachtens artikel 32 van de Bankwet 1948 bestaat de Bankraad thans uit zeventien leden, te weten:

- (a) den Koninklijken Commissaris;
- (b) vier leden, te benoemen door en uit den raad van Commissarissen; en
- (c) twaalf leden, door de Kroon te benoemen.

De benoeming van de twaalf leden, sub (c) bedoeld, geschiedt, in afwachting van het tot stand komen ener publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, uit een alphabetische voordracht van twee personen voor elke te vervullen plaats, op te maken door de daartoe door de Kroon aan te wijzen organen of instanties. Bij deze aanwijzing moet krachtens de wet worden gestreefd naar een representatie van handel (inclusief verkeer), nijverheid en het agrarisch bedrijfsleven, elk met twee, en van de gezamenlijke centrale werknemersorganisaties en de op het gebied van geld- en bankwezen deskundigen niet behorende tot een der vier genoemde groepen, elk met drie personen.

In de vergaderingen van den Bankraad bekleedt de Koninklijke Commissaris het voorzitterschap. Het secretariaat wordt vervuld door den Secretaris der Bank. De Directie der Bank, de Thesaurier-Generaal of zijn plaatsvervanger, zomede drie respectievelijk door de ministers van Economische Zaken, van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en van Sociale Zaken benoemde vertegenwoordigers, wonen de vergaderingen van den Bankraad bij en brengen daarin een raadgevende stem uit.

De President der Bank brengt aan den Bankraad verslag uit over de algemene economische en financiële ontwikkeling en over de door de Bank gevoerde politiek. Daarnaast wordt beraadslaagd over de onderwerpen welke door één of meer leden ter tafel worden gebracht in verband met de positie en de taak van de Bank. De Minister van Financiën kan, na daaromtrent met de Bankdirectie gepleegd overleg, den Bankraad horen over aangelegenheden die voor de richtlijnen van het te voeren bankbeleid van belang zijn. Daarnaast is de Bankraad bevoegd den Minister van Financiën over zodanige aangelegenheden ook uit eigen beweging van advies te dienen. Krachtens artikel 32, vijfde lid van de Bankwet vergadert de Bankraad ten minste zesmaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of ten minste vier leden zulks nodig achten.

Wat de verdeling van de winsten der Bank betreft, bepaalt de nieuwe Bankwet dat van de jaarlijkse netto-winst twintig procent wordt gestort in het reservefonds, totdat dit het bedrag van het maatschappelijk kapitaal der Bank heeft bereikt. Het meerdere komt aan den Staat.

Ingevolge artikel 42 van de Bankwet 1948 moesten de statuten der Bank zo spoedig mogelijk met de bepalingen dezer wet in overeenstemming worden gebracht. Dit bleek het beste te kunnen geschieden door het vaststellen van geheel nieuwe statuten onder intrekking van de oude. Een en ander heeft zijn beslag gekregen in een buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders, gehouden op 1 Maart 1949.

De belangrijke wijziging, door het Koninklijk besluit van 1 October 1945 in de positie van de Nederlandsche Bank gebracht, is dus thans bij de wet geconsolideerd, terwijl bovendien de aandelen in de Bank eigendom zijn geworden van den Staat. Hoe de betrek-

kingen tussen de Bank en de Overheid zich bij dezen nieuwen status zullen ontwikkelen, zal de praktijk moeten leren. Wij gevoelen het als een zeer verantwoordelijke taak mede te werken aan de vorming van de traditie die, naast de wettelijke voorschriften, die betrekkingen op den duur mede zal gaan bepalen.

De internationale conjuncturele ontwikkeling heeft in 1948 een minder inflatoir karakter gedragen dan in 1947. In verscheidene landen werden belangrijke vorderingen naar een toestand van monetair evenwicht gemaakt.

In de Verenigde Staten, welker conjunctuurverloop voor West-Europa van zo uitermate grote betekenis is, was de ontwikkeling rustiger dan in het voorgaande jaar. Terwijl in 1947 de industriële productie die van 1946 met niet minder dan 10 % overtrof, bedroeg de stijging van de productie in 1948 ten opzichte van die in het voorafgaande jaar slechts 3 %. Daarmede werd een gemiddelde bereikt van 170 % van de productie van 1937. De agrarische productie was eveneens gunstig. De tarweoogst, voor Europa van zo groot belang, bleef slechts weinig bij den recordoogst van 1947 ten achter.

Op monetair gebied bracht 1948 een omslag in de tot dusver overheersende tendenties. Terwijl in de voorafgaande jaren de geldcirculatie een onafgebroken toeneming had vertoond, gaf 1948, als gevolg van het kasoverschot in de Federale financiën, dat niet minder dan \$ 8,1 milliard bedroeg, een daling te zien, die zich vooral in het eerste kwartaal afspeelde en later weer gevolgd werd door een lichte stijging. Einde 1948 bedroeg de circulatie \$ 111,7 milliard tegen \$ 113,5 milliard einde 1947. Het credietvolume der handelsbanken vertoonde een overeenkomstige beweging. Terwijl de commerciële credieten nog met 11 % stegen tot een totaal van \$ 45,9 milliard per einde 1948, gaven de credieten aan de Federale regering en de overige publiekrechtelijke lichamen een daling van 10 % te zien, waardoor zij per einde 1948 een peil van \$ 67,9 milliard bereikten. Het totale credietvolume daalde door deze tegengestelde invloeden van \$ 116,1 milliard per einde 1947 tot \$ 113,8 milliard per einde 1948.

De ontwikkeling der prijzen was onregelmatig. Nadat het indexcijfer der groot-handelsprijzen in Januari 1948 een top bereikt had van 192, waarbij het prijsgemiddelde van 1937 als vergelijkingsbasis geldt, volgde aanvankelijk een daling, die echter reeds in April werd onderbroken waarna in Augustus met een indexcijfer van 196 een nieuw hoogtepunt werd bereikt. Daarna volgde een regelmatige daling tot 188 in December, die zich in het nieuwe jaar voortzette. Het gemiddelde van 1948 lag met 191 nog ruim 8 % boven 1947. Van bijzondere betekenis was het verschil in prijsontwikkeling tussen agrarische en industriële producten. Terwijl bij voorbeeld de granen in den loop van 1948 een belangrijke prijsdaling te zien gaven, waardoor tarwe en maïs per einde van het jaar ca. 25 % resp. 45 % lager noteerden dan aan het begin, vertoonden de metalen juist een stijgende prijsontwikkeling.

De grotere bedrijvigheid, maar vooral het hogere prijsniveau brachten een verdere stijging van het nationale inkomen, dat voor 1948 op de recordhoogte van \$ 224 milliard wordt geraamd, d.i. 11 % hoger dan in 1947.

Intussen werd de bedrijvigheid in de Verenigde Staten in 1948, ondanks het in werking treden van het Marshallplan, in belangrijk geringere mate door buitenlandse vraag gestimuleerd dan in het voorafgaande jaar. Het uitvoeroverschot, dat in het tweede kwartaal van 1947 zijn hoogtepunt had bereikt en daarna begon te dalen, zette in 1948 zijn geleidelijke daling voort. Zowel een vermindering van den uitvoer als een toeneming van den invoer droegen hiertoe bij. Het jaartotaal dat in 1947 nog \$ 9,6 milliard had bedragen bedroeg in 1948 \$ 5,5 milliard.

TABEL 1 —

1ste kw	
2de	
3de	
4de	
Tot	

¹⁾ De cijfers
of the United N

²⁾ Inclusief
for occupied are

Deze v
verbetering in
gaf.

Het he
den voortgang
allerwegen ee
algemene stijg
— met uitzon
overtroffen. I
der productie
Bizone — en
de belangrijks

TAF

¹⁾ De cijfers
Monetaire Fond
der Bank deustc
²⁾ 1936 = 1

TABEL 1 — INVOER, UITVOER EN UITVOEROVERSCHOT VAN DE VERENIGDE STATEN IN 1946, 1947 EN 1948 ¹⁾
(In miljoenen dollars)

	1946			1947			1948		
	Invoer	Uitvoer ²⁾	Uitvoeroverschot	Invoer	Uitvoer ²⁾	Uitvoeroverschot	Invoer	Uitvoer ²⁾	Uitvoeroverschot
1ste kwartaal	1.096	2.283	1.187	1.412	3.774	2.362	1.793	3.316	1.523
2de „	1.181	2.485	1.304	1.449	4.185	2.736	1.692	3.236	1.544
3de „	1.230	2.352	1.122	1.331	3.713	2.382	1.715	2.932	1.217
4de „	1.401	2.619	1.218	1.548	3.660	2.112	1.869	3.124	1.255
Totaal	4.908	9.739	4.831	5.740	15.332	9.592	7.069	12.608	5.539

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het *Monthly Bulletin of Statistics*, uitgegeven door het *Statistical Office of the United Nations*.

²⁾ Inclusief herexporten en inclusief verschepingen op grond van het *Army Civilian Supply Program for occupied areas*.

Deze verlaging van het Amerikaanse exportoverschot getuigt van de aanmerkelijke verbetering in de structuur van den internationalen handel, welke het afgelopen jaar te zien gaf.

Het herstel van het economisch leven in West-Europa maakte in 1948 een verblijdenden voortgang. Na den uitzonderlijk slechten oogst van 1947 bracht 1948 op agrarisch gebied allerwegen een belangrijke verbetering. De industriële productie vertoonde eveneens een algemene stijging, waardoor thans in alle landen waarvoor indexcijfers ter beschikking staan — met uitzondering slechts van de Bizone — de productie het peil van 1938 ruimschoots heeft overtroffen. Het is verheugend te kunnen constateren dat ons land in het tempo der stijging der productie zowel in 1947 als in 1948 vooraan staat — in 1948 slechts overtroffen door de Bizone — en dat de achterstand in het bereikte niveau, die tot dusver nog ten opzichte van de belangrijkste industrielanden bestond, is ingehaald.

TABEL 2 — INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN WEST-EUROPA ¹⁾

	1946	1947	1948	Productie in 1948 in % van 1947
	1938 = 100			
Nederland	74	94	113	120
België	89	106	114	108
Ver. Koninkrijk . . .	100	103	116	113
Frankrijk	79	95	108	114
Bizone	34 ²⁾	40 ²⁾	60 ²⁾	150
Noorwegen	100	115	125	109
Zweden	136	138	143	104
Denemarken	101	116	129	111

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan *International Financial Statistics*, uitgegeven door het Internationale Monetair Fonds te Washington en, voor de Brits-Amerikaanse zone van Duitsland, aan de *Mitteilungen der Bank deutscher Länder*.

²⁾ 1936 = 100.

Het herstel van de Europese productie ging gepaard met een belangrijke uitbreiding van de internationale handelsbeweging. De uitvoer van 17 van de 19 landen en gebieden, die tot het Europese Herstel Programma zijn toegetreden, vertoonde een stijging van 28 % ten opzichte van het voorafgaande jaar en bereikte een totaal van \$ 16,45 milliard; de ge-

**TABEL 3 — GEZAMENLIJKE UITVOER, INVOER EN INVOEROVERSCHOT
VAN 17 O.E.E.C.-LANDEN¹⁾**
(In miljoenen dollars)

Periode	Uitvoer		Invoer		Invoerverschot	
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
1ste kwartaal	2.692	3.325	4.397	5.132	1.705	1.807
2de „	3.239	4.000	5.682	6.013	2.443	2.013
3de „	3.282	4.148	5.829	5.860	2.547	1.712
4de „	3.674	4.975 ²⁾	5.806	6.318 ²⁾	2.132	1.343 ²⁾
Totaal	12.887	16.448 ²⁾	21.714	23.323 ²⁾	8.827	6.875 ²⁾

¹⁾ België-Luxemburg, Brits-Amerikaanse zone van Duitsland, Denemarken, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Turkije, Verenigd Koninkrijk, IJsland, Zweden en Zwitserland.

Voor twee O.E.E.C.-landen (de Franse zone van Duitsland en Triëst) zijn geen gegevens beschikbaar.

De cijfers zijn ontleend: voor Nederland aan de Maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer; voor de overige landen aan het *Monthly Bulletin of Statistics*, uitgegeven door het *Statistical Office of the United Nations* en de *Monatsberichte der Bank deutscher Länder*.

²⁾ De Decembercijfers voor Portugal en Griekenland berusten op schattingen.

zamenlijke invoer daarentegen steeg slechts met 7 % en bereikte een totaal van \$ 23,32 milliard. Neemt men de in 1948 nog steeds voortgezette prijsstijging in aanmerking, dan betekent de kleine stijging van het bedrag van den totalen invoer dat de kwantitatieve omvang der importen weinig verandering vertoonde. Het invoerverschot der betrokken landen gaf dientengevolge ten opzichte van 1947 een vermindering te zien met circa \$ 1,95 milliard, dat is circa 22 % van het niveau van 1947. Opmerkelijker is nog de ontwikkeling van het invoerverschot per kwartaal. Tot het 3e kwartaal 1947 zien wij een stijging, daarna treedt een bijna onafgebroken daling in, waardoor in het laatste halfjaar 1948 het invoerverschot nog slechts circa 63 % bedroeg van dat in de overeenkomstige periode van 1947.

Een vergelijking van de handelsbeweging der landen afzonderlijk doet zien dat ons land in de ontwikkeling van zijn export weliswaar een gunstige plaats inneemt, doch dat het is tenachtergebleven in de vermindering van zijn invoerverschot.

De in tabel 4 weergegeven tekorten op de handelsbalansen der verschillende Europese landen kunnen voor die landen afzonderlijk geenszins dienen als maatstaf van het tekort op hun betalingsbalans, omdat in het dienstenverkeer vele actief, andere daarentegen passief zijn. Niettemin kan het gezamenlijk invoerverschot tot een eerste indicatie strekken van de orde van grootte van het dollartekort dat zij tezamen hadden te dekken, omdat practisch gesproken slechts landen in het dollargebied, zoals de Verenigde Staten, Canada en Argentinië een exportoverschot vertoonden en dus direct of indirect als de leveranciers van het Europese importsaldo zijn te beschouwen. Rekening moet daarbij

TABEL 4 — U

Landen
België en Luxemburg
Bizone . . .
Denemarken .
Frankrijk . .
Griekenland .
Ierland . . .
Italië
Nederland . .
Noorwegen .
Oostenrijk . .
Portugal . . .
Turkije
Ver. Koninkrijk
IJsland
Zweden
Zwitserland. .
Totaal . . .

¹⁾ Exclusief IJsland
Zie voor de b
²⁾ Zie noot ²⁾

echter worden
en landvrucht
Westelijk Half
Op grond van
spruitende defi
hebben bedrag

De dekl
voedsel en gro
wanneer niet in
verstrekt aan I

Voor de
totaal een bedr
reeds in dezelf
machtingen
gekomen bedr
rekeningen va

¹⁾ Deze voorlop
en zullen bin

TABEL 4 — UITVOER, INVOER EN INVOEROVERSCHOT VAN 17 O.E.E.C.-LANDEN
IN 1947 EN 1948 ¹⁾
(In miljoenen dollars)

Landen	1947			1948			Uitvoer 1948 in % van 1947	Invoer 1948 in % van 1947	Invoer- overschot 1948 in % van 1947
	Uitvoer	Invoer	Invoer- overschot	Uitvoer	Invoer	Invoer- overschot			
België en Luxemb.	1.406	1.951	545	1.683	1.984	301	120	102	55
Bizone	225	734	509	653	1.353	700	290	184	138
Denemarken . . .	482	645	163	570	713	143	118	111	87
Frankrijk	1.755	2.856	1.101	1.622	2.477	855	92	87	78
Griekenland . . .	62	158	96	44 ²⁾	221 ²⁾	177 ²⁾	71 ²⁾	140 ²⁾	184 ²⁾
Ierland	160	528	368	191	549	358	119	104	97
Italië	712	1.954	1.242	1.069	1.499	430	150	77	35
Nederland	713	1.616	903	1.022	1.869	847	143	116	94
Noorwegen	366	769	403	414	748	334	113	97	83
Oostenrijk	82	116	34	196	256	60	239	221	176
Portugal	171	307	136	181 ²⁾	393 ²⁾	212 ²⁾	106 ²⁾	128 ²⁾	156 ²⁾
Turkije	222	242	20	194	272	78	87	112	390
Ver. Koninkrijk .	4.828	7.193	2.365	6.641	8.421	1.780	138	117	75
IJsland	44	79	35	62	68	6	141	86	17
Zweden	896	1.440	544	1.102	1.332	230	123	92	42
Zwitserland. . . .	763	1.126	363	804	1.168	364	105	104	100
Totaal	12.887	21.714	8.827	16.448 ²⁾	23.323 ²⁾	6.875 ²⁾	128 ²⁾	107 ²⁾	78 ²⁾

¹⁾ Exclusief Franse zone van Duitsland en Triëst.

Zie voor de bronnen waaraan de cijfers zijn ontleend noot ¹⁾ bij tabel 3.

²⁾ Zie noot ²⁾ bij tabel 3.

echter worden gehouden met het feit dat in de invoerwaarde mede begrepen is de zee- en landvracht tot aan de grens, welke vracht voor het grootste deel niet aan landen uit het Westelijk Halfrond, maar aan de Europese landengroep zelf verschuldigd zal zijn geweest. Op grond van een en ander kan worden aangenomen dat het uit het goederenverkeer voort- spruitende deficit der O.E.E.C.-landen t.o.v. het dollargebied circa \$ 4,5 à \$ 5 miljard zal hebben bedragen.

De dekking van dit tekort en dus de handhaving van de Europese voorziening met voedsel en grondstoffen, zou den Europeanen landen ten enenmale onmogelijk geweest zijn wanneer niet in den loop van 1948 de E.C.A.-hulp en de daaraan voorafgaande *interim aid* verstrekt aan Frankrijk, Italië en Oostenrijk, in werking waren getreden.

Voor de periode April tot en met December 1948 werd aan de Europese landen in totaal een bedrag van \$ 4.356,8 miljoen aan hulp toegewezen. Dit bedrag kon uiteraard niet reeds in dezelfde periode worden opgenomen. De in totaal in 1948 verstrekte aankoop- machtigingen bereikten een bedrag van \$ 4.044,8 miljoen. Het werkelijk tot uitbetaling gekomen bedrag beliep \$ 1.867 miljoen. Bovendien kwam — volgens voorlopige be- rekeningen van het Internationale Monetaire Fonds ¹⁾ — aan de Europese landen

¹⁾ Deze voorlopige gegevens zijn ons door het Internationale Monetaire Fonds welwillend verstrekt en zullen binnenkort worden gepubliceerd in het *Balance of Payments Yearbook* van genoemd Fonds.

in 1948 \$ 801 miljoen hulp voor de burgerbevolking der bezette gebieden, \$ 556 miljoen *interim aid*, \$ 349 miljoen Grieks-Turkse hulp en \$ 84 miljoen *post-U.N.R.R.A.*-hulp ten goede. Daarnaast ontvingen de O.E.E.C.-landen nog \$ 193 miljoen middelen van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, \$ 175 miljoen van de Export-Importbank, \$ 221 miljoen Amerikaanse regeringscredieten voor den aankoop van surplusvoorraden en schepen en kochten zij \$ 116 miljoen van het Internationale Monetaire Fonds, terwijl voorts het Verenigd Koninkrijk nog voor \$ 300 miljoen disposeerde over de speciale Britse lening van 1945. De overige schenkingen en leningen van de Amerikaanse Regering aan Europese landen werden met \$ 283 miljoen door terugbetalingen overtroffen. In totaal beliepen derhalve de door de O.E.E.C.-landen van de Amerikaanse regering en de beide Bretton Woods instellingen verkregen middelen per saldo \$ 4.379 miljoen.

De economische ontwikkeling in Nederland in 1948 mag in vele opzichten reden tot tevredenheid geven. Allereerst een beeld van grote activiteit, van stijgende productie en niettemin van een wat mindere graad van overspanning dan in 1947 viel waar te nemen.

De indexcijfers van de industriële productie getuigen van een gestadigen vooruitgang. De gemiddelde productie was 20 % hoger dan in het voorafgaande jaar en bereikte een stand van 113 % van 1938. Gedurende het vierde kwartaal werd zelfs een productie van 123 % van het gemiddelde van 1938 bereikt. Het tempo van de productietoename vertoonde intussen een duidelijke vertraging. In de opeenvolgende kwartalen van 1948

TABEL 5 — INDEXCIJFERS VAN PRODUCTIE, PERSONEELSBEZETTING EN ARBEIDSPRODUCTIVITEIT IN DE NEDERLANDSE INDUSTRIE ¹⁾

Periode	Productie		Personeelsbezetting		Arbeidsproductiviteit	
	1938 = 100	1947 = 100	1938 = 100	1947 = 100	1938 = 100	1947 = 100
4de kwartaal 1945	58	62	85	69	68	88
1ste „ 1946	61	65	95	77	65	84
2de „	67	71	102	83	65	84
3de „	78	82	109	88	72	94
4de „	89	94	114	92	79	102
Jaar 1946	74	78	105	85	70	91
1ste kwartaal 1947	84	89	117	96	72	94
2de „	91	96	121	99	75	97
3de „	95	101	124	101	76	99
4de „	107	114	128	104	84	109
Jaar 1947	94	100	123	100	77	100
1ste kwartaal 1948	104	110	133	108	78	101
2de „	110	117	135	109	81	105
3de „	113	120	137 ²⁾	111 ²⁾	83 ¹⁾	108 ²⁾
4de „	123	132	139 ²⁾	113 ²⁾	89 ²⁾	116 ²⁾
Jaar 1948	113	120	136 ²⁾	110 ²⁾	83 ²⁾	108 ²⁾

¹⁾ Exclusief bouwnijverheid. De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

²⁾ Voorlopige cijfers.

was de produ
komstige kwar
Naarmate het
Het verloop
een toenemin

Verhe
bezetting in d
personeelslede
nemingen die
geabsorbeerd
hoofde van de

De arb
omvang en to
stand van 83
en dat enige
nemingen de

TABEL

Periode
3de kwartaal
4de „
1ste „
2de „
3de „
4de „
1ste „
2de „
3de „
4de „
Jaar
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
Jaar
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
Jaar
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
Jaar

¹⁾ De cijfers
Zij hebben b
evenwel van de

was de productie respectievelijk 24 %, 21 %, 19 % en 15 % hoger dan in het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar. Op zichzelf is dit verschijnsel zeer begrijpelijk. Naarmate het herstel vordert, moet het tempo van vooruitgang een vertraging ondergaan. Het verloop der cijfers rechtvaardigt niettemin de verwachting, dat ook het jaar 1949 nog een toeneming der productie te zien zal geven.

Verheugend was evenzeer de nog steeds voortgaande verbetering van de personeelsbezetting in de industrie. De gemiddelde bezetting bij de ondernemingen met 10 of meer personeelsleden was in 1948 circa 10 % hoger dan in 1947, zodat in de industriële ondernemingen die boven het kleinbedrijf uitgaan een veel groter aantal arbeidskrachten werd geabsorbeerd dan overeenkomt met de jaarlijkse toeneming van het arbeidsaanbod uit hoofde van de bevolkingsvermeerdering.

De arbeidsproductiviteit, in den zin van verhouding tussen fysieke productieomvang en totale personeelsbezetting, steeg met ruim 8 % en bereikte een gemiddelden stand van 83 % van 1938, een cijfer dat nog steeds teleurstellend moet worden genoemd en dat enige verwondering wekt wanneer men ervaart dat in de grote industriële ondernemingen de arbeidsproductiviteit veelal belangrijk hoger wordt geschat.

TABEL 6 — PERSONEELSTERKTE EN OMZETTEN IN DE INDUSTRIE¹⁾

Perioden	Personeelsterkte (eind der periode)		Omzet						
	Duizenden personen	Index- cijfers (gem. 1947=100)	Binnenland		Buitenland			Totaal	
			In milli- oenen guldens	Indexc. (gem. 1947=100)	In milli- oenen guldens	Indexc. (gem. 1947=100)	In % van den totalen omzet	In milli- oenen guldens	Indexc. (gem. 1947=100)
3de kwartaal 1945	430	63	519	30	9	3	2	528	26
4de „	491	72	878	51	25	8	3	903	45
1ste „ 1946	542	79	991	58	47	15	5	1.038	51
2de „	576	84	1.195	70	81	26	6	1.276	63
3de „	617	90	1.333	78	132	42	9	1.465	72
4de „	630	92	1.521	89	232	74	13	1.753	87
1ste „ 1947	659	96	1.419	83	257	82	15	1.676	83
2de „	673	98	1.692	99	291	93	15	1.983	98
3de „	693	101	1.744	102	310	99	15	2.054	101
4de „	721	105	1.983	116	395	126	17	2.378	118
1ste „ 1948	733	107	1.922	112	391	125	17	2.313	114
2de „	742	108	2.097	123	436	139	17	2.533	125
3de „	756	110	2.093	122	451	144	18	2.544	126
4de „	774	113	2.461	144	577	184	19	3.038	150
Kwartaal- gemiddelden:									
2de halfjaar 1945	460	67	699	41	17	5	2	716	35
jaar 1946	591	86	1.260	74	123	39	9	1.383	68
„ 1947	686	100	1.710	100	313	100	15	2.023	100
„ 1948	751	109	2.143	125	464	148	18	2.607	129

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan en berekend uit opgaven van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Zij hebben betrekking op alle industriële ondernemingen met 10 of meer arbeiders, met uitzondering evenwel van de openbare nutsbedrijven en de bouwnijverheid.

Het aandeel van het buitenland in den afzet van de Nederlandse industrie bleef nog steeds stijgende. Bij de industriële ondernemingen met meer dan 10 personeelsleden was in 1948 18 % van den bruto-omzet bestemd voor het buitenland, tegen 15 % in 1947. De exportafzet steeg tot f 1.855 miljoen en overtrof dien van het vorige jaar met 48 %.

Bij deze gunstige ontwikkeling in de industrie in het algemeen, die uiteraard leidde tot een verhoogd energieverbruik, was het te betreuren, dat de steenkoolproductie nog steeds het peil van vóór den oorlog niet evenaarde. De gemiddelde maandproductie bedroeg 919.000 ton, d.i. 9 % hoger dan in 1947 doch nog steeds 18 % lager dan in 1938. Een gedeeltelijke compensatie voor dezen nog steeds ongunstigen stand van zaken in 's lands belangrijkste basisindustrie werd opgeleverd door de gunstige ontwikkeling van de aardolieproductie. Met een jaarproductie van 496.000 ton, meer dan het tweevoud van 1947, begint deze jonge industrie zich te ontwikkelen tot een waardevollen steun voor de Nederlandse energievoorziening.

De bouwnijverheid vertoonde in 1948 tekenen van een aanmerkelijke stabilisatie. Terwijl het aantal begonnen woningen per maand van 3162 in 1947 daalde tot 3090 in 1948 steeg het aantal per maand voltooide woningen van 773 tot 3022. Het evenwicht tussen nieuw aangevangen bouw en beëindigden bouw werd derhalve hersteld. Intussen werd met een totalen woningbouw van 36.264 eenheden nog slechts een bouwvolume bereikt dat voldoende is om het normale, uit de bevolkingstoename voortvloeiende behoefte-acces op te vangen, zodat in den zo nijpenden woningnood nog geen enkele leniging kon worden bereikt.

De agrarische productie gaf, in vergelijking met het zo ongunstige jaar 1947, een belangrijke verbetering te zien. De voortbrenging van akkerbouwproducten was gemiddeld

TABEL 7 — INDEXCIJFERS DER AGRARISCHE PRODUCTIE ¹⁾

	1946	1947	1948
Opbrengst van akkerbouwproducten (1931 tot en met 1940 = 100)			
Granen (excl. mais en mengsels van granen)	107	77	86
w.o. tarwe	92	50	78
rogge	98	68	82
Peulvruchten	55	43	32
Aardappelen, consumptie-	140	138	219
id. fabrieks-	166	226	243
Suikerbieten	104	97	116
Gerepeld vlas	87	90	170
Zuivelproductie (1938 = 100)			
Totale melkproductie	67	68	84
Gecondenseerde volle melk	20	41	70
Boter	52	52	70
Kaas	52	51	77

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Zakboek 1947—1948 en aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

23 % hoger dan van de jaren 1931 tot en met 1940, ton die van 1947, vooral dank zij bereikte, d.i. 2,6

Ook de invloed was op h steeg de melkpro stand van 84 % de productie van

De ontwik de bedrijvigheid

Binnenlandse (vervoerd g Binnengekom (bruto inho Vertrokken ze (bruto inho Goederenverv (vervoerd g Wegverkeer (Luchtverkeer

¹⁾ De cijfers zi
²⁾ October 194

De binne meer, terwijl he toename van c uit het vervoer achter bleef bij bedrijvigheid in de Nederlandse Intussen

¹⁾ De cijfers zij

ustrie bleef
personeels-
tegen 15 %
vorige jaar

gaard leidde
e nog steeds
tie bedroeg
1938. Een
in 's lands
an de aard-
d van 1947,
r de Neder-

stabilisatie.
090 in 1948
vicht tussen
n werd met
bereikt dat
oefte-accre-
niging kon

r 1947, een
s gemiddeld

	1948
86	
78	
82	
32	
219	
243	
116	
170	
84	
70	
70	
77	

Bulletin van

23 % hoger dan in 1947 en bereikte een stand van 13 % boven het vijfjarig gemiddelde van de jaren 1935/39. De productie van granen overtrof met een totaal van 1,14 miljoen ton die van 1947 met 0,11 miljoen ton, terwijl de productie van knol-, bol- en wortelgewassen, vooral dank zij den enormen aardappeloogst, den recordstand van 12,04 miljoen ton bereikte, d.i. 2,68 miljoen ton hoger dan in 1947.

Ook de zuivelproductie vertoonde een aanmerkelijken vooruitgang die van groten invloed was op het herstel van den export. Dank zij de veel verbeterde veevoedervoorziening steeg de melkproductie van 3,64 tot 4,49 miljoen ton, een stijging van 23 % waarmee een stand van 84 % van de productie van 1938 werd bereikt. Als gevolg hiervan konden ook de productie van kaas, boter en condensmelk aanmerkelijk worden opgevoerd.

De ontwikkeling van het vervoerwezen weerspiegelde de algemene toeneming van de bedrijvigheid.

TABEL 8 — VERKEER EN VERVOER ¹⁾

	Eenheden	Maandgemiddelden			Indexcijfers (1938 = 100)	
		1938	1947	1948	1947	1948
Binnenlandse vaart (vervoerd gewicht)	1000 ton	2.125	2.181	2.580 ²⁾	103	121 ²⁾
Binnengekomen zeeschepen (bruto inhoud)	1000 BRT	4.416	1.852	2.408	42	55
Vertrokken zeeschepen (bruto inhoud)	1000 „	4.418	1.854	2.430	42	55
Goederenverv. Ned. Spoorw. (vervoerd gewicht)	1000 ton	1.215	1.344	1.526	111	126
Wegverkeer (18 telpunten) . .					147	162
Luchtverkeer	millioen passagierkm.	4,8	34,8	53,9	725	1120

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

²⁾ October 1947 tot en met September 1948.

De binnenvaart vervoerde 18 % meer goederen dan in 1947, de spoorwegen 14 % meer, terwijl het wegverkeer een stijging van 10 % gaf te zien. De zeevaart vertoonde een toeneming van de in- en uitvarende tonnage met 30 %, maar was overigens de enige sector uit het vervoerwezen welke, met een verkeersprestatie van slechts 55 % van 1938, ver ten achter bleef bij de vóóroorlogse bedrijvigheid, gevolg vooral van de betrekkelijk nog geringe bedrijvigheid in Duitsland en de nog steeds voortdurende discriminatie ten ongunste van de Nederlandse havens.

Intussen vond het herstel van de Nederlandse koopvaardijvloot gestadigen voortgang.

TABEL 9 — OMVANG VAN DE KOOPVAARDIJVLOOT ¹⁾

Data	Aantal schepen	Bruto registertonnen
1 September 1939 . .	1129	2.853.961
1 Januari 1948 . .	924	2.489.354
1 Januari 1949 . .	1029	2.741.577

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan opgaven van het Directoraat-Generaal voor de Scheepvaart.

Per 1 Januari 1949 werd met een aantal van 1.029 schepen, metende 2.741.577 BRT een stand van 96 % van de vooroorlogse tonnage bereikt.

De arbeidsmarkt vertoonde in 1948 een minder overspannen beeld dan in het voorafgaande jaar. De aantrekking van nieuwe arbeidskrachten in de industrie ging met geringere moeilijkheden gepaard, het euvel der „zwarte” lonen trad minder op den voorgrond. In sommige streken begonnen zich zelfs de eerste tekenen van een terugkerende locale structurele werkloosheid te vertonen, gevolg enerzijds van de toenemende mechanisatie in den landbouw, die uiteraard door de daar relatief zo sterk gestegen lonen wordt gestimuleerd, en anderzijds van een vermindering van de vraag in enkele takken van bedrijvigheid die van de goederenschaarste bijzonder hadden geprofiteerd. Daar tegenover stond dat in andere streken des lands onveranderd een tekort aan arbeidskrachten werd geconstateerd. Het totaal der geregistreerde geheel of gedeeltelijk werklozen dat per einde December 1947 54.200 personen bedroeg, was per einde December 1948 gestegen tot 72.500 personen, na einde Juli een dieptepunt van 28.700 personen te hebben bereikt.

TABEL 10 — WERKLOOSHEID EN WERKVERRUIMING ¹⁾

Ultimo	Geheel werkloos (excl. vorstwerklozen)	Arbeiders D.U.W.	Wachtgelders	Totaal
December 1947	30.600	22.200	1.400	54.200
Januari 1948	36.700	25.900	2.600	65.200
Februari	36.000	24.200	3.400	63.600
Maart	26.800	16.300	1.700	44.800
April	26.400	14.600	1.800	42.800
Mei	22.400	10.700	1.600	34.700
Juni	21.200	10.600	1.500	33.300
Juli	22.000	5.200	1.500	28.700
Augustus	24.800	4.200	1.400	30.400
September	25.900	2.900	1.400	30.200
October	28.800	5.900	1.300	36.000
November	32.700	14.900	1.200	48.800
December	44.800	25.100	2.600	72.500

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De arbeidsvrede werd ook in het afgelopen jaar uitnemend bewaard. Grote arbeidsconflicten deden zich niet voor. Het aantal verloren arbeidsdagen bedroeg 131.394, een geringer aantal dan in het voorgaande jaar. (Zie tabel 11).

Het uitblijven van arbeidsconflicten van enige betekenis mag mede gezien worden als het resultaat van het vrij zorgvuldig gehandhaafde evenwicht tussen lonen en kosten van levensonderhoud. Het indexcijfer van de uurlonen volgens loonregelingen onderging in het afgelopen jaar een stijging van bijna 5 %. In Mei werden de landbouwlonden, die in verhouding tot de industriële lonen ten plattelande te laag werden geacht, met ruim 6 % verhoogd, waardoor het algemene indexcijfer met bijna 2 % steeg. In November vond een algemene verhoging plaats, in den vorm van een loonbijslag van f 1.- per week voor alle arbeiders van 23 jaar en ouder, alsmede voor alle gehuwde arbeiders beneden 23 jaar voor zover zij minder verdienden dan f 3.700 's jaars. De loonbijslag werd verleend ter compensatie van

193
194
194
1ste kwart
2de „
3de „
4de „
194

¹⁾ De cijfers

de stijging de
zelfder tijd in
prijssubsidies.
worden afgew
bestreden. D
noemenswaaro

TABEL

Maa

December
December
December
Januari
Februari
Maart
April
Mei
Juni
Juli
Augustus
September
October
November
December

¹⁾ De cijfers

²⁾ A = Inde
f 1.800 per jaar
B = Indexci
per week).

TABEL 11 — WERKSTAKINGEN EN UITSLUITINGEN ¹⁾

	Aantal geschillen	Aantal betrokken arbeiders	Aantal verloren arbeidsdagen	
			Totaal	Per geschil
1938	139	8.600	124.800	898
1946	266	71.700	681.600	2.562
1947	270	59.900	203.400	753
1ste kwartaal 1948	64	5.785	79.244	1.238
2de „	43	2.016	20.060	467
3de „	38	6.192	16.024	422
4de „	36	3.592	16.066	446
1948	181	17.585	131.394	726

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

de stijging der minimumkosten van levensonderhoud welke was veroorzaakt door de te zelfder tijd in werking getreden gedeeltelijke afschaffing van de door de overheid verleende prijssubsidies. Zij mocht door de ondernemers in het algemeen niet op de verkoopprijzen worden afgewenteld, doch diende door hen uit de beschikbare winstmarge te worden bestreden. De loonsverhoging heeft daardoor geen aanleiding kunnen geven tot enige noemenswaardige secundaire prijsverhoging.

TABEL 12 — INDEXCIJFERS VAN PRIJZEN EN LONEN IN NEDERLAND ¹⁾
(1938-1939 = 100)

Maand	Groothandels- prijzen algemeen	Prijscijfers gezinsverbruik ²⁾		L o n e n		
		A	B	Nijverheid	Landbouw	Algemeen
December 1945	217	—	—	150	225	161
December 1946	266	197	181	165	241	175
December 1947	280	202	186	174	244	184
Januari 1948	279	202	186	174	244	184
Februari	279	202	186	175	244	184
Maart	279	203	188	175	244	184
April	279	204	188	175	244	184
Mei	279	203	188	175	258	187
Juni	280	207	189	175	258	187
Juli	279	207	190	175	258	187
Augustus	280	203	188	175	258	187
September	279	206	189	175	258	187
October	284	205	187	175	258	187
November	289	210	190	180	266	192
December	291	214	193	182	266	193

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

²⁾ A = Indexcijfers, berekend op grond van de huishoudrekeningen 1935/1936 (inkomens beneden f 1.800 per jaar).

B = Indexcijfers, berekend op grond van de huishoudrekeningen 1946/1948 (inkomens van f 40 tot f 50 per week).

De vermindering der subsidies vond plaats door afschaffing van de subsidies op brood, suiker, zeep en steenkolen en verlaging van die op boter en varkensvlees. Het totale bedrag van de uit dezen maatregel voortvloeiende prijsverhoging werd op het moment van invoeren geraamd op circa f 260 miljoen 's jaars.

Uiteraard vond deze verhoging haar weerslag in het indexcijfer van de kosten van het gezinsverbruik, dat tussen de maanden October en December met ruim 4 % steeg, indien berekend op basis van de verbruiksgewoonten in 1935/36 en met ruim 3 % indien berekend op basis van het huidig verbruik.

Het indexcijfer der groothandelsprijzen reageerde in iets zwakkere mate dan de kosten van het gezinsverbruik. Van October tot December viel een stijging van ruim 2 % waar te nemen; de stijging van Januari tot December bedroeg ruim 4 %.

Belangrijke vorderingen werden in 1948 gemaakt met het herstel van de consumptievrijheid door geleidelijke afschaffing van de rantsoenering van verscheidene artikelen. In Februari 1948 werd het toewijzingsstelsel voor rijwielbanden gestaakt, in Mei kwam de verkoop van schoenen vrij, in Juni werd de rantsoenering van melk beëindigd, in September die van brood, in November die van suiker en versnaperingen en in December die van zeep en thee. Op 1 Januari 1949 kwamen bovendien de eieren vrij. De belangrijkste goederen die bij het schrijven van dit verslag nog aan rantsoenering waren onderworpen zijn: boter en alle spijsvetten, kaas, vlees, koffie, tabak, brandstoffen en textiel.

De toeneming van de economische activiteit in 1948 kwam mede tot uitdrukking in de cijfers van het buitenlandse handelsverkeer. De invoer en de uitvoer namen zowel naar waarde als naar hoeveelheid belangrijk toe, waarbij het percentage van den invoer, dat gedekt werd door den uitvoer, tot gemiddeld 55 % over het jaar 1948 steeg, tegen 44 % in 1947 en 74 % in 1938. (Zie tabel 13).

Het invoeroverschot onderging ten opzichte van het voorafgaande jaar nog slechts een geringe verlaging, namelijk met een bedrag van f 139 miljoen, resultaat van een f 826 miljoen hogeren uitvoer en een f 687 miljoen hogeren invoer. (Zie tabel 14).

De geografische verdeling van den buitenlandsen handel gaf ten aanzien van den invoer enkele belangrijke verschuivingen te zien. De meest essentiële was wel deze dat de invoer uit het Westelijk halfrond, exclusief de eigen overzeese gebiedsdelen, daalde van 41,7 % tot 30,8 % van het totaal (voor de Verenigde Staten van 28,2 % tot 17,5 %), waartegenover de invoer uit Europa, uit Indonesië en uit de rest van de wereld verhoudingsgewijs steeg. Hierdoor werd een belangrijke schrede gezet in de richting van het herstel der verhoudingen van 1938 toen slechts 20,6 % van den invoer uit het Westelijk halfrond werd betrokken. De landen die hun aandeel in den Nederlandsen invoer het meest vergrootten waren Duitsland, België en Indonesië. De uitvoer vertoonde een veel geringere afwijking van de verhoudingen van 1947. Het aandeel van het Westelijk halfrond daalde van 6,8 % tot 6,6 % tegen 8,4 % in 1938. Het aandeel van Europa steeg nog een weinig, waarbij vooral dat van Duitsland een toeneming vertoonde. Ook hier werd echter nog slechts 6 % van onzen export geplaatst, tegen 14,9 % in 1938.

Met voldoening mag worden geconstateerd, dat de belangrijkste verschuiving in de geografische verdeling van den buitenlandsen handel, n.l. de vermindering van den invoer uit het Westelijk halfrond, in elk geval heeft bijgedragen tot het nader brengen van de oplossing van het zo centrale probleem van het dollartekort. Men moge betreuren dat niet tegelijk een relatieve vermeerdering van den export naar het dollargebied heeft plaats

1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
jaarcijfer
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
jaarcijfer
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
jaarcijfer
1ste kwartaal
2de „
3de „
4de „
jaarcijfer

¹⁾ De cijfers zijn in guldens en zilveren munt.

gevonden, andere inspanning van de relatieve verhouding van import uit het Westelijk halfrond heden meestal naar gewone middelen algemeen aan de prestaties in goederen teleurgesteld bij het Westelijk halfrond.

De verdeling van de wereldv

Het tekort van de Verenigde Staten tegenover de overige landen van België en Nederland opzichte van In

TABEL 13 — IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾

	Invoer (c.i.f.)		Uitvoer (f.o.b.)		Invoerverschot per		Uitvoer in % van den invoer per	
	kwartaal	jaar	kwartaal	jaar	kwartaal	jaar	kwartaal	jaar
1ste kwartaal 1938	365		261		104		71	
2de „	352		253		99		72	
3de „	364		278		86		76	
4de „	378		282		96		75	
jaarcijfer 1938		1459		1074		385		74
1ste kwartaal 1946	} 929		94		} 710		} 23	
2de „			125					
3de „			224					
4de „			372					
jaarcijfer 1946		2363		815		1548		33
1ste kwartaal 1947			349		424		45	
2de „			406		765		35	
3de „			473		630		43	
4de „			664		567		54	
jaarcijfer 1947		4278		1892		2386		44
1ste kwartaal 1948			523		608		46	
2de „			679		562		55	
3de „			665		610		52	
4de „			851		467		65	
jaarcijfer 1948		4965		2718		2247		55

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan de Maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer. Exclusief gouden en zilveren munt en muntmateriaal; inclusief pakketpost en diamant.

gevonden, anderzijds gebiedt de billijkheid te erkennen dat voortdurend een buitengewone inspanning van den export wordt geëist om voldoende tegenprestatie op te brengen voor de relatieve vermeerdering van den invoer uit de andere gebieden. Verschuiving van den import uit het Westelijk halfrond naar andere gebieden brengt onder de huidige omstandigheden meestal met zich mede dat importen die te voren betaald konden worden met buitengewone middelen, zoals credieten, verkregen schenkingen of vermogensliquidatie, in het algemeen aan den nieuwen leverancier betaald moeten worden met rechtstreekse tegenprestaties in goederen of diensten. Onder die omstandigheden mag men zich niet al te teleurgesteld betonen dat bij een stijging van den totalen export met 43 % de export naar het Westelijk halfrond met slechts 39 % en die naar de Verenigde Staten met 45 % steeg.

De verdeling van het tekort op de handelsbalans over de verschillende landen van de wereld weerspiegelt de hier boven gesignaleerde tendenties. (Zie tabel 15).

Het tekort ten opzichte van het Westelijk halfrond en in het bijzonder ten opzichte van de Verenigde Staten vertoonde zowel relatief als absoluut een daling. Het tekort tegenover de overige landen nam toe. In de Europese sfeer gaf vooral het tekort ten opzichte van België en Duitsland een grote stijging te zien; in de overige gebieden het tekort ten opzichte van Indonesië. Bij de beschouwing van deze cijfers moge niet uit het oog worden

TABEL 14 — IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND, VERDEELD NAAR LANDEN ¹⁾
(In procenten van de totalen)

	Invoer				Uitvoer			
	1938	1946 ²⁾	1947	1948	1938	1946	1947	1948
Europa								
België-Luxemburg	11,5	12,9	12,3	14,8	10,2	21,4	15,7	15,8
Ver. Koninkrijk	8,1	15,6	9,6	9,4	22,7	11,2	12,9	14,3
Frankrijk	4,6	4,1	4,6	4,8	5,8	7,1	7,3	8,1
Zweden	2,1	5,8	3,8	4,0	3,5	7,9	6,6	6,3
Zwitserland	1,5	2,6	2,6	2,6	2,0	6,8	5,9	4,2
Noorwegen	1,7	1,3	1,5	1,5	1,5	3,3	3,5	2,3
Duitsland	21,3	2,4	2,3	5,4	14,9	6,7	3,1	6,0
Tsjecho-Slowakije	2,0	1,5	2,9	2,7	1,2	3,0	3,1	3,0
Overig Europa	9,2	3,8	7,2	8,4	10,7	10,3	15,1	13,4
Totaal Europa	62,0	50,1	46,8	53,6	72,5	77,7	73,2	73,4
Amerika (zonder Nederlandse gebiedsdelen)								
Verenigde Staten	10,8	28,2	28,2	17,5	3,6	4,8	2,7	2,8
Canada	1,6	3,5	3,9	2,7	0,6	0,8	0,4	0,4
Argentinië	4,5	4,4	4,1	5,4	1,1	1,2	1,2	1,2
Brazilië	1,2	2,0	2,1	1,4	0,7	0,8	0,7	0,7
Overig Amerika	2,5	3,3	3,4	3,8	2,4	1,6	1,8	1,5
Totaal Amerika	20,6	41,4	41,7	30,8	8,4	9,2	6,8	6,6
Overzeese gebiedsdelen								
Indonesië	7,2	0,9	4,7	6,8	9,7	3,3	7,2	7,5
Ned. Antillen en Suriname .	1,6	3,2	2,0	1,6	1,1	0,9	1,2	1,1
Totaal overzeese gebiedsdelen	8,8	4,1	6,7	8,4	10,8	4,2	8,4	8,6
Rest der wereld	8,6	4,4	4,8	7,2	8,3	8,9	11,6	11,4
Totaal generaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ In- en uitvoer exclusief gouden en zilveren munt en muntmateriaal, diamant en pakketpost. De cijfers zijn berekend uit de Maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer.

²⁾ Volgens de oorspronkelijke, naar landen gespecificeerde opgave van het C.B.S. beliep de invoer in 1946 f 2.145 miljoen. Dit bedrag is later in zijn geheel, zonder specificatie naar landen, met f 160 miljoen verhoogd uit hoofde van oorspronkelijk niet in de invoerprijzen gecalculeerde regeringssubsidies op voedingsmiddelen en steenkool en met f 31 miljoen uit hoofde van nog niet geregistreerden invoer van schepen. In bovenstaande berekening betreffende de verdeling van het handelsbalanstekort naar landen is aangenomen dat de schepen geheel uit de Verenigde Staten zijn geïmporteerd; de correcties uit hoofde van de subsidies op de invoerprijzen zijn voor 60 % toegerekend aan het verkeer met de Verenigde Staten en voor 15 %, 10 %, 10 % en 5 % aan het verkeer met Argentinië, Canada, Engeland en Brazilië.

TABEL

Europa
België-Lu
Ver. Koni
Frankrijk
Zweden
Tsjecho-S
Duitsland
Overige la
Totaal Eu
Amerika (zonder
Verenigde
Canada
Argentinië
Brazilië
Overig Ar
Totaal Ar
Overzeese Indonesië
Ned. Antil
Totaal ove
Rest der v
Totaal ger

¹⁾ Exclusief go
berekend uit de M

²⁾ Zie noot ²⁾

³⁾ Overschot.

verloren dat he
balanstekort, ne
geïmporteerde g
voerd, in welk g
vertegenwoordig
op het gebied v

LANDEN ¹⁾TABEL 15 — TEKORT OP DE HANDELSBALANS VAN NEDERLAND,
VERDEELD NAAR LANDEN ¹⁾

voer		1946 ²⁾		1947		1948	
		in mill. guldens	in % v/h totaal	in mill. guldens	in % v/h totaal	in mill. guldens	in % v/h totaal
15,7	15,8	Europa					
12,9	14,3	België-Luxemburg	133 8,6	229 9,6	309 13,7		
7,3	8,1	Ver. Koninkrijk	276 17,8	168 7,0	80 3,5		
6,6	6,3	Frankrijk	41 2,6	59 2,5	22 1,0		
5,9	4,2	Zweden	74 4,8	34 1,4	32 1,4		
3,5	2,3	Tsjecho-Slowakije	12 0,8	65 2,7	55 2,4		
3,1	6,0	Duitsland	3 0,2	39 1,6	107 4,8		
3,1	3,0	Overige landen	20 1,3	44 1,8	83 3,7		
15,1	13,4	Totaal Europa	559 36,1	638 26,6	688 30,5		
73,2	73,4	Amerika					
		(zonder Nederlandse gebiedsdelen)					
		Verenigde Staten	622 40,2	1.144 47,8	788 35,0		
2,7	2,8	Canada	77 5,0	157 6,6	121 5,4		
0,4	0,4	Argentinië	93 6,0	151 6,3	231 10,3		
1,2	1,2	Brazilië	40 2,5	74 3,1	49 2,2		
0,7	0,7	Overig Amerika	68 4,4	99 4,1	150 6,6		
1,8	1,5	Totaal Amerika	900 58,1	1.625 67,9	1.339 59,5		
6,8	6,6	Overzeese gebiedsdelen					
		Indonesië	—6 ³⁾ —	64 2,7	134 6,0		
7,2	7,5	Ned. Antillen en Suriname . .	68 4,0	68 2,8	50 2,2		
1,2	1,1	Totaal overz. gebiedsdelen . .	62 4,0	132 5,5	184 8,2		
8,4	8,6	Rest der wereld					
			29 1,9	—2 ³⁾ —	39 1,8		
11,6	11,4	Totaal generaal	1.550 100,0	2.393 100,0	2.250 100,0		
100,0	100,0						

¹⁾ Exclusief gouden en zilveren munt en muntmateriaal, diamant en pakketpost. De cijfers zijn berekend uit de Maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer.

²⁾ Zie noot ²⁾ bij tabel 12.

³⁾ Overschot.

pakketpost. De

iep de invoer in
et f 160 miljoen
ngssubsidies op
rden invoer van
ort naar landen is
tit hoofde van de
e Staten en voor
ië.

verloren dat het handelsbalanstekort geenszins een maatstaf vormt voor het betalingsbalanstekort, noch in zijn geheel, noch per land afzonderlijk. De in Nederland van overzee geïmporteerde goederen worden voor een belangrijk deel met Nederlandse schepen vervoerd, in welk geval de c.i.f.-waarde dus niet ten volle een buitenlandse betalingsverplichting vertegenwoordigt. Bovendien heeft Nederland ten opzichte van vele der genoemde landen op het gebied van het dienstenverkeer een actief saldo.

Ten aanzien van het verkeer met de afzonderlijke landen valt in het bijzonder het nog zeer grote deficit in het verkeer met onzen belangrijkste handelspartner, de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, in het oog. Als leverancier stond de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in 1948 op de tweede plaats, met slechts een betrekkelijk gering verschil ten opzichte van de Verenigde Staten, als afnemer op de eerste plaats, dicht gevolgd door het Verenigd Koninkrijk. Deze verhoudingen zijn wel zeer verschillend van die van vóór den oorlog. In 1938 waren Duitsland als leverancier en het Verenigd Koninkrijk als afnemer nog ongeveer tweemaal zo belangrijk als België/Luxemburg.

Een niet te onderschatten factor in de bevordering van het wederzijdse verkeer vormde het in werking treden op 1 Januari 1948 van de op 5 September 1944 te Londen tussen de regeringen van Nederland, België en Luxemburg gesloten en op 31 October 1947 te Brussel bekrachtigde douane-overeenkomst. Dit verdrag voorziet in de toepassing van een voor de drie landen gelijk tarief van invoerrechten voor den invoer uit andere landen en in onderlinge vrijstelling van invoerrechten bij den invoer van goederen, herkomstig uit het gebied van de verdragspartners. Hoewel tengevolge van de restricties, die Nederland, uit noodzaak van het deviezenverkeer, nog op den invoer uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie moet toepassen, de douane-unie nog geenszins haar volle nut kan afwerpen, vormt zij toch een belangrijken stap in de richting van de verwezenlijking der Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie, die de drie regeringen zich op zo korten termijn ten doel gesteld hebben.

Het is het hierboven reeds geconstateerde aanzienlijke deficit van Nederland in het onderlinge verkeer dat aan die verwezenlijking den grootsten hinderpaal in den weg stelt. Mede op grond van de ervaring van vóór den oorlog lijkt het waarschijnlijk dat de natuurlijke bilaterale verhouding tussen beide landen een deficit in het handelsverkeer voor Nederland medebrengt dat niet door een surplus van Nederland in het dienstenverkeer wordt gedekt. Vóór den oorlog bracht dit geen moeilijkheden mee, omdat dit deficit gemakkelijk kon worden betaald uit het surplus dat Nederland in het verkeer met derde landen wist te verwerven. Thans, nu het handelsverkeer allerwegen in de banden van het bilateralisme is gevangen, is het kweken van dergelijke overschotten veel moeilijker geworden. Bovendien is de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie zelf actief in het verkeer met die landen waar het Nederland in beginsel nog het gemakkelijkst zou vallen een surplus tot stand te brengen. Het zou aan Belgische zijde zeer ingrijpende maatregelen vereisen in dezen toestand verandering te brengen.

Anderzijds is het doen verdwijnen van het deficit van Nederland ten opzichte van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie door het forceren van een bilateraal evenwicht in het onderlinge verkeer, in het kader van een economische unie al evenzeer bezwaarlijk. Zonder economische unie laat een dergelijk evenwicht zich door deviezenrestricties wel afdwingen, binnen het verband van een economische unie is dit slechts mogelijk door het kostenniveau in het debiteurland omlaag te brengen of, omgekeerd, in het crediteurland te verhogen. Hierdoor zou echter het verschil in het nominale inkomensniveau tussen Nederland en de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, dat toch al reeds vrij aanzienlijk is, nog verder worden vergroot, hetgeen in het kader van de unie velerlei ongewenste spanningen zou oproepen. Er zal voor dit probleem van de betaling van het deficit in het onderlinge verkeer tussen de uniepartners een bevredigende oplossing gevonden moeten zijn vóór de unie een realiteit zal kunnen worden. Het is een misvatting te menen, dat het tot stand brengen van een economische unie het probleem van het onderlinge betalingsverkeer „van zelf” zou oplossen.

Naast het verkeer met de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie verdient ook

de ontwikkeling
land zowel als
ontwikkeling
het dollargebie
bijdragen, indie
gekochte goede
betalen. Thans
Duitsland een
traditioneel een
te begrijpen, da
ons land te ande
normale wijze v

Het teko
waardevolle gro
worden geëxpo
valuta. In onze
zijds speelt zich
overgebleven.
de Nederlandse
dit gebiedsdeel
mische en fina
Nederland en I

De betal
samenvatting v
vertoont nog s
ten opzichte va

In tabel
cijfers voor 194
lopige cijfers. I
lopige cijfers in
gegeven de ontv

Het teko
in 1947 tot f 95
totale tekort op
een overschot i
miljoen bedroe
opzichte van 19
en voor de helle

Het goe
betalingen over
miljoen in 194
voortgang te
voortgang in
uit de scheepva

Uit het
een overschot c
geconcludeerd c

de ontwikkeling van het verkeer met Duitsland bijzondere aandacht. De invoer uit dit land zowel als de uitvoer er heen stegen ten opzichte van 1947 met 176 %. De verdere ontwikkeling van dit verkeer zou tot aanmerkelijke verlichting van het deficit, zowel met het dollargebied, als ook met de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie kunnen bijdragen, indien slechts de bezettingsautoriteiten ons zouden in staat stellen de in Duitsland gekochte goederen ten volle met de prestaties van goederen en diensten onzerzijds te betalen. Thans is dit nog geenszins het geval. Niet alleen vertoont de handelsbalans met Duitsland een belangrijk tekort, maar zelfs in het dienstenverkeer, waarin Nederland traditioneel een groot surplus had, is het thans passief. Het is voor Nederland moeilijk te begrijpen, dat autoriteiten van hetzelfde land dat Nederland zo grootmoedig hulp verleent, ons land te anderer plaatse zoveel moeilijkheden in den weg leggen bij zijn pogingen om op normale wijze weer het eigen levensonderhoud te verdienen.

Het tekort in het handelsverkeer met Indonesië, mede gevolg van de levering van waardevolle grondstoffen die na bewerking in Nederland weder naar derde landen konden worden geëxporteerd, kon met Indonesië worden vereffend door betaling in Europese valuta. In onzen handel met dit gebied enerzijds en de landen in de Europese sfeer anderzijds speelt zich nog een van de weinige stukjes werkelijk multilateraal verkeer af, die ons zijn overgebleven. De goederenruil met Indonesië vormt weder een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse welvaart. Vurig moet worden gehoopt dat de politieke moeilijkheden met dit gebiedsdeel spoedig een oplossing zullen vinden, die Nederlands eeuwenoude economische en financiële belangen de mogelijkheid van verdere ontwikkeling, ten bate van Nederland en Indonesië beide, waarborgt.

De betalingsbalans van Nederland over het jaar 1948, zoals deze resulteert uit de samenvatting van alle door de Nederlandsche Bank geregistreerde buitenlandse betalingen, vertoont nog steeds een ernstig deficit. Er is niettemin een verheugende verbetering ten opzichte van 1947 te constateren.

In tabel 16 zijn naast elkaar gesteld de voorlopige cijfers voor 1948 en de definitieve cijfers voor 1947, welke enigszins afwijken van de in het vorige verslag gepubliceerde voorlopige cijfers. Er is reden om aan te nemen dat deze afwijking tussen definitieve en voorlopige cijfers in 1948 belangrijk geringer zal zijn. Behalve de totaalcijfers zijn tevens weergegeven de ontvangsten en uitgaven in U.S.-dollars.

Het tekort op de totale lopende rekening blijkt te zijn gedaald van f 1.566 miljoen in 1947 tot f 951 miljoen in 1948, een teruggang derhalve van ruim f 600 miljoen. Het totale tekort op lopende rekening valt uiteen in een dollartekort van f 1.007 miljoen en een overschot in andere valuta's van f 56 miljoen, terwijl in 1947 het dollartekort f 1.303 miljoen bedroeg en het tekort in andere valuta's f 263 miljoen. Het gunstige verschil ten opzichte van 1947 kon derhalve voor de helft worden bereikt in het verkeer in U.S.-dollars en voor de helft in het verkeer in andere valuta's.

Het goederenverkeer droeg rond f 400 miljoen tot de verbetering bij. De importbetalingen overtroffen de exportopbrengsten in 1948 met f 1.426 miljoen, tegen f 1.823 miljoen in 1947. Het dienstenverkeer, inclusief de overheidsuitgaven, gaf per saldo een vooruitgang te zien met f 172 miljoen, het financiële verkeer met f 46 miljoen. Tot den vooruitgang in het dienstenverkeer droeg in hoge mate de vermeerdering van inkomsten uit de scheepvaart bij.

Uit het feit dat per saldo in het verkeer met andere gebieden dan het dollargebied een overschot op de lopende rekening van f 56 miljoen werd bereikt, mag niet worden geconcludeerd dat er met deze gebieden geen moeilijkheden in het betalingsverkeer werden

TABEL 16 — BETALINGSBALANS
Voorlopige samenvatting van de door de Nederlandsche
(In miljoenen)

I LOPENDE

	Totaal		U. S. \$	
	1947	1948	1947	1948
Goederenexport.	1.772	2.738	174	223
Dienstenverkeer	819	1.080	50	122
Coupons, dividenden e.a. kapitaalopbrengsten . . .	176	270	45	59
Saldo lopende rekening	1.566	951	1.303	1.007
	4.333	5.039	1.572	1.411

II KAPITAAL-

	Totaal		U. S. \$	
	1947	1948	1947	1948
Ontvangen overheidscredieten	1.206	486	785	341
Ontvangen E.C.A.-schenkingen	—	336	—	297
Deviezenomzettingen v. d. Ned. Bank en goudtransacties (netto)	447	180	268	41
Vermindering van activa in het buitenland (netto) . . .	1.045	347	717	343
Vermeerdering van verplichtingen a/h buitenland (netto)	—55	164	17	52
Diversen (netto)	114	72	22	75
	2.757	1.585	1.809	1.149

ondervonden. In de eerste plaats dient in aanmerking genomen te worden dat in sommige landen overschotten werden verkregen die niet converteerbaar waren in andere valuta's en dus niet ter betaling van deficitten elders konden worden aangewend. In de tweede plaats waren aan landen buiten het dollargebied nog credieten terug te betalen. In de derde plaats kon een belangrijk deel van de inkomsten uit dienstenverkeer en financieel verkeer met de Overzeese Gebiedsdelen slechts worden geïnd doordat de Nederlandse Regering bereid was aan de Overzeese Gebiedsdelen daarvoor credieten te verstrekken.

Het tekort op de lopende rekening van f 951 miljoen werd, mede door de zo juist genoemde oorzaken, ten laste van de kapitaalrekening vergroot door verplichte aflossingen op ontvangen overheidscredieten ten bedrage van f 154 miljoen, door verstrekte credieten aan derde landen — voornamelijk aan Indonesië — ten bedrage van f 369 miljoen en door vermeerdering van den deviezenvoorraad met f 111 miljoen.

Voor het aldus op lopende en kapitaalrekening tezamen bestaande tekort van f 1.585 miljoen werd dekking gevonden door nieuw opgenomen overheidscredieten — waaronder voornamelijk het crediet van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling — tot een bedrag van f 486 miljoen; door goudtransacties ten bedrage van f 180 miljoen, waarvan f 139 miljoen in den vorm van goud- of dollarafgifte ten gunste kwam van landen

VAN NEDERLAND
Bank geregistreerde
guldens)

REKENING

Goederenimport
Dienstenverkeer,
Dienstenverkeer,
Coupons, dividenden
rente van cred

REKENING

Saldo lopende reke
Aflossing op ontvan
Verleende overheid
Vermeerdering devie

buiten het do
begrepen de ge
het aangaan va
van niet-ingeze
en door divers
tenslotte een b

Dit laat
E.C.A.-admini
welke \$ 279,7 m
des jaars tot aa
bovendien in a
tieve procedur
mogelijk te ma
door Nederlan
voorfinancierin
koop daarvan o
gen liquidatie v

BETALINGSBALANS
 van de Nederlandsche
 Bank (In miljoenen
 gulden)

VAN NEDERLAND VOOR 1948
 Bank geregistreerde buitenlandse betalingen
 (In miljoenen
 gulden)

	U. S. \$	
	1947	1948
8	174	223
0	50	122
0	45	59
1	1.303	1.007
9	1.572	1.411

	Totaal		U. S. \$	
	1947	1948	1947	1948
Goederenimport	3.595	4.164	1.371	1.207
Dienstenverkeer, particulier	447	563	163	141
Dienstenverkeer, overheid	194	167	12	13
Coupons, dividenden e.a. kapitaalopbrengsten (w.o. rente van credieten).	97	145	26	50
	4.333	5.039	1.572	1.411

	U. S. \$	
	1947	1948
6	785	341
6	—	297
0	268	41
7	717	343
4	17	52
2	22	75
5	1.809	1.149

	Totaal		U. S. \$	
	1947	1948	1947	1948
Saldo lopende rekening	1.566	951	1.303	1.007
Aflossing op ontvangen overheidscredieten	640	154	469	113
Verleende overheidscredieten (netto)	355	369	37	13
Vermeerdering deviezenvoorraad van de Ned. Bank (netto)	196	111	—	16
	2.757	1.585	1.809	1.149

t in sommige
 dere valuta's
 n de tweede
 betalen. In
 en financieel
 Nederlandse
 verstrekken.
 r de zo juist
 e aflossingen
 kte credieten
 ioen en door

t van f 1.585
 — waaronder
 wikkeling —
 180 miljoen,
 n van landen

buiten het dollargebied; door netto liquidatie van buitenlandse activa — waaronder begrepen de gevorderde Amerikaanse effecten — tot een bedrag van f 347 miljoen; door het aangaan van particuliere verplichtingen jegens het buitenland — o.a. door deelneming van niet-ingezetenen in Nederlandse ondernemingen — tot een bedrag van f 164 miljoen en door diverse baten tot een bedrag van f 72 miljoen. Aan E. C. A.-schenkingen werd tenslotte een bedrag van f 336 miljoen ontvangen.

Dit laatste bedrag is uiteraard belangrijk kleiner dan het bedrag van de door de E.C.A.-administratie in den loop van 1948 aan Nederland toegekende aankoopmachtigingen welke \$ 279,7 miljoen beliepen. Niet al deze machtigingen leidden echter nog vóór het einde des jaars tot aankopen en tot betalingsverplichtingen. Voor zover dit wel het geval was, moet bovendien in aanmerking worden genomen dat, ten gevolge van de ingewikkelde administratieve procedure die noodzakelijk was om een contróle op de besteding der Marshallhulp mogelijk te maken, in den loop van 1948 een belangrijke vertraging in de remboursering van door Nederland uit eigen middelen voorgefinancierde aankopen ontstond. Het was deze voorfinanciering die ons noodzaakte enkele malen tot belening van goud en later tot verkoop daarvan over te gaan, terwijl bovendien middelen, verkregen uit vrijwillige en gedwongen liquidatie van Amerikaans effectenbezit, welke middelen gereserveerd dienden te worden

voor nog te verrichten aflossingen op kortlopende overheidscredieten, tijdelijk voor voorfinanciering van de Marshallhulp werden gebezigd. Verwacht mag worden dat in den loop van 1949 de achterstand in de remboursering in aanmerkelijke mate zal worden ingehaald en aan de daardoor vrij komende dollarmiddelen weder hun oorspronkelijke bestemming zal kunnen worden gegeven.

Het is volstrekt geen toeval dat naast de betalingsbalanspositie ook de monetaire positie des lands in 1948 een verandering ten gunste te zien gaf. Want er bestaat tussen deze beide een onverbrekelijk verband, dat weliswaar door een streng deviezenregime tijdelijk kan worden losser gemaakt, doch nimmer geheel kan worden verbroken. Immers al vermag de deviezencontrôle ook te verhinderen dat eventuele inflatoire koopkracht zich richt op geïmporteerde goederen, ze kan nimmer voorkomen dat die koopkracht zich zoekt te bevredigen op de binnenlandse markt en daardoor de exportcapaciteit van het land ondermijnt.

De ontwikkeling van de hoeveelheid vrij geld in Nederland gedurende 1948 geeft aanleiding tot de conclusie dat de inflatoire tendenties weliswaar nog niet geheel zijn overwonnen, maar toch in elk geval in kracht zijn verminderd. De totale hoeveelheid chartaal en giraal geld — waarbij wij thans in afwijking van het vorige jaarverslag de gelddefinitie van het Internationale Monetaire Fonds volgen — steeg in 1948 met f 378 miljoen, d.w.z. met ruim 5 %. Deze toeneming kwam geheel tot stand in het eerste halfjaar. De maximale circulatie werd einde Juni 1948 bereikt, sedert dien trad een geringe daling in. (Zie tabel 17).

Houdt men rekening met de nog steeds toenemende bedrijvigheid, die uiteraard een vermeerdering van de normale kashouding met zich mede brengt, dan mag geconstateerd worden dat sedert midden 1948 zonder enigen twijfel een proces van absorptie van nog aanwezige latente inflatie in gang gekomen is.

Dat inderdaad in 1948 nog steeds van het bestaan van latente inflatoire spanningen moest worden gesproken, lijdt niet veel twijfel. In de jaren van 1934 tot en met 1938 placht de chartale geldcirculatie te schommelen tussen 18 en 22 % van het nationale inkomen, de girale geldcirculatie tussen 20 en 30 % en de totale geldcirculatie tussen 40 en 50 % daarvan. In 1948 bedroeg de gemiddelde chartale geldcirculatie circa 24 %, de girale ca. 33 % en de totale circulatie ca. 57 % van het op ongeveer f 12,5 milliard te schatten nationale inkomen, welke percentages alle boven het maximum van de jaren 1934-1938 liggen. Hoewel het moeilijk te beoordelen is in hoeverre de geneigdheid van publiek en bedrijfsleven tot het aanhouden van kasgeld een duurzame wijziging heeft ondergaan, mag men met stelligheid aannemen dat in de gemiddelde liquiditeit over 1948 nog marges aanwezig waren die bestemd zijn te verdwijnen zodra de gelegenheid tot het verrichten der gewenste aanschaffingen of — niet te vergeten — het betalen der nog verschuldigde achterstallige belastingen zich voordoet. Hieruit volgt dat er stellig nog ruimte voor een effectieve vermindering van de geldcirculatie aanwezig is, alvorens gevreesd behoeft te worden voor een gaan overwegen van deflatoire krachten.

Een analyse van de oorzaken die in 1948 tot de vermeerdering van de geldcirculatie hebben bijgedragen, leert dat de drie voornaamste oorzaken van geldvermeerdering die ook in 1947 werkzaam waren, namelijk de financiering van het kastekort van de overheid, de credietverlening aan het bedrijfsleven en de deblokkering, in ongeveer gelijke mate als in het voorafgaande jaar werkzaam zijn geweest. Daar tegenover stond echter dat in 1948 twee oorzaken neutraliserend werkten, te weten de daling in den goud- en deviezenvoorraad van het bankwezen en de stortingen van de tegenwaarde der genoten E.C.A.-hulp op de *local currency* rekeningen bij de Nederlandsche Bank. Bovendien moet men, om in overeen-

TA

Tij

Dece
Dece
Dece
Dece
Dece
Dece
Dece
Dece
Dece
Janu
Febr
Maar
Apri
Mei
Juni
Juli
Augu
Sept
Octo
Nove
Dece

¹⁾ De Ned
lende verbete
passen aan d
grondslag is g
gegevens betre
is dientengeve
i.e. owned by
if they are su
gen en in dez
de Nederland
hun oorzaak l
banken en vo
tussen de ouc
het Centraal
wijze van sa
hoeveelheid g

stemming te
als neutralis
deposito's b
De fi

TABEL 17 — ONTWIKKELING DER HOEEVEELHEID VRIJ GELD
IN NEDERLAND¹⁾

(Bedragen in miljoenen guldens)

Tijdstip (ultimo)	Chartaal geld	Giraal geld	Totale hoeveel- heid vrij geld	% Chartaal	% Giraal
December 1938	1.048	1.493	2.541	41,2	58,8
December 1939	1.232	1.189	2.421	50,9	49,1
December 1940	1.695	1.634	3.329	50,9	49,1
December 1941	2.342	2.046	4.388	53,4	46,6
December 1942	3.100	2.063	5.163	60,0	40,0
December 1943	3.623	2.922	6.545	55,4	44,6
December 1944	5.096	3.678	8.774	58,1	41,9
December 1945	1.386	2.714	4.100	33,8	66,2
December 1946	2.801	3.392	6.193	45,2	54,8
December 1947	3.062	3.892	6.954	44,0	56,0
Januari 1948	2.999	3.985	6.984	42,9	57,1
Februari	2.993	4.055	7.048	42,5	57,5
Maart	2.984	4.115	7.099	42,0	58,0
April	2.966	4.113	7.079	41,9	58,1
Mei	2.982	4.242	7.224	41,3	58,7
Juni	3.035	4.310	7.345	41,3	58,7
Juli	3.101	4.142	7.243	42,8	57,2
Augustus	3.117	4.152	7.269	42,9	57,1
September	3.108	4.223	7.331	42,4	57,6
October	3.117	4.146	7.263	42,9	57,1
November	3.125	4.133	7.258	43,1	56,9
December	3.184	4.148	7.332	43,4	56,6

¹⁾ De Nederlandsche Bank is er toe overgegaan, in de statistiek der hoeveelheid vrij geld verschillende verbeteringen aan te brengen. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt, de statistiek aan te passen aan de gelddefinitie, welke door het Internationale Monetaire Fonds te Washington ten grondslag is gelegd aan de maandelijks in het bulletin *International Financial Statistics* gepubliceerde gegevens betreffende de ontwikkeling der hoeveelheid geld in verschillende landen. Het begrip geldvoorraad is dientengevolge beperkt tot „free currency and free deposits subject to check owned by the public, i.e. owned by others than banks and the central government. Deposits in postal institutions are included if they are subject to check, and deposits held on foreign account are also included”. De aldus verkregen en in deze tabel opgenomen cijfers wijken vrij sterk af van die, welke in de jaarverslagen van de Nederlandsche Bank over 1946 en 1947 werden gepubliceerd. De belangrijkste verschillen vinden hun oorzaak hierin, dat in de nieuwe statistiek geen plaats is voor het chartale geld in de kassen der banken en voor de termijndeposito's. Voor een volledige opsomming van de punten van verschil tussen de oude en de nieuwe reeks cijfers moge worden verwezen naar het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek, Jaargang 1949, no. 26. In verband met de gecompliceerde wijze van samenstelling der nieuwe statistiek worden zowel de hoeveelheid chartaal geld als de hoeveelheid giraal geld nog slechts in één totaalcijfer gepubliceerd.

stemming te blijven met de terminologie van de nieuwe geldstatistiek, voor beide jaren als neutraliserenden factor in aanmerking nemen de toeneming van de vrije termijn-deposito's bij de handelsbanken.

De financiering van het kastekort van de overheid leidde op zichzelf tot een beroep

TABEL 18 — ANALYSE VAN DE OORZAKEN VAN DE
VERMEERDERING DER HOEEVEELHEID VRIJ GELD¹⁾
(In miljoenen guldens)

	1947	1948
(1) Geldschepping door en ten behoeve van de overheid:		
a. Toeneming der netto overheidsschuld aan geldscheppende instellingen	475	135
b. Hiervan veroorzaakt door creditering van de tegenwaarde van vervallen geblokkeerd schat- kistpapier en geblokkeerde kasgeldleningen op geblokkeerde rekeningen	20	250
	455	—115
c. Netto betalingen aan het Rijk uit geblokkeerde rekeningen bij geldscheppende instellingen ²⁾ .	70	660
Totaal der geldschepping door en ten behoeve van de overheid	525	545
(2) Toeneming van de credietverlening aan het bedrijfs- leven:		
a. door handelsbanken	85	100
b. door landbouwcredietinstellingen.	80	80
Totaal der credietverlening aan het bedrijfsleven. .	165	180
(3) Deblokkering van saldi bij geldscheppende instel- ellingen	165	120
(4) Stijging van den eigen goud- en deviezenvoorraad van de Nederlandsche Bank en de handelsbanken . .	110	—60
(5) Vermindering van de geldhoeveelheid door stor- tingen op de <i>local currency</i> rekeningen	—	—347
(6) Vermindering van de geldhoeveelheid door toe- neming van de eigen middelen van het bankwezen (minus toeneming der beleggingen)	—54	—10
(7) Vermindering van de geldhoeveelheid door toe- neming van de vrije termijndeposito's bij de handels- banken	—150	—50
Toeneming van de hoeveelheid vrij geld	761	378

¹⁾ De cijfers zijn berekend door de Nederlandsche Bank.

²⁾ Excedent van betalingen aan het Rijk uit geblokkeerd geld boven uitbetalingen door het Rijk — uit anderen hoofde dan vermeld sub (1) b. — in geblokkeerd geld.

op geldcreatie ten bedrage van rond f 545 miljoen. Daarvan bestond slechts een bedrag van rond f 135 miljoen uit toeneming van de netto overheidsschuld aan de geldscheppende instellingen. De netto schuld — na aftrek van het aangehouden creditsaldo in rekening-courant — aan de Nederlandsche Bank steeg met circa f 500 miljoen, het van de handels-

banken en
f 365 miljoen
betaling ontv
f 660 miljoen
van geblokke
per saldo d
geldcirculati
banken aan l
der handelsb
De deblokke
waarvan circ
de belegging
Teger
inkrimping
rekeningen.
is rekening g
boekingen ee
stratie, maar
Bank reeds
door de E.C.

TAB

Geblokkeerd
De N
bank
Giro-i
Landb
Spaarl
Geblokkeerd
Geblokkeerd
Grootbo
Zekerhei
Niet-ver
belegg

¹⁾ De cijfe
van Financiën

²⁾ Ten del

³⁾ Globale

⁴⁾ Globale

De e
herstel van l

banken en landbouwcredietbanken opgenomen crediet daalde daarentegen met circa f 365 miljoen. De overige creatie van vrij geld door de overheid geschiedde door het in betaling ontvangen en het direct of indirect toevoegen aan de gewone middelen van circa f 660 miljoen geblokkeerd geld en het daarentegenover in betaling geven — ter aflossing van geblokkeerd schatkistpapier — van f 250 miljoen geblokkeerd geld, waardoor dus per saldo de hoeveelheid geblokkeerd geld met f 410 miljoen verminderde en de vrije geldcirculatie met een zelfde bedrag steeg. De toeneming van de credietverlening der banken aan het bedrijfsleven bedroeg f 180 miljoen, waarvan f 100 miljoen voor rekening der handelsbanken kwam en f 80 miljoen voor rekening der landbouwcredietinstellingen. De deblokkering leidde tot een vermeerdering der circulatie van vrij geld met f 120 miljoen, waarvan circa f 60 miljoen veroorzaakt werd door de vrijgave van één vijfde gedeelte van de beleggingsrekeningen met een minimum van f 300 per rekening.

Tegenover deze geldvermeerderende factoren stond als belangrijkste oorzaak van inkrimping der circulatie de sterilisatie van geld door de boekingen op de *local currency* rekeningen. Het totaal dezer boekingen bedroeg in 1948 f 347 miljoen, waarbij niet alleen is rekening gehouden met de officiële „Bijzondere rekening van 's Rijks Schatkist” waarop de boekingen eerst plaats vinden na ontvangst van notificatie van de zijde der E.C.A.-administratie, maar bovendien met de voorlopige bijzondere rekeningen, welke door de Nederlandsche Bank reeds worden gecrediteerd zodra voor haar vaststaat dat betaling of remboursering door de E.C.A.-administratie is geschied.

TABEL 19 — ONTWIKKELING DER GEBLOKKEERDE MIDDELEN ¹⁾
(In miljoenen guldens)

Omschrijving	31 Dec. 1947	31 Maart 1948	30 Juni 1948	30 Sept. 1948	31 Dec. 1948
Geblokkeerde saldi bij:					
De Nederlandsche Bank en de handelsbanken ²⁾	1295	1272	1079	946	863
Giro-instellingen	68	58	42	33	26
Landbouwcredietinstellingen ²⁾	614	600	454	380	336
Spaarbanken ³⁾	508	488	393	350	327
Geblokkeerd Schatkistpapier ⁴⁾	250	210	90	35	—
Geblokkeerd callgeld	5	7	17	18	23
Grootboek 1946	1741	1715	1559	1415	1332
Zekerheidstellingen	1340	1129	714	533	362
Niet-verhandelbare investerings- en beleggingscertificaten	—	—	195	250	311
Totaal	5821	5479	4543	3960	3580

¹⁾ De cijfers berusten op interne gegevens van de Nederlandsche Bank, opgaven van het Ministerie van Financiën en gegevens, gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

²⁾ Ten dele geraamd.

³⁾ Globale raming van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

⁴⁾ Globale raming van de Nederlandsche Bank.

De enorme betekenis die de stortingen op de *local currency* rekeningen voor het herstel van het monetaire evenwicht kunnen hebben, treedt uit de ervaring van 1948 reeds

duidelijk naar voren. Wij zullen nog gelegenheid hebben hieronder op dit verschijnsel terug te komen.

Voor de beoordeling van de potentiële inflatoire krachten die nog in de volkshuishouding aanwezig zijn, is het dienstig om in onze beschouwingen over de monetaire situatie niet alleen de ontwikkeling der vrije geldcirculatie maar ook die der geblokkeerde middelen te betrekken.

Deze blijken in den loop van 1948 verminderd te zijn van circa f 5,82 milliard tot circa f 3,58 milliard. Van dit laatste bedrag bevond zich per 31 December circa f 1,58 milliard nog in ongeconsolideerden vorm als geblokkeerd saldo, saldo op optierekening of saldo op beleggingsrekening bij handelsbanken, giro-instellingen, landbouwcredietbanken of spaarbanken, terwijl de overige f 2,0 milliard waren geconsolideerd in den vorm van inschrijvingen Grootboek 1946, zekerheidstellingen, investeringscertificaten en beleggingscertificaten.

De vermindering van het totaal der geblokkeerde middelen in 1948 met circa f 2,24 milliard was voor f 1,95 milliard te danken aan het daarmee betalen van achterstallige belastingen en buitengewone heffingen. Hierdoor verdwenen ruim f 400 miljoen Grootboekinschrijvingen, circa f 460 miljoen geblokkeerde bank- en spaarbanksaldi en bijna f 1,1 milliard zekerheidstellingen. Voor het overige was de vermindering te danken aan deblokkeringen en aan verhandelbaarstelling van investerings- en beleggingscertificaten.

Wat den invloed van de daling der geblokkeerde middelen op het monetaire evenwicht betreft, zagen wij reeds hierboven dat de betaling van belastingen met geblokkeerd geld gedeeltelijk heeft geleid tot vergroting van de circulatie van vrij geld. De rechtstreekse deblokkering van saldi bij de handelsbanken op grond van verleende vergunningen leidt uiteraard ten volle tot vermeerdering der vrije geldcirculatie. De vrijgave van beleggingsrekeningen vergroot daarentegen de geldhoeveelheid slechts rechtstreeks voorzover de beleggingsrekeningen worden aangehouden bij geldscheppende instellingen. Geschiedt dit vrijgeven bij niet-geldscheppende instellingen en worden de betrokken saldi dan ook inderdaad opgevraagd, dan zal langs indirecten weg een vermeerdering der circulatie intreden. De betrokken instellingen zullen schatkistpapier moeten afstoten, dat door de Schatkist bij de geldscheppende instellingen — hetzij centrale bank of handelsbanken — zal moeten worden ondergebracht. Statistisch komt in dit geval dus de inflatoire werking van het vrijgeven tot uitdrukking als een geldschepping ten behoeve van de overheidsfinanciering. De verhandelbaarstelling van Grootboekinschrijvingen, investerings- en beleggingscertificaten zal de geldhoeveelheid niet rechtstreeks vergroten. Voor zover de op de kapitaalmarkt aangeboden obligaties worden gekocht met nieuwe besparingen, treedt geen geldvermeerdering in. Voor zover kopers echter de benodigde middelen vrijmaken door afstoten van schatkistpapier, of voor zover de geldscheppende instellingen zelf als koper zouden optreden, leidt de verhandelbaarstelling toch weer indirect tot geldcreatie ten behoeve van de overheidsfinanciering.

Wat betreft de potentiële inflatoire gevaren die nog besloten liggen in het restant aan geblokkeerde middelen per 31 December 1948 kan gezegd worden dat van het niet geconsolideerde gedeelte een deel bestemd zal worden voor belastingbetaling, terwijl voor het overige wel spoedig de definitieve opties overeenkomstig de Wet Afwikkeling Geldzuivering, die op 9 Februari 1949 in werking trad, zullen worden uitgeoefend. Deze zullen er toe leiden dat direct 20% der restantbedragen na belastingbetaling vrij beschikbaar komen (indien geöpteerd wordt voor beleggingsrekening) of 40% vrij verhandelbaar worden (indien geöpteerd wordt voor investerings- of beleggingscertificaten). De inflatoire invloed die hiervan zal uitgaan, mag stellig niet worden onderschat. Wat het reeds geconsolideerde gedeelte der op 31 December uitstaande geblokkeerde middelen betreft is, zoals

bekend, per 1 geworden. De koersen en dus omvang plaats overtroffen en rechten weg aan beoordelen.

Het feit creatie van f 5 den weg van be tief aan het ver aan de overhe worden toegek overheidsfinanc 1948 werden b

Met inh aan door het R fonds en het P en provinciën t miljoen). Hier f 2.049 miljoen miljoen) uit ze f 404 miljoen miljoen (1947 loen) in ander f 2.868 miljoen begrepen bedr

Van de waarvan naar s f 1.076 miljoen f 460 miljoen slotte circa f 3

Dit bed heffing, was in thans beschikb voor betalinge lening aan de G gedekt werd d op geldcreatie. van de buiten geldcreatie ter men betogen e inkomsten uit Van de door h geacht worden lopende reken het gelijktijdig

bekend, per 1 Maart 1949 de gehele post Grootboekinschrijvingen 1946 verhandelbaar geworden. Deze verhandelbaarstelling heeft niet nagelaten enigen invloed op de obligatiekoersen en dus op den rentestand uit te oefenen. In hoeverre reeds liquidatie in zulk een omvang plaats vindt dat daardoor het opnemingsvermogen uit nieuwe besparingen wordt overtroffen en kopers worden bewogen schatkistpapier af te stoten, waardoor langs indirecten weg aanleiding zou worden gegeven tot nieuwe geldcreatie, valt thans nog moeilijk te beoordelen.

Het feit dat de overheidsfinanciering in het afgelopen jaar aanleiding gaf tot een geldcreatie van f 545 miljoen, terwijl de overheid er niettemin eveneens in slaagde om langs den weg van belastingheffing niet minder dan f 1.950 miljoen geblokkeerde middelen definitief aan het verkeer te onttrekken, stelt in het licht hoe zeer in de huidige omstandigheden aan de overheidsfinanciën een centrale betekenis voor de monetaire ontwikkeling moet worden toegekend. Het opmerkelijke hierboven gesignaleerde monetaire resultaat der overheidsfinanciering was een gevolg van de ongekend hoge belastingopbrengsten die in 1948 werden bereikt en van de wijze waarop deze belastingen werden voldaan.

Met inbegrip van de buitengewone heffingen en zekerheidstellingen werd in 1948 aan door het Rijk geheven belastingen, inclusief de bedragen bestemd voor het Gemeentefonds en het Provinciefonds en inclusief de opcenten, welke rechtstreeks aan de gemeenten en provinciën ten goede komen, niet minder dan f 6.199 miljoen voldaan (in 1947 f 3.323 miljoen). Hiervan bestond f 4.052 miljoen (1947 f 2.908 miljoen) uit gewone belastingen, f 2.049 miljoen (1947 f 99 miljoen) uit buitengewone heffingen en f 98 miljoen (1947 f 316 miljoen) uit zekerheidstellingen. Van het in totaal geïnde bedrag werd f 1.076 miljoen (1947 f 404 miljoen) voldaan door afboeking op vroeger gestorte zekerheidstellingen, f 409 miljoen (1947 f 49 miljoen) in Grootboekinschrijvingen 1946, f 344 miljoen (1947 f 2 miljoen) in andere overheidsschuld, terwijl ten slotte het restant ad f 4.370 miljoen (1947 f 2.868 miljoen) betaald werd in vrij en geblokkeerd geld. Naar schatting bedroeg het daarin begrepen bedrag aan geblokkeerd geld f 460 miljoen.

Van de bovengenoemde belastingen kwam f 5.796 miljoen ten goede aan het Rijk, waarvan naar schatting f 1.945 miljoen in den vorm van geblokkeerde middelen, namelijk f 1.076 miljoen zekerheidstellingen, f 409 miljoen Grootboekinschrijvingen 1946 en circa f 460 miljoen geblokkeerd geld, f 344 miljoen in den vorm van andere staatsfondsen en ten slotte circa f 3.507 miljoen in den vorm van vrij geld.

Dit bedrag aan vrije middelen, vermeerderd met de baten anders dan uit belastingheffing, was intussen onvoldoende om het totaal der uitgaven te dekken. Voor zover de thans beschikbare gegevens uitwijzen, moet het tekort van de schatkist aan vrije middelen, voor betalingen anders dan voor schuldaflossing, inclusief de behoeften voor credietverlening aan de Overzeese Gebiedsdelen, in 1948 circa f 0,9 milliard hebben bedragen, hetwelk gedekt werd door circa f 0,4 milliard buitenlandse middelen en ruim f 0,5 milliard beroep op geldcreatie. Het is niet zonder belang op te merken dat, indien niet, tegen de verwachting, van de buitengewone heffingen f 465 miljoen waren voldaan in vrij geld, het beroep op geldcreatie ter dekking van het lopende tekort evenzoveel groter had moeten zijn. Zelfs kan men betogen dat dit formeel de enig juiste wijze van voorstellen is, omdat immers de inkomsten uit de buitengewone heffingen uitsluitend bestemd zijn voor schulddelging. Van de door het Rijk in totaal in vrij geld ontvangen f 3.507 miljoen moet dus f 465 miljoen geacht worden te zijn afgezonderd voor schuldaflossing. Hierdoor wordt het deficit op de lopende rekening overeenkomstig vergroot en moet dit geacht worden te zijn gedekt door het gelijktijdig onderbrengen van nieuwe schuld.

In dit verband mag de vraag gesteld worden welke de vooruitzichten zijn voor de financiering van het te verwachten kastekort in 1949. Het begrotingstekort 1949, inclusief den Buitengewonen Dienst I en II, dat wil dus zeggen inclusief alle door den Staat te financieren investeringsuitgaven, beloopt f 660 miljoen. Teneinde deze raming van het begrotingsrekort op een zelfde basis te brengen als het hierboven voor 1948 geraamde kastekort voor betalingen anders dan voor schuldaflissing, dient zij verminderd te worden met het in de begroting begrepen bedrag van f 78 miljoen voor schuldaflissing en vermeerderd met enige in de jongste Millioenennota genoemde bedragen voor naar 1949 overlopende posten ten laste van den dienst 1948, voor nog suppletoir aan te vragen verbetering van de salarispositie van het Rijkspersoneel en voor enige posten die overgeheveld zijn naar de Indonesische begroting en daardoor in 1949 aanleiding zullen geven tot verhoogde credietverlening aan Indonesië. De nog te verwachten meerdere militaire uitgaven ten behoeve van de verdediging van het Rijk in Europa zijn daarbij dan buiten beschouwing gebleven. Ten slotte dient eveneens nog gerekend te worden met de voortzetting van de credietverlening aan Indonesië, waarbij wij, om de gedachten te bepalen, voorlopig aannemen dat die, behoudens de hier boven genoemde overgehevelde posten, een zelfden omvang zal hebben als in 1948. Neemt men de genoemde uitgaven in aanmerking, dan moet geconcludeerd worden dat het kastekort voor 1949, voor betalingen anders dan voor schuldaflissing en inclusief de behoeften voor credietverlening aan Overzeese Gebiedsdelen, verwacht zou kunnen worden bijna f 1.200 miljoen te bedragen indien overigens de opbrengst van de Rijksmiddelen in overeenstemming zou zijn met de begroting.

Nu is het niet onwaarschijnlijk dat in feite de belastinginkomsten in 1949 het bedrag van de raming, t.w. f 2.919 miljoen, zullen overtreffen. Ondanks de zo hoge belastingontvangsten in 1948 is namelijk in dat jaar, tengevolge van het door den Minister van Financiën verleende uitstel van 4 maanden voor alle betalingstermijnen van de in 1948 opgelegde aanslagen in de Inkomsten-, de Vermogens- en de Ondernemingsbelasting, een aanzienlijke stijging ontstaan in den achterstand der betalingen. Het bedrag der belastingvorderingen uit hoofde der kohierbelastingen is van f 531 miljoen per einde 1947 gestegen tot f 1.435 miljoen per einde 1948. Stelt men het normale peil dezer vorderingen op f 600 miljoen, dan resteert een achterstand van ruim f 800 miljoen die in de naaste toekomst zal moeten worden ingehaald en gedurende dien tijd tot extra belastingbaten aanleiding zal geven. Bovendien mag er mede gerekend worden dat er, behalve van een achterstand in de invordering, ook nog steeds sprake is van een achterstand in de aanslagregeling, waaromtrent echter geen concrete cijfers bekend zijn. Ten slotte is het waarschijnlijk dat ook in 1949 nog wel een zeker bedrag aan buitengewone heffingen in vrij geld zal worden voldaan.

Wij wagen het niet een bedrag voor de in 1949 boven de begrotingsraming te innen belastingen en heffingen te schatten. Wel menen wij te mogen aannemen dat het slechts deze zullen zijn die het kastekort in 1949 belangrijk beneden het genoemde cijfer van bijna f 1.200 miljoen zullen kunnen brengen. De verwachtingen t.a.v. andere dekkingsmiddelen mogen namelijk stellig niet te hoog gespannen zijn. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat het Rijk in 1949, anders dan uit E.C.A.-hulp, belangrijke buitenlandse credieten zal verkrijgen, terwijl op de binnenlandse kapitaalmarkt nauwelijks bijzonder grote bedragen voor de overheidsfinanciering zullen kunnen overblijven wanneer uit die markt eerst de behoeften van het particuliere bedrijfsleven, van de openbare nutsbedrijven en van de lagere publiekrechtelijke lichamen moeten worden gedekt. Wat deze laatsten betreft moet daarbij in het bijzonder gedacht worden aan de behoeften voor de financiering van den

Woningwetb
doch die in 1

Met e
1949 voor b
haar kasbeho

Intus
beroep tot e
inflatoire inv
een eminent
rekening van

Er za
ingegaan in
heden. Het
van deze hu

Volge
regeringen v
d.d. 2 Juli 1
landsche Bar
dollarkosten
inlichtingen,
Cooperation
doeleinden t
speciale reke
van tijd tot t
De overeenk
Nederlandse
Verenigde S

- (1) de be
stabil
- (2) de be
nation
dom

Onde

- (a) uitgav
een v
Neder
uitgav
gedek
van d
- (b) uitgav
ductie
tekort
- (c) doelt
gebra

Woningwetbouw, waarvoor in 1948 nog f 195 miljoen ten laste van de begroting is gebracht, doch die in 1949 ten volle door de gemeenten zelf zal moeten worden verzorgd.

Met een grote mate van zekerheid mag derhalve verwacht worden dat het Rijk in 1949 voor belangrijke bedragen een beroep zal moeten doen op geldcreatie ten einde in haar kasbehoefte te kunnen voorzien.

Intussen zal, evenmin als dat in de tweede helft van 1948 het geval is geweest, dit beroep tot een verstoring van het monetaire evenwicht behoeven te leiden, mits slechts de inflatoire invloed daarvan wordt geneutraliseerd door dien tweeden factor welke van zulk een eminent belang is voor de monetaire ontwikkeling: de storting van gelden op de speciale rekening van 's Rijks schatkist, de *local currency* rekening.

Er zal te anderer plaatse in dit verslag nog uitvoerig op de E.C.A.-hulp worden ingegaan in verband met de voor de Nederlandsche Bank daaraan verbonden werkzaamheden. Het is echter wenselijk hier een ogenblik stil te staan bij de monetaire betekenis van deze hulp.

Volgens artikel IV van de Overeenkomst tot economische samenwerking tussen de regeringen van het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika d.d. 2 Juli 1948, zal de Nederlandse regering een speciale rekening openen bij de Nederlandsche Bank en zal zij daarop de tegenwaarde in guldens storten van de geïdiceerde dollarkosten voor de regering der Verenigde Staten van goederen, diensten en technische inlichtingen, als schenking aan Nederland ter beschikking gesteld ingevolge de *Economic Cooperation Act of 1948*. Circa 5 % der aldus verrichte stortingen komt voor verschillende doeleinden ter beschikking van de Verenigde Staten. Op het overblijvende saldo van de speciale rekening kan de Nederlandse regering voor zodanige doeleinden trekken, als van tijd tot tijd kunnen worden overeengekomen met de regering van de Verenigde Staten. De overeenkomst zegt dan verder, dat bij het overwegen van voorstellen, gedaan door de Nederlandse regering tot het trekken op de bijzondere rekening, de regering van de Verenigde Staten rekening zal houden met:

- (1) de behoefte tot bevordering of handhaving van interne monetaire en financiële stabilisatie in Nederland;
- (2) de behoefte tot het stimuleren van productieve bedrijvigheid en van den internationalen handel en de exploratie en de ontwikkeling van nieuwe bronnen van rijkdom binnen Nederland.

Onder de hierboven genoemde doeleinden worden in het bijzonder gerekend:

- (a) uitgaven voor projecten of programma's, inclusief die, welke deel uitmaken van een veelomvattend programma tot ontwikkeling van de productiecapaciteit van Nederland en de andere deelnemende landen; alsmede uitgaven voor projecten en programma's, waarvan de kosten buitenslands worden gedekt door E.C.A.-hulp of andere hulp van de Verenigde Staten of wel door leningen van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling;
- (b) uitgaven voor de onderzoeken betreffende en de ontwikkeling van additionele productie van materialen, welke nodig mochten zijn in de Verenigde Staten wegens tekorten of potentiële tekorten in de hulpbronnen van de Verenigde Staten;
- (c) doeltreffende vermindering van de nationale schuld, in het bijzonder schuld, ondergebracht bij de centrale bank of andere bankinstellingen.

De bepalingen van deze overeenkomst hebben bij velen de illusie gewekt dat de op de bijzondere rekening van 's Rijks schatkist beschikbaar komende bedragen een fonds zouden vormen, dat zonder bezwaar gebruikt zou kunnen worden voor de financiering van bijzondere uitgaven welke tot dusver nog niet werden geëntameerd omdat daarvoor de middelen ontbraken. Zij verliezen daarbij uit het oog dat de grondregel, dat bij de besteding der *local currency* moet worden rekening gehouden met de bevordering of handhaving van de interne monetaire en financiële stabiliteit, in de eerste plaats de noodzakelijkheid medebrengt de *local currency* direct of indirect te gebruiken voor de financiering der productieve uitgaven *die reeds worden gedaan* en waarvoor in feite de middelen ontbreken, doch die niettemin gefinancierd worden door een beroep op nieuwe geldcreatie of door activering van bestaande latente koopkracht.

Een land dat, gelijk het onze, een betalingsbalanstekort heeft, is een land waar voor verbruik en investeringen tezamen méér wordt aangeschaft dan de waarde van de eigen lopende productie en dus ook de som der verdiende inkomens bedraagt. Tenzij in dit land inflatoire financieringsmiddelen worden gebruikt, kan dat meerdere slechts worden opgenomen indien het buitenland daarvoor niet alleen fysiek de goederen levert, maar ook financieel de middelen verschaft. Bij de normale vormen van buitenlandse credietverlening of bij liquidatie van eigen buitenlandse activa heeft de beschikbaarstelling van de fysieke en de financiële middelen een parallel verloop. Bij het beschikbaar stellen van de schenkingen uit de E.C.A.-hulp zijn zij gescheiden. De sterilisering van de tegenwaarde der schenkingen op de speciale rekening betekent dat voorlopig wél de fysieke middelen, doch niet de financiële middelen beschikbaar worden gesteld. Het feit dat deze situatie kan voortbestaan, zonder tot verstoringen aanleiding te geven, bewijst op zichzelf reeds dat het tekort aan financiële middelen op andere wijze is aangevuld en dat ergens in de volkshuishouding additionele koopkracht, dat wil zeggen koopkracht die niet was ontleend aan een bijdrage tot de lopende productie, beschikbaar is gekomen, hetzij door nieuwe geldcreatie of door activering van latente oude koopkracht.

Zolang en voor zover deze toestand bestaat, vereist de handhaving van het monetaire evenwicht dat de *local currency* slechts op zodanige wijze worde besteed dat het neutraliserend effect op de nog optredende inflatoire invloeden wordt gehandhaafd. Dit kan geschieden door de tegenwaarde te bestemmen voor schuldaflossing bij de centrale bank of voor storting in 's Rijks schatkist ten behoeve van de financiering van reeds in het budget voorziene productieve uitgaven.

Eerst wanneer deflatoire invloeden zouden gaan overwegen en de middelen zouden blijken te gaan ontbreken voor de uitvoering van die werkzaamheden tot herstel en ontwikkeling welke de E.C.A.-hulp juist heeft willen mogelijk maken, is het moment gekomen om aan de op de bijzondere rekening geaccumuleerde gelden een meer actieve bestemming te geven. Deze zou dan zowel gevonden kunnen worden in het toevoeren van die gelden aan de algemene kapitaalmarkt, door aflossing van langlopende staatsschuld of eventueel vervroegde aflossing van uit de afwikkeling der geldzuivering voortgekomen schuld, in welk geval de keuze van de richting van herinvestering zou worden overgelaten aan het oordeel van de vrije markt, als ook in het gebruiken dier gelden voor de financiering van bepaalde projecten, in welk geval het uiteraard de overheid zou zijn die over de richting van investering beslist.

De resultaten die door de Nederlandse volkshuishouding in 1948 werden bereikt, zijn in velerlei opzicht bemoedigend. Het lijdt geen twijfel dat vorderingen op den weg naar het herstel zijn gemaakt. Wij mogen echter geen ogenblik onze ogen er voor sluiten,

dat deze res
buurlanden
heeft mogeli
realiseren zo
1952 moeten
is enorm. Op
budgetaire g

Voor
die op zeer v
goederen, in
waarden in d
Het wordt v
de neiging o

De vo
zo ingrijpend
is en omdat l
wij niet kunn
Wellicht, dat
ons verkeer
toestand is d
kunnen dekk
tijdelijk en in
aid ontvange
hunner lever

Slecht
een oplossing
den tot stand
goederenver
rijk moeten
moeten word
en diensten
kingen moge
moeten getro
mogelijk van
sequenties d
van bedrijvig
— wij denke
spellen, omc
de verschille
reële welvaar

De v
die tot herst
derd, ja, of
wijziging de
ciële prikkel
Het wil ons
wanneer mer

dat deze resultaten nimmer bereikt zouden kunnen zijn indien niet wij zelf en onze buurlanden de E.C.A.-hulp hadden ontvangen, die de energie- en grondstofvoorziening heeft mogelijk gemaakt, zonder welke een volle bezetting van het bedrijfsleven niet te realiseren zou zijn geweest. De E.C.A.-hulp heeft echter een aflopend karakter. Midden 1952 moeten wij op eigen benen staan. De taak die binnen die periode nog te verzetten valt is enorm. Op elk der genoemde gebieden, dat van de betalingsbalans, het monetaire en het budgetaire gebied moeten zeer belangrijke aanpassingen worden volbracht.

Voor het sluitend maken van de betalingsbalans moeten voorwaarden vervuld worden die op zeer verschillend gebied liggen, namelijk enerzijds voorwaarden in de sfeer der reële goederen, in de wereld van goederenproductie en internationalen ruil, en anderzijds voorwaarden in de sfeer der financiën, in de wereld van de interne monetaire verhoudingen. Het wordt vaak vergeten deze probleemgroepen *beide* in ogenschouw te nemen, waardoor de neiging ontstaat het betalingsbalansvraagstuk te simplistisch te zien.

De voorwaarden die in de *goederensfeer* moeten worden vervuld, zijn daarom van zo ingrijpende betekenis, omdat ons betalingsbalanstekort in wezen een specifiek dollartekort is en omdat hetzelfde dollartekort ook bestaat bij al onze belangrijke handelspartners, zodat wij niet kunnen hopen, door vermeerdering onzer prestaties jegens hen, dollars te verwerven. Wellicht, dat in een wat verder verwijderde toekomst deze mogelijkheid weer zal bestaan in ons verkeer met Indonesië, voorlopig mogen wij daar echter nog niet mede rekenen. De toestand is derhalve deze, dat noch wij, noch de overige Europese landen het dollardeficit kunnen dekken door het kweken van een actiefsaldo in het verkeer met derden. Slechts tijdelijk en in het kader van de E.C.A.-hulp is dat mogelijk voor de landen die *conditional aid* ontvangen en zich langs dien weg voorlopig met dollars betaald zien voor een deel hunner leveringen aan derden.

Slechts rechtstreekse vermindering van het deficit t.o.v. het dollargebied zelf zal dus een oplossing kunnen brengen van het betalingsbalanstekort en dit zal slechts kunnen worden tot stand gebracht door zeer belangrijke verschuivingen in het traditionele schema van goederenverdeling over de wereld. Onze aankopen in het dollargebied zullen belangrijk moeten worden beperkt en elders zullen leveranciers voor deze goederen gevonden moeten worden. Naarmate dit geschiedt zullen echter tevens onze leveringen van goederen en diensten aan deze nieuwe leveranciers moeten toenemen, daar wij van hen geen schenkingen mogen verwachten. Te zelfder tijd zullen wij ons bovendien de uiterste inspanning moeten getroosten om onze prestaties jegens het dollargebied te verhogen, om althans zoveel mogelijk van onze traditionele importen uit dit gebied te kunnen handhaven. Welke consequenties deze verschuivingen nog zullen hebben voor de economische positie van takken van bedrijvigheid die traditioneel op de veredeling van dollargrondstoffen zijn gebaseerd — wij denken in de eerste plaats aan onze veeteelt — valt met geen mogelijkheid te voorspellen, omdat wij niet bij voorbaat kunnen weten welken invloed deze verschuivingen op de verschillende kostenniveau's zullen uitoefenen. Het is zeker niet ondenkbaar dat onze reële welvaartsverhoudingen door deze verschuivingen nog ernstig zullen worden beïnvloed.

De vraag wordt wel gesteld of de kwantitatieve verschuivingen in de goederensfeer, die tot herstel van het evenwicht zo nodig zijn, niet aanmerkelijk zouden worden bevorderd, ja, of zelfs het gehele dollartekort niet bij toverslag zou verdwijnen, indien door wijziging der wisselkoersverhoudingen tussen Europa en Amerika een sterkere financiële prikkel aan het tot stand brengen der nodige verschuivingen zou worden gegeven. Het wil ons voorkomen dat, wanneer men zich de kwantitatieve verhoudingen realiseert, wanneer men overweegt den omvang van het tekort in relatie tot het totale verkeer met het

dollargebied, wanneer men in aanmerking neemt de gebleken inelasticiteit van de vraag naar het merendeel der door het dollargebied geleverde goederen en de onzekerheid omtrent de elasticiteit van vraag en aanbod der door Europa terug te leveren goederen, de optimistische verwachtingen omtrent een plotseling verdwijnen van het dollartekort in rook vervliegen.

Het lijkt geen twijfel dat een koerswijziging een zekeren invloed in de goede richting zou uitoefenen. Maar het kwantitatieve resultaat zou zeer onzeker zijn en zolang het Europese tekort, zoals in 1948, een duidelijke tendentie tot dalen vertoont, lijkt voorzichtigheid geboden met het toepassen van al te radicale geneesmiddelen, die de reconvallescent wellicht zou blijken niet te kunnen verdragen.

De *financiële* voorwaarden die vervuld moeten zijn om het betalingsbalansevenwicht te realiseren, liggen op het gebied van de handhaving van het monetaire evenwicht. Wanneer in de toekomst geen buitenlandse hulp meer ter beschikking zal staan, zullen consumptie en investeringen tezamen weder gebracht moeten worden binnen de door den omvang van het nationale product gestelde grens en wanneer deze voorwaarde zal zijn vervuld, zal ook het betalingsbalanstekort implicite verdwenen zijn. Op welk welvaartsniveau dit evenwicht zal kunnen worden bereikt laat zich niet voorspellen. Het welvaartsniveau moet als resultaat van de economische inspanning worden aanvaard, het kan niet als postulaat worden voorop gesteld. Het is nodig dat wij ons realiseren dat het verder opvoeren van de binnenlandse productie — hoezeer ook een noodzakelijke voorwaarde voor het verrichten van grotere prestaties jegens het buitenland — op zich zelf geenszins voldoende is om het betalingsbalansevenwicht te herstellen. Méér productie betekent ook méér inkomen en méér inkomen betekent méér verbruik. Productievermeerdering die verdwijnt in verbruiksstijging kan uiteraard niet dienen ter meerdere prestatie aan het buitenland, noch strekken ter binnenlandse substitutie van vroegere buitenlandse leveringen. Slechts dat deel van de productievermeerdering waarvan het inkomenequivalent langs den weg van besparing of belastingheffing dienstbaar wordt gemaakt aan de dekking van het budgettekort en aan de financiering der investeringen — en dat daardoor wordt onttrokken aan de mogelijkheid van consumptief gebruik — kan werkelijk bijdragen tot vermindering van het betalingsbalanstekort.

Herstel van het betalingsbalansevenwicht eist herstel van het monetaire evenwicht. De buitenlandse hulp die ons land thans ontvangt en die het in de komende jaren in aflopende mate nog hoopt te ontvangen vormt de grens voor het bedrag waarmee de investeringen de eigen besparingen zullen mogen overtreffen. Elke poging om daarboven uit het tempo der investeringen te forceren is slechts mogelijk met inflatoire middelen en kan slechts leiden tot nieuwe betalingsbalanstekorten. Want elke inflatoire financiering brengt met zich mede het creëren van inkomen waartegenover geen goederenequivalent staat en het kan niet verhinderd worden dat op den duur dit inkomen zich direct of indirect zal zoeken te bevredigen ten koste van het voor den export bestemde goederenpakket.

Hoe dringend ook het investeringsprobleem in ons land moge zijn — en het is stellig dringender dan in enig ander West-Europees land, omdat ons land relatief de zwaarste oorlogsschade leed en relatief de sterkste bevolkingsvermeerdering vertoont — zo moeten wij ons toch bij het beschikbaar stellen van middelen voor investeringsdoeleinden binnen de ons door de economische realiteit gestelde grenzen houden, te weten de som van onze eigen besparingen en de netto bijdrage die uit het buitenland ter beschikking komt. Elke overschrijding van die grens moet leiden tot nieuwe inflatoire spanningen en tot verbreking van het betalingsbalansevenwicht en het draineren van de toch reeds te geringe goud- en deviezenreserves. Men moge daarbij bedenken dat deze laatsten in de jaren

voor het uitb
importbetalin
invoer gedur

Is du

betalingsbala
waarde voor
welk een besl
Wij hebben g
sten, toch een
1949 een zelf
een voldoende
speciale reken
Met het alle
invloed verdv
uitermate zw

Het is

lopende inkom
vloeit uit hers
wel den eis st
na aftrek van
ringen dekkin
en -inkomste

Het ni

biedsdelen, m
te stellen nor
wachting in l
heffingen zal
van uitgaven
uiteraard het
verre worden
belangrijk be
decreas zal ve
de in de toek
bijhouden.

Met he

compenserend
de overheid in
brengen tot z
worden gede
wezig kan wo
laging van he
steeds weer d
lasten te verk
goeding van
voor de deur

Het he

van de kernve
het vermogen

voor het uitbreken van den wereldoorlog groot genoeg waren om voor meer dan een jaar importbetalingen te dekken, terwijl zij thans nauwelijks nog voldoende zijn om den goederen-invoer gedurende zes weken te financieren.

Is dus het herstel van het monetaire evenwicht voorwaarde voor het herstel van het betalingsbalansevenwicht, zo is op zijn beurt herstel van het budgetaire evenwicht voorwaarde voor het herstel van het monetaire evenwicht. Wij hebben hiervoor reeds gezien welk een beslissende betekenis de staatsfinanciën thans voor de monetaire situatie hebben. Wij hebben geconstateerd dat het Rijk in 1948, ondanks uiterst gunstige belastingontvangsten, toch een beroep op inflatoire financieringsmethoden heeft moeten doen en dat voor 1949 een zelfde beroep verwacht moet worden. Zolang tegenover dit beroep op geldcreatie een voldoende neutraliserende werking staat van het accumuleren van middelen op de speciale rekening van 's Rijks schatkist, dreigt voor het monetaire evenwicht geen gevaar. Met het allengs verminderen van de E.C.A.-hulp zal echter ook deze neutraliserende invloed verdwijnen. De vermindering van die hulp stelt de schatkist derhalve voor een uitermate zwaar probleem, namelijk het overeenkomstig verminderen van haar kastekort.

Het is uiteraard niet nodig aan de Schatkist den eis te stellen dat alle uitgaven door lopende inkomsten worden gedekt. Vooral niet wanneer een zo groot deel der uitgaven voortvloeit uit herstellfinanciering en andere investeringen als thans het geval is. Men moet echter wel den eis stellen dat het deficit binnen zodanige grenzen wordt gehouden dat daarvoor, na aftrek van buitenlandse bijdragen, uit op de kapitaalmarkt aangeboden nieuwe besparingen dekking kan worden gevonden. Dit is bij het huidige niveau van overheidsuitgaven en -inkomsten onmogelijk zodra de buitenlandse bijdragen geringer gaan worden.

Het niveau van 's Rijks uitgaven, inclusief de credietverlening aan Overzeese Gebiedsdelen, moet voor 1949 geraamd worden op ongeveer f 4500 miljoen. Het daartegenover te stellen normale niveau van inkomsten, dat echter zoals reeds werd opgemerkt naar verwachting in 1949 door inhalen van belastingachterstand en invordering van buitengewone heffingen zal worden overtroffen, bedraagt rond f 3300 miljoen. Zou een dergelijk verschil van uitgaven en inkomsten ook in de komende jaren gehandhaafd blijven, dan zou daarmee uiteraard het bedrag waarvoor op de kapitaalmarkt dekking gevonden zou kunnen worden verre worden overtroffen. Nu mag verwacht worden dat het peil der uitgaven, waarin een belangrijk bedrag aan uitgaven van aflopend karakter is begrepen, een zeker automatisch decrees zal vertonen. Het moet echter zeer betwijfeld worden of dit automatisch decrees de in de toekomst te verwachten daling der beschikbare vreemde middelen zal kunnen bijhouden.

Met het geleidelijk vervallen van de E.C.A.-schenkingen als financieringsbron of als compenserende factor bij het gebruik van inflatoire financieringsmethoden, staat derhalve de overheid in de komende jaren voor het formidabele probleem haar kastekorten terug te brengen tot zodanig niveau dat zij op de kapitaalmarkt uit lopende besparingen kunnen worden gedekt. Daar voor verdere verhoging van inkomsten nauwelijks nog speling aanwezig kan worden geacht, zal dit onvermijdelijk moeten dwingen tot een belangrijke verlaging van het peil der uitgaven. Het is onder die omstandigheden benauwend te zien hoe steeds weer de neiging blijkt te bestaan nieuwe lasten op de overheid te leggen of bestaande lasten te verhogen — wij denken hier bijvoorbeeld aan den aandrang tot integrale vergoeding van oorlogsschaden — terwijl toch de volstrekte noodzaak tot verlaging zó dicht voor de deur staat.

Het herstel van evenwicht in de overheidsfinanciën moet beschouwd worden als een van de kernvoorwaarden voor het herstel van de levensvatbaarheid, d.w.z. het herstel van het vermogen om weer op eigen kracht te leven, dat de Verenigde Staten zich ten doel heb-

ben gesteld, de Europese landen door de *Economic Cooperation Act* mogelijk te maken. Zonder evenwichtige financiën geen monetair evenwicht, zonder monetair evenwicht geen betalingsbalansevenwicht, zonder betalingsbalansevenwicht geen levensvatbaarheid. Moge de inspanning van regering en parlement derhalve gericht zijn op het vervullen van die voorwaarde.

KAPITAALMARKT EN GELDMARKT

De kapitaalmarkt. De ontwikkeling op de kapitaalmarkt kenmerkte zich in 1948 door een betrekkelijk grote mate van stabiliteit op de markt voor vaste rente dragende vermogenswaarden, terwijl daarentegen de markt voor het zogenaamde risicodragende kapitaal tekenen van verkrapping te zien gaf. Voor een uitvoerige analyse van de verschillende componenten van vraag en aanbod op de kapitaalmarkt ontbreken de nodige gegevens. Slechts partiële indicaties kunnen een indruk verschaffen van de tendenties, welke het beeld der kapitaalmarkt beheersten.

De realisatie van Amerikaanse vermogenswaarden, met inbegrip van de inning van achterstallige coupons en dividenden, die in 1947 f 544 miljoen beschikbaar had doen komen aan middelen waarvan kon worden aangenomen, dat zij voor een belangrijk deel naar de kapitaalmarkt vloeiden, droeg in 1948 in mindere mate tot het aanbod bij. Zij bereikte in laatstgenoemd jaar een omvang van f 319 miljoen. Ook de binnenlandse vermogensmutaties verleenden in 1948 aan de kapitaalmarkt minder steun dan in het vorige jaar. Uit hoofde van uitloting van obligaties kwam in 1948 volgens de te onzer beschikking staande gegevens circa f 111,5 miljoen vrij, tegen f 141,5 miljoen in 1947. Terwijl voorts de aflossingen van pandbrieven in 1947 de nieuwe afgiften met f 13,6 miljoen hadden overtroffen, waren de aflossingen en nieuwe afgiften in 1948 ongeveer aan elkaar gelijk.

Omtrent het aanbod uit nieuwe besparingen enerzijds en den omvang der intering anderzijds zijn slechts zeer schaarse gegevens beschikbaar. Met een grote mate van zekerheid mag worden aangenomen, dat een aanmerkelijk deel der nieuwe besparingen zich wederom concentreerde in handen van institutionele beleggers, waarvan in dit verband in het bijzonder de levensverzekeringmaatschappijen en pensioenfondsen moeten worden genoemd, en derhalve in hoofdzaak beschikbaar kwam voor belegging in vaste rente dragende objecten. De stroom van spaargelden naar de levensverzekeringmaatschappijen, die zich sedert het einde van den oorlog op een hoog niveau is blijven bewegen, onderging ook in 1948 een verderen aanwas. Een aanwijzing hiervoor vormt de productie van nieuwe levensverzekeringen, die een bedrag bereikte van bijna f 1,8 milliard en daarmee het recordniveau van 1947 met ruim f 200 miljoen overtrof. Het is wel zeker, dat het premieinkomen het bedrag der uitkeringen zeer belangrijk te boven ging.

Geheel anders was de ontwikkeling bij de spaarbanken, die zich blijkens tabel 20 in 1948 voor een overschot van terugbetalingen boven stortingen zagen geplaatst. Bij de Rijkspostspaarbank beliepen de stortingen f 2,3 miljoen minder dan in 1947, terwijl de terugbetalingen f 35,4 miljoen meer dan in 1947 bedroegen. Het excedent van terugbetalingen boven stortingen bedroeg bij deze instelling f 98,9 miljoen tegen f 61,2 miljoen in 1947. Een enigszins gunstiger beeld gaven de algemene spaarbanken te zien, waar in 1948 de stortingen het in 1947 bereikte bedrag met f 40,1 miljoen overtroffen. Anderzijds stegen ook de terugbetalingen en wel met f 77,8 miljoen, zodat het excedent der stortingen boven terugbetalingen, dat in 1947 f 21,7 miljoen had bedragen, in 1948 plaats maakte voor een surplus aan terugbetalingen ter grootte van f 15,9 miljoen.

TABEL 20

Periode	
Totaal 19	
" 19	
Januari 19	
Februari	
Maart	
April	
Mei	
Juni	
Juli	
Augustus	
September	
October	
November	
December	
Totaal 194	

¹⁾ De cijfers

Zowel 1947 minder omvang der t te worden ge doen van aan keerd en vrij terings- en be cijfers kan d intering ten

Het be afgeleid uit d in tabel 21.

De er halfjaar van in 1947. Var werd een zee tweetal grote kapitaalmarkt binnen kwan

De er digden slecht plaats omvatt

TABEL 20 — STORTINGEN EN TERUGBETALINGEN BIJ DE SPAARBANKEN ¹⁾
(In miljoenen guldens)

Periode	Rijkspostspaarbank		Algemene spaarbanken		Rijkspost-spaarbank	Algemene spaarbanken
	Stortingen	Terug-betalingen	Stortingen	Terug-betalingen	Saldo	Saldo
Totaal 1946	245,65	536,57	294,82	377,02	— 290,92	— 82,20
„ 1947	254,77	315,93	307,46	285,75	— 61,16	+ 21,71
Januari 1948	25,32	25,71	34,14	27,82	— 0,39	+ 6,32
Februari	22,45	24,78	32,32	26,18	— 2,33	+ 6,14
Maart	20,83	31,58	26,14	29,94	— 10,75	— 3,80
April	17,38	33,69	24,77	32,87	— 16,31	— 8,10
Mei	19,23	32,15	28,97	35,15	— 12,92	— 6,18
Juni	21,91	35,08	30,96	38,52	— 13,17	— 7,56
Juli	21,70	32,06	30,63	34,99	— 10,36	— 4,36
Augustus	21,47	25,84	28,17	26,79	— 4,37	+ 1,38
September	20,18	26,97	26,14	26,93	— 6,79	— 0,79
October	18,91	29,63	27,58	29,23	— 10,72	— 1,65
November	19,92	27,36	29,66	27,63	— 7,44	+ 2,03
December	23,14	26,44	28,12	27,45	— 3,30	+ 0,67
Totaal 1948	252,44	351,29	347,60	363,50	— 98,85	— 15,90

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Zowel bij de Rijkspostspaarbank als bij de algemene spaarbanken was de tegenover 1947 minder gunstige ontwikkeling derhalve in hoofdzaak toe te schrijven aan den groteren omvang der terugbetalingen. Bij de beoordeling van dit verschijnsel dient in aanmerking te worden genomen, dat de terugbetalingen voor een deel haar verklaring vinden in het voldoen van aanslagen in de buitengewone heffingen en achterstallige belastingen uit geblokkeerd en vrij spaarbanktegoed alsmede in het omzetten van geblokkeerde tegoeden in investerings- en beleggingscertificaten. Uit het beschouwen van de ontwikkeling der spaarbankcijfers kan derhalve niet met zekerheid worden geconcludeerd tot de voortzetting van intering ten behoeve van consumptieve aanschaffingen.

Het beroep dat in 1948 op de kapitaalmarkt werd gedaan, kan voor een deel worden afgeleid uit de cijfers betreffende de emissies tegen nieuw geld, welke zijn samengevat in tabel 21.

De emissie-activiteit was voor een belangrijk deel geconcentreerd in het eerste halfjaar van 1948. Het totaal der emissies bereikte een aanzienlijk hoger niveau dan in 1947. Van de in tabel 21 vermelde particuliere emissies ten bedrage van f 593 miljoen werd een zeer aanmerkelijk deel, namelijk f 504 miljoen, aan de markt gebracht door een tweetal grote ondernemingen. Deze middelen werden niet ten volle aan de Nederlandse kapitaalmarkt onttrokken, daar belangrijke bedragen aan buitenlandse inschrijvingen binnen kwamen.

De emissies van staatsfondsen ten bedrage van ruim f 1 milliard vertegenwoordigden slechts ten dele een beroep op de middelen van de kapitaalmarkt. In de eerste plaats omvatten deze uitgaven de plaatsing van f 424 miljoen aan 3 % 20-jarige investerings-

TABEL 21 — OPENBARE EMISSIES ¹⁾

(Reële bedragen in duizenden guldens; zonder onderhandse en daarmee gelijk te stellen plaatsingen en zonder conversies; de verdeling tussen de verschillende jaren is geschied naar stortingsdatum)

	1946	1947	1948
A. Obligaties			
Staat der Nederlanden	1.947.909	64.631	1.003.207 ²⁾
Provinciën en gemeenten	3.300	9.540	—
Bank- en credietinstellingen	—	25.040	2.500
Industrie	—	21.766	81.790
Petroleumondernemingen	—	101.000	—
Diversen	150	1.403	2.644
Totaal obligaties	1.951.359	223.380	1.090.141
B. Aandelen			
Bank- en credietinstellingen	36.513	—	1.020
Industrie	17.113	82.205	171.759
Petroleumondernemingen	—	—	302.174
Handel	—	1.000	8.062
Scheepvaart	—	16.150	—
Diversen	—	158	23.084
Totaal aandelen	53.626	99.513	506.099
Totaal generaal	2.004.985	322.893	1.596.240

¹⁾ De cijfers zijn gebaseerd op gegevens, verzameld door de Nederlandsche Bank.

²⁾ Samengesteld uit inschrijvingen op de binnenlandse dollarlening (f 181.265.000), vrije inschrijvingen op de 3 % lening Nederland 1962/64 en de 3½ % lening Nederland 1948 (f 384.038.000), en inschrijvingen op Investerings- en Beleggingscertificaten (f 437.904.000).

certificaten en f 14 miljoen aan 3¼ % 50-jarige beleggingscertificaten in het kader van de afwikkeling der geldzuivering, waarop de storting geschiedde door betaling met geblokkeerde tegoeden. Voorts werden de vrije inschrijvingen ten bedrage van f 384 miljoen op de bij de conversie van de 3—3½ % lening 1938 aangeboden 3 % lening 1962/64 en 3¼ % lening 1948 voor f 299 miljoen betaald met gelden, welke reeds door institutionele beleggers, in anticipatie op omzetting in langlopende staatsschuld, in 's Rijks schatkist waren gestort en derhalve in feite reeds tevoren waren geconsolideerd.

De opbrengst van de verkopen van dollareffecten werd wederom voor een deel belegd in 3 % 40-jarige in dollars luidende staatsobligaties, waarop sedert 1 Mei 1947 de inschrijving uitsluitend voor verkopers van dollareffecten, is opengesteld. Gedurende 1947 werd in totaal ingeschreven voor \$ 24,4 miljoen, gedurende 1948 voor \$ 68,5 miljoen, zodat aan het einde van 1948 voor \$ 92,9 miljoen was ingeschreven. Het totale bedrag der lening is bepaald op \$ 100 miljoen.

De in het bovenstaande reeds terloops vermelde conversie van de 3—3½ % Staatslening 1938 kreeg haar beslag op grond van de Conversieleningwet van 18 Maart

1948 (Staatsb van 1947 gescl aanvankelijk 3 verteerd in ee aflosbaar in de 1959 tot en m door conversie heffingen, wer tegen 100½ % f 1.500 millioe f 1225 millioe een bedrag va f 1.225 millioe f 109 millioe deelgenomen v nieuwe inschr

Provinc teuren f 1,9 geconverteerd

Naast o miljoen werd de Staat bij d bedrag van f 4 ter beschikkin van f 756 millio belastingen, te en aflosbaarste deelde Staatss 1948 een tota

In tabe schuld in 1948 met de liqui het Rijk uit l in mindering 1948 te zijn g uitbetaling van f 575 miljoen. zin te zijn g deel te danken miljoen aan v de inning deze met ongeveer

Ten aa omtrent het o goederen werd scheepshypoth f 56 miljoen

1948 (*Staatsblad* no. I 115). In tegenstelling tot de omvangrijke conversie-operatie van 1947 geschiedde ditmaal de conversie op basis van vrijwilligheid. De lening 1938, die aanvankelijk 3 % en van 1 Maart 1948 af $3\frac{1}{2}$ % rente droeg, werd per 1 Juni 1948 geconverteerd in een tweetal nieuwe leningen, respectievelijk een 3 % 14- tot 16-jarige lening, aflosbaar in de jaren 1962—1964 en een $3\frac{1}{4}$ % 50-jarige lening, aflosbaar in de periode 1959 tot en met 1998. Eerstgenoemde lening, waarvan de stukken, voorzover verkregen door conversie, kunnen worden aangewend voor betaling van de buitengewone vermogensheffingen, werd à pari uitgegeven; de tweede lening, waaraan deze faciliteit niet is verbonden, tegen $100\frac{1}{2}$ %. Het maximum bedrag der gezamenlijke nieuwe leningen werd bepaald op f 1.500 miljoen. Aan obligaties der $3-3\frac{1}{2}$ % lening 1938 stond op 31 Mei 1948 nog f 1225 miljoen uit, zodat de leningoperatie behalve een element van conversie tevens voor een bedrag van f 275 miljoen een element van consolidatie bevatte. Van de genoemde f 1.225 miljoen werd f 1.116 miljoen rechtstreeks geconverteerd, terwijl voor de resterende f 109 miljoen aflossing werd gevraagd en verkregen. In de 3 % 14- tot 16-jarige lening werd deelgenomen voor f 1.140 miljoen en in de $3\frac{1}{4}$ % 50-jarige lening voor f 360 miljoen. Van nieuwe inschrijvers werd derhalve in totaal f 384 miljoen ontvangen.

Provinciën en gemeenten converteerden in 1948 f 70,4 miljoen en particuliere debiteuren f 1,9 miljoen aan obligaties; aan pandbrieven werd bovendien f 54,2 miljoen geconverteerd.

Naast de in tabel 21 vermelde emissies van staatsfondsen ten bedrage van f 1.003 miljoen werd f 40 miljoen aan de uitstaande langlopende staatsschuld toegevoegd, doordat de Staat bij de naasting van de aandelen in de Nederlandsche Bank ad f 20 miljoen een bedrag van f 40 miljoen aan inschrijvingen in het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ % Nationale Schuld ter beschikking stelde van de aandeelhouders onzer instelling. Anderzijds werd een bedrag van f 756 miljoen aan staatsfondsen aangewend voor betaling van buitengewone heffingen en belastingen, terwijl f 180 miljoen werd geamortiseerd door uitloting, inkoop ter beurse en aflosbaarstelling bij conversie. Per saldo onderging de totale binnenlandse geconsolideerde Staatsschuld derhalve een toeneming met f 107 miljoen, waardoor op 31 December 1948 een totaal werd bereikt van f 7.206 miljoen.

In tabel 22 is een overzicht opgenomen van de ontwikkeling der totale netto staatsschuld in 1948. Onder netto staatsschuld wordt hier verstaan de bruto schuld, verminderd met de liquide activa van het Rijk in binnen- en buitenland. De vordering van het Rijk uit hoofde van de credietverlening aan de Overzeese Gebiedsdelen is niet in mindering gebracht van de bruto schuld. De totale netto staatsschuld blijkt in 1948 te zijn gedaald met circa f 950 miljoen. Een bestanddeel van deze daling vormt de uitbetaling van Rijksbijdragen in oorlogsschaden, welke zeer voorlopig wordt geraamd op f 575 miljoen. Houdt men hiermede rekening, dan blijkt de netto staatsschuld in engeren zin te zijn gedaald met circa f 385 miljoen. Dit resultaat was voor een belangrijk deel te danken aan de inning der buitengewone heffingen, die in 1948 een bedrag van f 1.536 miljoen aan vrij en geblokkeerd geld en staatsfondsen naar den Staat deden vloeien. Zonder de inning dezer heffingen zou de netto staatsschuld in engeren zin in 1948 zijn toegenomen met ongeveer f 1.150 miljoen.

Ten aanzien van de vraag op de kapitaalmarkt zijn voorts gegevens beschikbaar omtrent het opnemen van hypothecair crediet. Aan nieuwe hypotheekleningen op onroerende goederen werd in 1948 f 769 miljoen ingeschreven tegen f 552 miljoen in 1947. Voor de scheepshypotheekleningen bedroegen de nieuwe inschrijvingen in 1948 f 106,5 miljoen, d.i. ongeveer f 56 miljoen meer dan in 1947. Van deze f 106,5 miljoen aan hypothecaire leningen op

te stellen
en

1948

3.207²)

—

2.500

31.790

—

2.644

0.141

1.020

71.759

02.174

8.062

—

3.084

06.099

06.240

Bank.

0), vrije
and 1948
904.000).

kader van de
met geblok-
4 miljoen op
g 1962/64 en
institutionele
lijks schatkist

oor een deel
1 Mei 1947
. Gedurende
68,5 miljoen,
totale bedrag

de $3-3\frac{1}{2}$ %
van 18 Maart

TABEL 22 — ONTWIKKELING DER NETTO STAATSSCHULD ¹⁾
(In milliarden guldens)

Omschrijving	31 December 1947	31 December 1948
Binnenlandse geconsolideerde schuld . . .	7,10	7,21
Netto binnenlandse vlottende schuld . . .	9,30	8,64
Schuld aan de Nederlandsche Bank (overeenkomst van 26 Februari 1947) . .	3,50	3,30
Grootboek Wederopbouw en andere ver- plichtingen wegens oorlogsschade ²⁾ . . .	5,75	5,18
Netto buitenlandse schuld	2,23	2,60
Totale netto staatsschuld	27,88	26,93

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan en berekend uit opgaven van het Ministerie van Financiën en uit interne gegevens van de Nederlandsche Bank.

²⁾ Het cijfer van ultimo 1947 is ontleend aan de Staatsbalans per dien datum. Het is gebaseerd op de normen van de nog in behandeling zijnde wetsontwerpen betreffende de materiële oorlogsschaden en de bijdragen voor den wederopbouw van publiekrechtelijke lichamen. Voor ultimo 1948 is een daarbij aansluitend cijfer opgenomen, gebaseerd op de voor 1948 voorlopig geraamde uitkeringen voor oorlogsschade.

onderpand van schepen is een deel in het buitenland opgenomen. De belangrijkste van deze buitenlandse leningen was een lening van \$ 12 miljoen, welke door de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling werd verstrekt aan Nederlandse rederijen onder garantie van den Staat.

De betrekkelijk geringe omvang van het beroep van overheid en particulieren ter verwerving van nieuwe middelen op de obligatiemarkt enerzijds en het voortduren van den toevloed van besparingen via de institutionele beleggers anderzijds hebben, tezamen met de voortgezette liquidatie van bezit aan Amerikaanse vermogenswaarden, er toe bijgedragen dat de koers- en rendementsontwikkeling op de obligatiemarkt in 1948 een vrij grote mate van stabiliteit vertoonde. In dit verband is van belang, dat blijkens de eerder vermelde gegevens de opbrengst van geliquideerde Amerikaanse effecten in 1948 in veel sterkere mate werd belegd in de 3 % binnenlandse dollarlening dan in 1947, hetgeen kan wijzen op een verminderde voorkeur voor belegging in aandelen. De vrij grote stabiliteit van het renteniveau werd voorts bevorderd, doordat het merendeel der staatsfondsen — met uitzondering van de binnenlandse dollarlening, de uit nieuwe inschrijvingen verkregen obligaties der 3 % lening Nederland 1962/64, de 3¼ % lening Nederland 1948 en de investerings- en beleggingscertificaten — konden worden aangewend voor betaling van aanslagen in de buitengewone heffingen. Een en ander wordt geïllustreerd door de rendementscijfers, welke zijn vermeld in tabel 23.

De uitgifte van de 3¼ % lening Nederland 1948 tegen 100½ %, welke lening een hoger rendement opleverde dan de overige staatsfondsen, leidde blijkbaar tot ruilingen, waardoor in het tweede halfjaar van 1948 het rendement zowel van de verschillende staatsfondsen als van de overige obligaties en pandbrieven op een enigszins hoger niveau kwam te liggen dan tevoren.

Ma

Januari
Februar
Maart
April
Mei
Juni
Juli
Augustu
Septemb
October
Novemb
Decemb

¹⁾ De ci²⁾ Zonde³⁾ 30 Ju

Datum

1 Mei
Decemb
Januari
Februar
Maart
April
Mei
Juni
Juli
Augustu
Septemb
October
Novemb
Decemb

¹⁾ De ci
de Statistie

TABEL 23 — RENDEMENTSCIJFERS VOOR OBLIGATIES
EN PANDBRIEVEN ¹⁾
(In procenten)

Maand	Nederlandse Staatsleningen				3 % provin- ciale en gemeente- leningen	3½ % pand- brieven	3½ % particu- liere obligaties	3 % Ned.- Indië 1937 A
	Perpe- tuële schuld	3 % Ned. 1937	3½ % Ned. 1948	3 % Ned. 1962,64 ²⁾				
		Gemiddelde looptijd ³⁾						
		23½ jaar	33½ jaar	15½ jaar	12 jaar	19½ jaar	9½ jaar	13 jaar
Januari 1948	3,07	3,07			2,97	3,23	3,15	3,36
Februari	3,09	3,12			3,01	3,29	3,14	3,34
Maart	3,09	3,09			2,96	3,30	3,15	3,28
April	3,07	3,09			3,00	3,25	3,16	3,41
Mei	3,07	3,10			3,07	3,24	3,18	3,60
Juni	3,07	3,09	3,25	3,07	3,06	3,28	3,17	3,54
Juli	3,09	3,14	3,26	3,11	3,18	3,39	3,23	3,72
Augustus	3,09	3,16	3,26	3,14	3,08	3,33	3,24	3,69
September	3,10	3,17	3,28	3,17	3,04	3,35	3,19	3,60
October	3,10	3,17	3,28	3,13	3,03	3,32	3,18	3,54
November	3,10	3,17	3,27	3,10	3,08	3,35	3,16	3,46
December	3,09	3,16	3,27	3,13	3,08	3,37	3,16	3,42

¹⁾ De cijfers zijn berekend door de Nederlandsche Bank.

²⁾ Zonder belastingfaciliteit.

³⁾ 30 Juni 1948.

TABEL 24 — AANDELENKOERSEN EN OMZETTEN
TER BEURZE VAN AMSTERDAM ¹⁾

Datum of maand	Aandelenkoersen (Indexcijfers; 1938 = 100)						Omzetten	
	Industrie	Scheep- vaart	Banken	Petro- leum	Indon. fondsen	Totaal	Aandelen	Obli- gaties
							In millioenen guldens	
1 Mei 1940	84,7	93,2	58,0	57,5	81,1	81,5	—	—
December 1947	210,3	182,9	115,6	132,8	70,4	157,7	35,8	52,9
Januari 1948	218,3	192,8	122,7	148,6	77,0	165,9	54,0	52,5
Februari	231,1	202,8	130,8	160,2	83,8	176,8	63,0	38,4
Maart	232,8	206,5	129,0	162,6	87,2	179,0	54,0	50,5
April	222,3	201,1	122,3	153,9	84,5	171,5	33,3	61,0
Mei	212,3	192,5	118,5	149,8	77,5	163,1	24,4	40,2
Juni	210,1	189,0	120,6	155,0	75,8	161,4	26,8	74,1
Juli	210,3	184,0	123,4	155,0	74,5	160,9	25,4	62,7
Augustus	209,3	178,5	125,8	154,8	76,4	160,5	22,2	51,0
September	208,7	172,8	123,2	155,9	78,7	160,2	26,3	55,9
October	200,1	161,5	120,6	149,3	76,0	153,5	23,6	49,0
November	192,7	157,1	120,3	142,1	73,7	148,4	24,9	50,3
December	187,8	156,5	122,6	142,2	73,2	145,8	27,4	45,7

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De koersontwikkeling van aandelen vertoonde een veel minder rustige ontwikkeling. Blijkens tabel 24 hebben de binnenlandse industriële en scheepvaartfondsen vooral in de tweede helft van 1948 vrij sterk onder druk gestaan, zodat het koersniveau voor deze categorieën aandelen aan het einde van 1948 10 à 15 % beneden het niveau van het begin van het jaar kwam te liggen. In de eerste maanden van het jaar leidden devaluatiegeruchten, welke in verschillende Westeuropese landen de ronde deden, tot een kortstondige hausse, waarin tevens de binnenlandse dollarlening werd betrokken. Met het teruglopen van de koersen in de daarop volgende maanden daalden tevens de omzetten, die tijdelijk vrij sterk waren gestegen, tot het betrekkelijk lage niveau van 1947. De koersen van Indonesische fondsen maakten de algemene ontwikkeling mede, doch vertoonden daarnaast een eigen beeld in samenhang met de politieke ontwikkeling.

Hoewel het rendement op aandelen, mede tengevolge van de dividendstop, nog vrij laag is gebleven, kan in de ingetreden koersdaling een symptoom worden gezien van verkrapping van het aanbod in den risicodragenden sector van de kapitaalmarkt. Ook het feit, dat het bedrijfsleven zich voor het dekken van haar kapitaalbehoeften in toenemende mate wendt tot de markt voor obligaties en onderhandse leningen, wijst in deze richting. De zware belastingen op de hoge inkomens en op het bedrijfsleven, het inlopen van belastingachterstand, het interen op de liquide reserves van het bedrijfsleven, de geringere liquidatie van Amerikaanse vermogenswaarden en het verdwijnen van de op vrees voor waardedaling van het geld gebaseerde voorkeur voor aandelen zijn alle factoren, die deze ontwikkeling in de hand werken.

Voor een deel is het bedrijfsleven nog in staat, door afstoting van vermogenswaarden — waaronder de geleidelijk verhandelbaar gestelde investeringscertificaten — in de kapitaalbehoeften te voorzien, terwijl in verschillende gevallen door het kiezen van daartoe geschikte financieringsvormen ook bij het aantrekken van geheel nieuwe middelen de dreigende kloof tussen vraag en aanbod van risicodragend kapitaal blijkt te kunnen worden overbrugd. Het laat zich evenwel aanzien, dat de spanning, voortvloeiende uit het accumuleren van het merendeel der besparingen bij institutionele beleggers enerzijds en de behoefte aan financiering met niet aan vaste renteverplichtingen gebonden vermogenswaarden anderzijds, eerlang het vraagstuk van de transformatie van besparingen in risicodragend kapitaal tot het nijpendste financieringsprobleem zal maken, dat om een oplossing vraagt.

De geldmarkt. De ontwikkeling op de geldmarkt werd ook in 1948 in hoofdzaak beheerst door de financiële politiek van de overheid. Enerzijds bleef de Agent van het Ministerie van Financiën steeds bereid, ongeacht de onmiddellijke financieringsbehoeften van het Rijk, schatkistpapier af te geven. Anderzijds werden de banken in toenemende mate genoopt, meer aandacht te besteden aan haar liquiditeitspositie, met het oog op de omvangrijke onttrekkingen van middelen benodigd voor de betaling van de buitengewone heffingen en achterstallige belastingen en voor omzetting van geblokkeerde tegoeden in investerings- en beleggingscertificaten.

Met uitzondering van een tijdelijke verkrapping van de geldmarkt in Juli, waarop hieronder wordt teruggekomen, vertoonde de marktontwikkeling in 1948 een soepel verloop. De handel beperkte zich wederom in hoofdzaak tot schatkistpapier en daggeldleningen.

Tabel 25 toont de veranderingen in de bedragen aan uitstaand schatkistpapier. Bij opstelling van deze tabel zijn een tweetal categorieën bijzondere promessen buiten beschouwing gelaten, te weten:

¹⁾ De cijfers 2

²⁾ Exclusief de
26 Februari 19
Monetaire Fon

(a) de pro
overge
gang v

(b) de niet
nationa
te Was
kopen
millioe

Een o
tabel 26.

Het to
onderging in
van den post
millioen. De
gevolg van ee
kering 1945,
mogelijkheid
tegoeden, ont
uit dezen hoe
gezet in gebl
Opvall

TABEL 25 — UITSTAAND SCHATKISTPAPIER ¹⁾
(In duizenden guldens)

Einde der maand	Promessen ²⁾	Biljetten	Totaal
December 1947	5.810.900	1.299.909	7.110.809
Januari 1948	5.953.000	1.347.105	7.300.105
Februari	6.029.200	1.374.704	7.403.904
Maart	5.969.300	1.418.484	7.387.784
April	5.822.200	1.460.773	7.282.973
Mei	5.536.800	1.488.373	7.025.173
Juni	5.433.900	1.505.173	6.939.073
Juli	5.288.700	1.501.733	6.790.433
Augustus	5.231.300	1.544.633	6.775.933
September	5.235.400	1.589.533	6.824.933
October	5.049.200	1.638.093	7.687.293
November	5.144.100	1.683.693	6.827.793
December	5.101.800	1.743.467	6.845.267

¹⁾ De cijfers zijn ontleend aan de periodieke publicaties van den stand van 's Rijks kas.

²⁾ Exclusief de promessen overgedragen aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 betreffende het rijksmarkenbezit, en de promessen verstrekt aan het Internationale Monetaire Fonds en de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.

- (a) de promessen, per 31 December 1946 door den Staat aan de Nederlandsche Bank overgedragen ingevolge de overeenkomst van 27 Februari 1947 betreffende den overgang van het rijksmarkenbezit;
- (b) de niet verhandelbare, renteloze promessen, door den Staat verstrekt aan het Internationale Monetaire Fonds en de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling te Washington. Het bedrag van deze promessen nam in het verslagjaar door aankopen bij het Internationale Monetaire Fonds toe van f 742 miljoen tot f 804 miljoen.

Een overzicht van de ontwikkeling der totale vlottende Staatsschuld is vervat in tabel 26.

Het totaal van het uitstaande schatkistpapier, voor zover in het binnenland geplaatst, onderging in 1948 een daling van circa f 257 miljoen, die de resultante is van een toeneming van den post biljetten met f 432 miljoen en een afneming van de promessen met f 689 miljoen. De buiten de banken uitstaande schatkistpromessen vertoonden een daling als gevolg van een wijziging, op 24 November 1947 aangebracht in de Beschikking Deblokering 1945, waardoor met ingang van 1 December 1947 voor anderen dan banken de mogelijkheid is komen te vervallen tot herbelegging in schatkistpapier van geblokkeerde tegoeden, ontstaan bij aflossing van geblokkeerd schatkistpapier. In totaal werd in 1948 uit dezen hoofde naar schatting circa f 250 miljoen aan geblokkeerd schatkistpapier omgezet in geblokkeerd tegoed.

Opvallend is de vrij sterke toeneming van het uitstaande bedrag aan schatkist-

TABEL 26 — VLOTTENDE STAATSSCHULD ¹⁾
(In duizenden guldens)

Einde der maand	Bruto	Netto (na aftrek der vorderingen)
December 1947	12.776.242	10.700.882
Januari 1948	12.919.582	10.673.996
Februari	13.030.889	10.745.329
Maart	12.995.840	10.754.708
April	12.810.525	10.508.331
Mei	12.664.523	10.348.650
Juni	12.402.607	9.628.537
Juli	12.248.816	9.349.074
Augustus	11.882.854	9.435.490
September	11.798.921	9.322.783
October	11.772.801	9.217.111
November	11.576.068	9.240.015
December	11.536.262	9.343.991

¹⁾ De cijfers zijn berekend uit de periodieke publicaties van den stand van 's Rijks kas.

biljetten, waartoe vooral werd bijgedragen door de plaatsing van f 402 miljoen 2 % 3-jarige en 2¼ % 5-jarige schatkistbiljetten, welke van 1 Juli 1946 af verkrijgbaar zijn gesteld voor leden van de Bedrijfsgroepen Handelsbanken, Landbouwcredietbanken, Spaarbanken en Effectenhandel. De grotere belangstelling voor dit meer rendabele, doch minder liquide

TABEL 27 — DISCONTONOTERINGEN IN DE OPEN MARKT VAN 3-MAANDS
SCHATKISTPROMESSEN EN RENTE VAN DAGGELDLENINGEN
(Jaar- en maandgemiddelden)

	3-maands schatkistpromessen (in %)	Daggeldleningen (in %)
1947	1,35	0,99
1948	1,30	0,90
December 1947	1,13	0,53
Januari 1948	1,28	0,57
Februari	1,38	0,78
Maart	1,45	0,99
April	1,38	0,93
Mei	1,33	0,94
Juni	1,36	0,84
Juli	1,56	1,35
Augustus	1,35	1,06
September	1,10	0,84
October	1,03	0,78
November	1,08	0,77
December	1,25	0,96

papier houdt v
tarieven voor p
baar over het a
bieden aan ko
van de beschi
Daarnevens we
aan 3½ % 5-
spaarcertificaten
heffingen, ond

Ook bi
keur voor lan
den Agent van
betrokken. D
de open-mark
bleven bewege
betekenis had
voor driemaal

Een li
intussen wel
tabel 27 gemi

In Juli
beroep gedaan
disconteerd, t
Een van de o
vervallend sch

Voor k
de rentenorme
evenals in de

De ren
enkele maand

In de
beleningen en
wisseldisconto
3 % en de ren
1939 3½ %.

D

In de
eerste lid, van
gebracht. De
de devaluatie
Braziliaanse c
de aan- en ve
stand der doc
blijkt uit tab

papier houdt verband met de van 23 Juni 1947 daterende verlaging der officiële afgiftetarieven voor promessen met $\frac{1}{4}$ %. De portefeuilles aan schatkistpromessen werden blijkbaar over het algemeen van voldoende omvang geacht om niet alleen het hoofd te kunnen bieden aan komende liquiditeitseisen, doch om tevens zonder gevaar een groter gedeelte van de beschikbare middelen dan tevoren in langer lopend papier te kunnen beleggen. Daarnevens werd hij levensverzekeringmaatschappijen en pensioenfondsen nog f 31 miljoen aan $3\frac{1}{2}$ % 5-jarige, niet-verhandelbare schatkistbiljetten ondergebracht. De uitstaande spaarcertificaten, die in betaling kunnen worden gegeven ter voldoening van de buitengewone heffingen, ondergingen in 1948 een zeer geringe vermindering.

Ook binnen het kader van de belegging in schatkistpromessen bleef in 1948 de voorkeur voor lang (in dit geval jaars-) papier boven kortlopend papier gehandhaafd. Van den Agent van het Ministerie van Financiën werden nagenoeg uitsluitend jaarspromessen betrokken. De vraag naar korter lopend papier bleef van zodanig beperkten omvang, dat de open-markttarieven voor deze termijnen zich vrij ver boven de officiële afgiftetarieven bleven bewegen. De afgiftetarieven, die derhalve voor de kortere termijnen slechts nominale betekenis hadden, werden het gehele jaar gehandhaafd op een niveau, oplopende van $\frac{3}{4}$ % voor driemaandspapier tot $1\frac{1}{2}$ % voor jaarspapier.

Een lichte verschuiving van de belangstelling naar kortlopende promessen was intussen wel merkbaar. De open-markttarieven voor driemaandspapier lagen blijkens tabel 27 gemiddeld iets lager dan in 1947.

In Juli 1948 werd bij het passeren van den ultimo op vrij grote schaal een tijdelijk beroep gedaan op onze instelling. Er werd voor f 38,8 miljoen aan schatkistpapier geherdisconteerd, terwijl voor f 23 miljoen voorschotten in rekening-courant werd opgenomen. Een van de oorzaken van deze verkrapping van de geldmarkt was het geringe bedrag aan vervallend schatkistpapier.

Voor kasgeldleningen aan gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen, waarvan de rentenormen evenals voor schatkistpromessen in 1947 waren verlaagd, bestond wederom, evenals in de tweede helft van 1947, weinig belangstelling.

De rente voor daggeld fluctueerde over het algemeen tussen $\frac{3}{4}$ % en 1 %. Bij enkele maandultimo's werden noteringen van $1\frac{1}{4}$ % en $1\frac{1}{2}$ % bereikt.

In de door de Nederlandsche Bank in rekening gebrachte tarieven voor disconto, beleningen en voorschotten in rekening-courant werd geen verandering gebracht. Het wisseldisconto bedraagt derhalve sedert 27 Juni 1941 $2\frac{1}{2}$ %, het promessendisconto 3 % en de rente voor beleningen en voorschotten in rekening-courant sedert 29 Augustus 1939 $3\frac{1}{2}$ %.

DE INTERNATIONALE MONETAIRE ONTWIKKELING

In de wisselkoersen, door de Nederlandsche Bank vastgesteld krachtens artikel 4, eerste lid, van het Deviezenbesluit 1945, werden in 1948 slechts enkele wijzigingen aangebracht. De belangrijkste daarvan had betrekking op den Fransen franc, in verband met de devaluatie van deze valuta, welke hierna nog nader ter sprake komt. Voorts werd de Braziliaanse cruzeiro in de officiële notering opgenomen, terwijl tenslotte de marge tussen de aan- en verkoopkoersen voor den Belgischen franc een kleine wijziging onderging. De stand der door de Nederlandsche Bank vastgestelde wisselkoersen per 31 December 1948 blijkt uit tabel 28.

TABEL 28 — KOERSEN VOOR BUITENLANDSE GELDSOORTEN, VASTGESTELD DOOR DE NEDERLANDSCHE BANK INGEVOLGE ARTIKEL 4, EERSTE LID, VAN HET DEVIEZENBESLUIT 1945; STAND PER 31 DECEMBER 1948

Geldsoorten	Koersen voor schriftelijke of telegrafische uitbetaling	Koersen voor bankpapier
Belgische francs	6,045 — 6,06	6.— — 6,10
Cruzeiros	14,17 — 14,43	— — —
Canadese dollars	{ Schrift. 2,64 — 2,66 Telegr. 2,64 $\frac{5}{8}$ — 2,66	{ 2,62 $\frac{1}{2}$ — 2,67 $\frac{1}{2}$
Deense kronen	55,13 — 55,43	54,73 — 55,83
Ponden sterling	10,68 — 10,70	10,64 — 10,74
Franse francs	1,004 — 1,008	0,99 — 1,02
Noorse kronen	53,30 — 53,60	52,92 — 53,98
Escudo's	10,64 — 10,74	10,58 — 10,80
Tsjechische kronen	5,29 — 5,32	— — —
Dollars der Verenigde Staten	{ Schrift. 2,64 — 2,66 Telegr. 2,64 $\frac{5}{8}$ — 2,66	{ 2,62 $\frac{1}{2}$ — 2,67 $\frac{1}{2}$
Zweedse kronen	73,58 — 73,99	73,17 — 74,45
Zwitserse francs	61,50 — 61,75	61.— — 62,25

Met ingang van 1 Januari 1949 is aan de deviezenbanken een algemene vergunning verleend tot het hier te lande kopen en verkopen van buitenlandse specie en buitenlands papiergeld, met uitzondering van dollars der Verenigde Staten en Zwitserse francs, tegen koersen gelijk aan of lager dan de door de Bank vast te stellen maximumverkoopkoersen, een en ander — volgens de met ingang van 31 Januari 1949 nader vastgestelde voorschriften — met dien verstande, dat het kopen mag geschieden van ingezetenen en hier te lande tijdelijk verblijvende niet-ingezetenen en dat het verkopen slechts mag geschieden aan (a) ingezetenen, die krachtens algemene of bijzondere vergunning tot het verkrijgen van buitenlandse betaalmiddelen gerechtigd zijn, en (b) hier te lande tijdelijk verblijvende niet-ingezetenen, die in vreemde valuta betalen, tot de tegenwaarde van ten hoogste f 100.— per persoon.

De reeds vermelde devaluatie van den Fransen franc kreeg haar beslag in Januari 1948 en ging gepaard met de invoering van een systeem van meervoudige wisselkoersen. Met ingang van 26 Januari 1948 werden door de Franse regering de aan- en verkoopkoersen van het Valutastabilisatiefonds met 80 % verhoogd, hetgeen een devaluatie van den franc met bijna 44 $\frac{1}{2}$ % betekende. Tegelijkertijd werd de instelling bekend gemaakt van een vrije markt voor dollars en escudo's (later uitgebreid tot Zwitserse francs), alwaar de helft van de exportopbrengsten in deze geldsoorten diende te worden verkocht en waar anderzijds de helft van de voor niet-essentiële importen benodigde dollars, escudo's en Zwitserse francs moest worden aangekocht. Betalingen in andere muntsoorten werden af gerekend tegen de bij de devaluatie nieuw gefixeerde officiële koersen. Met ingang van 16 October 1948 onderging dit systeem een belangrijke wijziging, doordat werd bepaald, dat de koersen van de „niet-converteerbare” valuta's in het vervolg aan het begin van iedere maand zouden worden vastgesteld op basis van enerzijds de pariteit van de betrokken valuta ten opzichte van den dollar en anderzijds den gemiddelden „commerciële” dollar-

koers — dat i
de 7 werkdag
wordt aangeb
ouden koers
vrijen dollark
lende koersen
de „niet-con
een einde is
afwijken. De
„niet-convert
dusver vrij sta
geen wijzigin
In Ita
afhankelijk is
koers maande
maand — i
de dollarnote
wijze is ook
rates, welke

Met i
peseta tot sta
koersen. Vo
bijzondere v
als voorheen

Evena
betalingsbala
„zwakke” va
verkeer man
zonder het in
Europese lan

Dit P
President T
van deze we
het Amerika
operation Aa
verlening af
welke ten ti
sluiten, op
Dit verdrag,
mede door d
Duitsland, v
operation (O
bevordering
Programma
centrum wo

¹⁾ België, D
Oostenrijk, Po

ASTGESTELD
RSTE LID,
R 1948

ersen voor kpapier	
—	6,10
—	—
—	2,67½
—	55,83
—	10,74
—	1,02
—	53,98
—	10,80
—	—
—	2,67½
—	74,45
—	62,25

ne vergunning
en buitenlands
se francs, tegen
opkoersen, een
chriften — met
de tijdelijk ver-
) ingezetenen,
buitenlandse
t-ingezetenen,
per persoon.

slag in Januari
wisselkoersen.
erkoopkoersen
uatie van den
l gemaakt van
(cs), alwaar de
ocht en waar
s, escudo's en
en werden af-
et ingang van
werd bepaald,
gin van iedere
de betrokken
ciëlen" dollar-

koers — dat is het gemiddelde van den officiëlen en den vrijen dollarkoers — gedurende de 7 werkdagen, voorafgegaan aan den 28sten van de afgelopen maand. Geen wijziging wordt aangebracht, wanneer de aldus te berekenen nieuwe koers niet meer dan 2 % van den ouden koers afwijkt. Indien tussentijds de vrije dollarkoers meer dan 5 % afwijkt van den vrijen dollarkoers in de basisperiode, vindt onmiddellijk een aanpassing van de verschillende koersen plaats. Het resultaat van deze wijziging is, dat de koersen in Frankrijk van de „niet-converteerbare” valuta's zijn gekoppeld aan den „commerciëlen” dollarkoers en een einde is gekomen aan *cross rates* tegenover den dollar, welke van de officiële pariteit afwijken. Deze aanpassing betekende voorts een devaluatie van den franc tegenover de „niet-converteerbare” valuta's met circa 20 %. Doordat de commerciële dollarkoers tot dusver vrij stabiel is gebleven, zijn in de koersen van de „niet-converteerbare” valuta's nog geen wijzigingen gekomen.

In Italië, waar sedert 27 November 1947 de notering voor den dollar vrijwel geheel afhankelijk is van de notering op de vrije dollarmarkt — aangezien de officiële dollarkoers maandelijks wordt vastgesteld op grond van de vrije dollarkoersen van de afgelopen maand — is sedert 26 November 1948 de koers van het pond sterling gekoppeld aan de dollarnotering door omrekening op basis van de officiële dollar-sterlingpariteit. Op deze wijze is ook in Italië, althans wat het pond sterling betreft, een einde gemaakt aan *cross rates*, welke afweken van de officiële pariteit tegenover den dollar.

Met ingang van 3 December 1948 werd in Spanje een partiële devaluatie van de peseta tot stand gebracht door de invoering van een systeem van meervoudige wisselkoersen. Voor verschillende categorieën exportgoederen en importgoederen werden bijzondere wisselkoersen vastgesteld, terwijl de in- en uitvoer van de overige goederen als voorheen tegen den officiëlen koers wordt afgerekend.

Evenals de voorgaande jaren kenmerkte 1948 zich door belangrijke tekorten in de betalingsbalansen van verscheidene landen, zodat de tegenstelling tussen „sterke” en „zwakke” valuta's werd gecontinueerd. De omvangrijke tekorten in het lopende betalingsverkeer manifesteerden zich bij voortduring in het verkeer met de Verenigde Staten en zonder het inwerking treden van het Europese Herstel Programma zouden slechts weinig Europese landen voor deze tekorten dekking hebben kunnen vinden.

Dit Programma verkreeg zijn wettelijke basis op 3 April 1948, op welken datum President Truman de *Foreign Assistance Act of 1948* tekende. In de eerste afdeling van deze wet, getiteld *Economic Cooperation Act of 1948*, werd de grondslag gelegd voor het Amerikaanse hulpprogramma voor Europa, ter uitvoering waarvan de *Economic Cooperation Administration* (E.C.A.) in het leven werd geroepen. De wet stelde de hulpverlening afhankelijk van de voortzetting der samenwerking tussen de Europese landen, welke ten tijde van de totstandkoming der wet groeiende was en welke leidde tot het sluiten, op 16 April 1948, van de *Convention for European Economic Cooperation*. Dit verdrag, dat te Parijs werd getekend door de regeringen van 16 Europese landen ¹⁾ als mede door de opperbevelhebbers van de Franse, Britse en Amerikaanse bezettingszones van Duitsland, voorzag in de oprichting van de *Organisation for European Economic Cooperation* (O.E.E.C.), gevestigd te Parijs. Als primaire taak werd aan deze organisatie de bevordering van de Europese samenwerking bij de uitvoering van het Europese Herstel Programma toegewezen, doch de doelstelling van de organisatie reikt verder. Zij kan een centrum worden van duurzame Europese samenwerking op economisch gebied.

¹⁾ België, Denemarken, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Turkije, Verenigd Koninkrijk, IJsland, Zweden en Zwitserland.

Bij de *Economic Cooperation Act of 1948* werd bepaald, dat voor de periode tot en met 30 Juni 1952 van tijd tot tijd door den Amerikaansen wetgever gelden beschikbaar kunnen worden gesteld voor de financiering van het Europese Herstel Programma. In afwachting van de eerste toewijzingswet werd onmiddellijk \$ 1 milliard voor dit doel bestemd. De bedoelde toewijzingswet — de *Foreign Aid Appropriation Act of 1949* — werd afgekondigd op 28 Juni 1948. Zij bepaalde de eerste toewijzing op \$ 4 milliard voor een tijdvak van 15 maanden (April 1948 tot en met Juni 1949), evenwel met dien verstande, dat de President der Verenigde Staten op aanbeveling van de E.C.A. de gelden in 12 maanden mag besteden. In totaal werd derhalve \$ 5 milliard beschikbaar gesteld.

De toewijzingen aan de afzonderlijke landen werden per kwartaal door de E.C.A. vastgesteld. Het totale voor deze toewijzingen beschikbare bedrag werd geheel over de eerste vier kwartalen van het Europese Herstel Programma verdeeld. Van de toegewezen hulp werd ongeveer 80 % verleend als schenkingen en circa 20 % als leningen.

Op basis van de landentoewijzingen werden aan de verschillende landen aankoopmachtigingen verstrekt voor goederengroepen. Op 31 December 1948 hadden deze aankoopmachtigingen in totaal een bedrag bereikt van \$ 4.044,8 miljoen.

De hulpverlening in het kader van het Europese Herstel Programma werd mede dienstbaar gemaakt aan de vereffening van tekorten in het betalingsverkeer tussen de Europese landen onderling. Daartoe werden door de bij de O.E.E.C. aangesloten landen schattingen gemaakt van de onderlinge bilaterale „crediteur”- en „debiteur”-posities in het lopende betalingsverkeer over het jaar eindigende op 30 Juni 1949. De crediteurlanden verplichtten zich, ter afdekking van de geraamde tekorten trekkingsrechten in eigen valuta te verlenen aan de debiteurlanden. De tegen de trekkingsrechten validerende gedeelten der Amerikaanse hulp worden door de E.C.A. verleend als *conditional aid*. Per saldo wordt derhalve door de crediteurlanden een deel der ontvangen dollarhulp in eigen valuta doorgegeven aan de debiteurlanden. Het resultaat van deze inter-Europese herverdeling der E.C.A.-hulp is, dat ieder land aan netto hulp een bedrag ontvangt, gelijk aan de rechtstreekse schenkingen, vermeerderd met de ontvangen trekkingsrechten.

De verplichtingen tot het verstrekken van trekkingsrechten werden door de O.E.E.C.-landen aanvaard bij de op 16 October 1948 te Parijs gesloten Overeenkomst voor inter-Europese betalingen en compensaties. De trekkingsrechten werden daarbij geregeld voor het tijdvak, eindigende op 30 Juni 1949, met dien verstande, dat tot en met 31 Maart 1949 over niet meer dan 75 % der vastgestelde trekkingsrechten mocht worden beschikt.

In totaal werd voor de periode van 1 Juli 1948 tot en met 30 Juni 1949 een bedrag van \$ 810,4 miljoen aan inter-Europese trekkingsrechten vastgesteld. Nederland kan volgens de toedeling voor deze periode trekken in de valuta van België, de Brits-Amerikaanse zone van Duitsland en Zweden voor de tegenwaarde van respectievelijk \$ 72,5, \$ 8,5 en \$ 12,0 miljoen. Aan Noorwegen, de Franse zone van Duitsland, Oostenrijk, Griekenland en Turkije heeft Nederland in totaal de tegenwaarde van \$ 11,3 miljoen in eigen valuta door te geven. Tegenover laatstbedoelde trekkingsrechten staat het gedeelte van de totale E.C.A.-hulp dat Nederland als *conditional aid* ontvangt.

De hierboven genoemde Parijse Overeenkomst van 16 October 1948 bevatte tevens voorzieningen voor het tot stand brengen van multilaterale compensaties tussen de verdragspartners. Aan het reeds bestaande stelsel van multilaterale compensaties, dat berustte op een overeenkomst van 18 November 1947, werd een belangrijke uitbreiding gegeven. Tot de overeenkomst van 1947 waren slechts vier landen als „permanente leden” toegetreden, daarmede de verplichting op zich nemende tot aanvaarding van die compensaties, welke slechts tot vermindering van saldi zouden leiden. De overige landen hadden zich als

membres occas
weigering voo
O.E.E.C. aan
„compensaties
van debet- en
tussen een gr
„compensaties
compensaties
lingen — die a
baarstelling de
vooraafgaande
Portugal, beid
is vooraafgaand
betrokken lan
balances of ver
saties van de t
ners. De com
welke in de afg
compensaties
rechten mag v

De eer
over de maan
bescheiden on
over de maan
\$ 9,95 miljoen
daar in de thec

De ger
geheel op bila
rekeningen te
vormen in he
multilaterale c
taten geven, a
overeenkomste
bilateraal even
worden dan v
toe te schrijven
dat zekerheid
vinden. Slecht
bilateraal even
satiesysteem v
multilaterale

Van de
mate gebruik
wikkeling wer
en wel door N
dat in 1947 \$ 4
landen, verko
valuta alsmede

membres occasionnels ten aanzien van alle voor te stellen compensaties het recht van weigering voorbehouden. Tot de overeenkomst van 16 October 1948 traden alle bij de O.E.E.C. aangesloten landen toe. Evenals tevoren wordt onderscheid gemaakt tussen „compensaties van de eerste categorie” — zijnde compensaties, die slechts verminderingen van debet- en creditsaldi tot gevolg hebben en derhalve slechts mogelijk zijn voor zover tussen een groep landen tot bepaalde bedragen multilateraal evenwicht bestaat — en „compensaties van de tweede categorie”, die leiden tot toeneming van sommigealdi. De compensaties van de eerste categorie kunnen door de Bank voor Internationale Betalingen — die als centrale Agent voor de uitvoering van de compensaties en van de beschikbaarstelling der trekkingsrechten fungeert — over het algemeen worden vastgesteld zonder voorafgaande toestemming van de betrokken landen. Voor zover echter Zwitserland of Portugal, beide landen met een relatief sterke valuta, bij deze compensaties zijn betrokken, is voorafgaande toestemming van de desbetreffende landen vereist. Bovendien kunnen de betrokken landen bepaaldealdi, die de bestemming hebben om te dienen als *working balances* of verband houden met kapitaaltransacties, van de compensatie uitsluiten. Compensaties van de tweede categorie zijn steeds afhankelijk van toestemming der betrokken partners. De compensaties vinden na het einde van iedere maand plaats op grond van dealdi, welke in de afgelopen maand uit de tekorten in het lopende betalingsverkeer zijn ontstaan. De compensaties gaan vooraf aan de vaststelling van de bedragen, waartoe over trekkingsrechten mag worden gedisponeerd.

De eerste compensaties onder vigueur van de nieuwe overeenkomst vonden plaats over de maand October 1948. Evenals de vroegere compensaties waren zij slechts van bescheiden omvang. De totale omzet aan compensaties van de eerste categorie bedroeg over de maanden October, November en December 1948 respectievelijk \$ 14,93 miljoen, \$ 9,95 miljoen en \$ 6,0 miljoen. Compensaties van de tweede categorie kwamen niet tot stand, daar in de theoretisch mogelijke gevallen niet alle vereiste toestemmingen werden verkregen.

De geringe omvang der compensaties demonstreert hoe weinig gelegenheid een geheel op bilaterale evenwichten ingesteld handelsverkeer biedt om tot multilaterale verrekningen te komen. Slechts de uit de *conditional aid* voortvloeiende trekkingsrechten vormen in het huidige systeem een waarlijk multilateraal element. Geen systeem van multilaterale compensatie, hoe vernuftig ook uitgedacht, kan echter ooit belangrijke resultaten geven, zolang de aan het systeem deelnemende landen in hun onderlinge handelsovereenkomsten zich tot het uiterste inspannen om toch zo nauwkeurig mogelijk een bilateraal evenwicht in stand te houden. De bij toeval toch nog mogelijke compensaties worden dan vaak zelfs ondervonden als een verstorende factor: een aan seizoenfactoren toe te schrijven overschot wordt b.v. weggecompenseerd tegen een schuld elders, zonder dat zekerheid kan bestaan dat straks het dan ontstaande seizoentekort dekking zal kunnen vinden. Slechts indien de deelnemende landen bereid zouden zijn het streven naar strikt bilateraal evenwicht in het onderlinge verkeer te matigen, zou het multilaterale compensatiesysteem werkelijke betekenis kunnen krijgen. Gepoogd zal moeten worden aan de multilaterale compensatie regelingen te verbinden die dit doel helpen bevorderen.

Van de faciliteiten van de „Bretton Woods” instellingen werd in 1948 in geringer mate gebruik gemaakt dan in 1947. Met de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling werd slechts één nieuwe leningovereenkomst gesloten ten bedrage van \$ 12 miljoen en wel door Nederlandse scheepvaartmaatschappijen. Het Internationale Monetaire Fonds, dat in 1947 \$ 461,7 miljoen en £ 1,5 miljoen had verkocht tegen nationale valuta van ledenlanden, verkocht in 1948 \$ 196,7 miljoen en 500 miljoen Belgische francs tegen nationale valuta alsmede \$ 6,1 miljoen tegen goud.

BIJZONDERE WERKZAAMHEDEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK

In de volgende bladzijden worden enige mededelingen gedaan over de voornaamste der bijzondere werkzaamheden waarvoor de Nederlandsche Bank zich de laatste jaren gesteld zag, en die ten dele buiten haar eigenlijke bedrijf liggen. Daarbij zal achtereenvolgens worden gehandeld over het toezicht op het credietwezen, de medewerking aan de geldzuivering en aan de uitgifte der muntbiljetten, de werkzaamheden rechtstreeks verband houdende met de deviezenregeling, de uitvoering van het betalingsverkeer met het buitenland, de certificering van buitenlandse activa en de medewerking aan de E.C.A.-hulp.

Toezicht op het credietwezen. Het toezicht op het credietwezen bleef ook in 1948 niet beperkt tot de beoordeling der overgelegde aanvragen om vergunningen tot credietverlening op grond van het bepaalde in artikel 19 der Beschikking Deblokkering 1945 en tot de bewerking der periodiek bij onze instelling ingeleverde gegevens. Bovendien werd in daartoe in aanmerking komende gevallen overleg met credietinstellingen gepleegd om te komen tot verbetering van te onzer kennis gekomen, door ons minder wenselijk geachte verhoudingen. Ofschoon de bij dit overleg gegeven aanwijzingen soms van vrij ingrijpenden aard waren, kon in den regel het beoogde resultaat worden bereikt.

Zowel bij de beoordeling der credietaanvragen als bij evenbedoeld overleg wordt gestreefd naar de toepassing van zekere normen van gezond bankbeleid. In beginsel gaan wij daarbij uit van het gestelde in artikel 9, vierde lid, der Bankwet 1948, volgens welke bepaling ons toezicht wordt uitgeoefend in het belang van de solvabiliteit en de liquiditeit der credietinstellingen en van een gezonde en op juiste beginselen van bankbeleid berustende credietverlening. De methode van individuele behandeling der credietaanvragen bleef voorsnog gehandhaafd. De grote gedifferentieerdheid van het Nederlandse bankwezen blijkt een ernstig beletsel voor het invoeren van uniforme normatieve voorschriften.

Uit den aard der zaak sluit vergunning tot het verlenen van een bepaald crediet door de Nederlandsche Bank geen oordeel over de goedgeheid van den debiteur in; dit oordeel blijft geheel aan de credietgevende instelling of firma overgelaten.

De Minister van Financiën heeft op 30 November 1948 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal medegedeeld, dat hij zich tot ons had gericht met het verzoek om, gebruik makende van het materiaal, dat reeds vóór den oorlog verzameld was door de commissie, die toenmaals op dit gebied heeft gewerkt, een voorontwerp te maken voor een wet met betrekking tot het toezicht op het particuliere bankwezen, als bedoeld in artikel 9, vierde lid, der Bankwet 1948. Wij hebben ons hiertoe bereid verklaard.

Tabel 29 geeft een overzicht van de ontwikkeling die de hoofdposten der gecombineerde balansstaten van de 42 handelsbanken, waarvan maandelijks gegevens nopens haar positie worden ontvangen, sedert 31 December 1946 aan den dag legden. Uit de cijfers dezer tabel blijkt in de eerste plaats, dat de toevertrouwde gelden nog steeds gedekt zijn door liquiditeiten van de eerste orde. De credietverlening bleef stijgen; het tempo der stijging was echter in 1948 lager dan in 1947; de toeneming blijft voorts ten achter bij die der termijndeposito's. De toevertrouwde gelden hebben in verband met de deblokkering en met de voldoening van vermogensheffingen en andere belastingen hun stijging niet voortgezet. De vermindering der toevertrouwde gelden weerspiegelde zich in een verkleining van de portefeuille schatkistpapier, die overigens in verhouding tot de creditsaldi in guldens nog is toegenomen.

De tabellen 30 en 31 geven de kwartaaloverzichten met betrekking tot (a)

TABEL 2

Kas Ned And
Wiss Voor Verk Deb Len
Dep Spa Cred

1) Looptijd lang

de reeds geno
banken te zam
42 handelsbank
te hebben verm
verlening aan h
Bij de landbou
f 1.374 miljoen
aan het bedrij
vertoonde.

Geldzuiver
regelen genom
op 2 Januari 19
over 1947 uitvo
Algemeen
rekeningen en
omschreven doe
De belan
met tegood op

TABEL 29 — GECOMBINEERDE CIJFERS VAN 42 HANDELSBANKEN
per 31 December 1946, 1947 en 1948
(In miljoenen guldens)

	31 Dec. 1946	31 Dec. 1947	31 Dec. 1948
Kas, Ned. Bank, kassiers enz. .	223	231	207
Nederl. schatkistpapier	3.357	3.785	3.517
Ander overheidspapier	84	111	170
	3.664	4.127	3.894
Wissels	6	7	6
Voorschotten tegen effecten . .	91	77	73
Verkochte nog te leveren fondsen .	7	25	8
Debetsaldi credietnemers	589	682	771
Leningen aan openbare lichamen ¹⁾	7	8	12
	700	799	870
Deposito's op termijn	230	360	518
Spaargelden	20	21	20
Creditsaldi in guldens	3.325	3.637	3.328
	3.575	4.018	3.866

¹⁾ Looptijd langer dan 5 jaar.

de reeds genoemde handelsbanken en (b) de twee centrales der landbouwcredietbanken te zamen met de bij deze centrales aangesloten landbouwcredietbanken. De 42 handelsbanken blijken haar credietverlening aan de overheid in den loop van 1948 te hebben verminderd van f 3.904 miljoen tot f 3.699 miljoen of met 5,3 %; de credietverlening aan het bedrijfsleven steeg van f 766 miljoen tot f 850 miljoen of met 11 %. Bij de landbouwcredietinstellingen daalde de credietverlening aan de overheid van f 1.374 miljoen tot f 1.063 miljoen of met 22,6 %, waartegenover de credietverlening aan het bedrijfsleven een stijging van f 300 miljoen tot f 380 miljoen of met 26,7 % vertoonde.

Geldzuivering en deblokkering. In het verslagjaar werd een aantal maatregelen genomen ter uitvoering van de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947 die op 2 Januari 1948 in werking trad. De inhoud van genoemde beschikking is in het verslag over 1947 uitvoerig besproken.

Algemene vergunningen werden verstrekt voor het gebruik van tegoeden op optierekeningen en inschrijvingen in het Grootboek 1946 voor de in de Beschikking nader omschreven doeleinden.

De belangrijkste optie, welke de Beschikking bood, bestond in de mogelijkheid met tegoed op optierekening in te schrijven op investeringscertificaten, uiterlijk af te

Tabel 30 — Gecombineerde cijfers van 42 ha
(In miljoenen guldens)

ACTIVA	31 Dec. '47	31 Maart '48	30 Juni '48	30 Sept. '48	31 Dec. '48	PASSIVA
Kas, Ned. Bank, kassiers, giro-instellingen en daggeldleningen	231	227	187	175	207	Kapitaal en reserves ²⁾
Nederlands schatkistpapier	3.785	3.868	3.925	3.672	3.517	Deposito's op termijn
Ander overheidspapier met een looptijd van niet langer dan 5 jaar	111	174	191	176	170	Spaargelden
	4.127	4.269	4.303	4.023	3.894	Creditsaldi van cliënten
Wissels	7	7	8	9	6	Creditsaldi van cliënten
Bankiers binnenland	97	81	86	70	89	Creditsaldi van banken
Bankiers buitenland	275	294	273	272	286	Geadviseerde wissels en worden bedragen...
Effecten en syndicaten	73	86	86	84	83	Nog te bet. en te ver
	452	468	453	435	464	Gekochte nog te ontv
Voorschotten tegen effecten	77	65	72	74	73	Opgenomen gelden ..
Verkochte nog te leveren fondsen.....	25	25	18	9	8	Geaccepteerde wissels,
Debetsaldi van credietnemers	682	729	669	760	771	Door derden geaccept
Leningen aan openbare lichamen met een looptijd van langer dan 5 jaar	8	8	12	15	12	
Nog te ontv. en vooruitbet. bedragen	42	56	41	34	34	
Deelnemingen (incl. voorschotten).....	132	135	132	134	128	Overzeese kantoren ..
	966	1.018	944	1.026	1.026	Overlopende posten ..
Gebouwen	25	26	27	27	29	Leendepôt-crediteuren
Overzeese kantoren	42	41	29	30	31	
Leendepôt	3	3	3	3	3	
	70	70	59	60	63	
	5.615	5.825	5.759	5.544	5.447	

¹⁾ De cijfers van deze tabel zijn ontleend aan de maandstaten, door de desbetreffende banken bij de Nederlandsche Bank ingezonden.

²⁾ Hieronder
vrije reserves w
haar maandstaten

³⁾ Hieronder

lossen in 1968. Ten aanzien van de investeringscertificaten was bepaald, dat deze stukken in vijf jaarlijkse tranches van 20 procent verhandelbaar zouden worden, met dien verstande evenwel, dat volgens door den Minister van Financiën te stellen regelen vervroegde verhandelbaarheid kon worden toegestaan. De bevoegdheid tot het verlenen van daartoe strekkende vergunningen werd aan de Investeringscommissie en aan de Bank gedelegeerd. Naast de investeringscertificaten werden, op grond van een beschikking van 21 Mei 1948, ook $3\frac{1}{4}$ % beleggingscertificaten, uiterlijk af te lossen in 1998, uitgegeven, waarop

eveneens ten
zouden in vij
baar worden.
ten aanzien va
f 100.000 kon
certificaten er
De ver

— Gecombineerde cijfers van 42 handelsbanken ¹⁾
(In miljoenen guldens)

	30 Sept. '48	31 Dec. '48	PASSIVA	31 Dec. '47	31 Maart '48	30 Juni '48	30 Sept. '48	31 Dec. '48
	175	207	Kapitaal en reserves ²⁾	653	642	643	662	664
3.672	3.517		Deposito's op termijn	360	398	455	485	518
176	170		Spaargelden	21	22	21	21	20
	4.023	3.894	Creditsaldi van cliënten in guldens ³⁾	3.637	3.770	3.740	3.467	3.328
	9	6	Creditsaldi van cliënten in valuta.....	273	272	236	234	236
70	89		Creditsaldi van banken	296	297	264	267	280
272	286		Geadviseerde wissels en nog te verantwoorden bedragen.....	18	23	19	53	56
84	83		Nog te bet. en te verekenen bedragen	153	179	152	124	126
			Gekochte nog te ontvangen fondsen...	25	23	14	10	9
	435	464		4.783	4.984	4.901	4.661	4.573
	74	73	Opgenomen gelden	9	22	36	39	22
9	8		Geaccepteerde wissels, eigen accept ...	1	—	—	—	1
760	771		Door derden geaccepteerd	2	12	20	10	5
15	12			12	34	56	49	28
34	34		Overzeese kantoren	20	25	39	31	28
134	128		Overlopende posten	144	137	117	138	151
	1.026	1.026	Leendepôt-crediteuren	3	3	3	3	3
	27	29		167	165	159	172	182
30	31							
3	3							
60	63							
5.544	5.447			5.615	5.825	5.759	5.544	5.447

treffende banken bij

²⁾ Hieronder zijn begrepen de stille reserves, voor zover zij door de desbetreffende banken als vrije reserves werden opgegeven. Stille reserves met een bepaalde bestemming zijn door de banken in haar maandstaten in mindering gebracht van de activa, waartegen zij werden gevormd.

³⁾ Hieronder zijn begrepen de deposito's korter dan één maand.

, dat deze stukken
en, met dien ver-
regelen vervroegde
lenen van daartoe
Bank gedelegeerd.
king van 21 Mei
uitgegeven, waarop

eveneens ten laste van een optierekening kon worden ingeschreven. Ook deze stukken zouden in vijf jaarlijkse tranches van 20 procent van het ingeschreven bedrag verhandelbaar worden. Vervroegde verwisseling van receptissen in verhandelbare stukken was echter ten aanzien van deze beleggingscertificaten niet toegestaan. Voor bedragen van ten minste f 100.000 konden voorts inschrijvingen worden verkregen in Schuldregisters Investeringscertificaten en Beleggingscertificaten.

De verdeling van de bevoegdheden ten aanzien van het verlenen van vergun-

Tabel 31 — Gecombineerde cijfers
(In miljoenen)

ACTIVA	31 Dec. '47	31 Maart '48	30 Juni '48	30 Sept. '48	31 Dec. '48
Kas, Ned. Bank, kassiers, giro-instellingen en daggeldleningen	39	42	48	41	41
Nederlands schatkistpapier	284	302	216	391	635
Ander overheidspapier	92	78	75	97	106
Bij de schatkist à deposito geplaatste gelden	807	764	572	308	35
	1.222	1.186	911	837	817
Wissels	5	5	5	4	5
Bankiers binnenland	5	2	6	5	8
Bankiers buitenland	—	1	—	1	1
Effecten en syndicaten	230	229	391	389	389
	240	237	402	399	403
Debetsaldi van credietnemers	295	307	314	357	375
Leningen aan openbare lichamen	191	229	251	281	287
Nog te ontv. en vooruitbet. bedragen	10	2	5	4	8
Deelnemingen (incl. voorschotten)	2	2	2	2	4
	498	540	572	644	674
Gebouwen	3	3	3	4	4
	1.963	1.966	1.888	1.884	1.898

¹⁾ De gegevens der centrales, ontleend aan de door haar bij de Nederlandsche Bank ingezonden maandstaten, zijn in deze tabel gecombineerd met die van de bij haar aangesloten lokale boerenleenbanken. Laatstbedoelde gegevens werden door de centrales ter beschikking van de Nederlandsche Bank gesteld; zij berusten gedeeltelijk op schattingen.

ningen tot vervroegde verwisseling van receptissen van investeringscertificaten in verhandelbare stukken tussen de Investeringscommissie en de Nederlandsche Bank was aldus, dat aan eerstgenoemde de behandeling van aanvragen voor investeringsdoeleinden tot bedragen van f 10.000 en hoger was opgedragen, terwijl de Bank de overige aanvragen tot afwikkeling bracht. Door de Bank zijn in 1948 voor f 31,9 miljoen vergunningen tot vervroegde verwisseling verleend; daarnaast heeft de Investeringscommissie nog voor f 12,1 miljoen aan zodanige vergunningen afgegeven.

Op 1 Juni 1948 werd de eerste tranche van 20% aan investeringscertificaten vrijgegeven en voor f 2,8 miljoen aan beleggingscertificaten. Per 31 December 1948 waren

van de landbouw
guldens)

PASSIVA

Kapitaal en reserve

Spaargelden
Creditsaldi van cliën
Creditsaldi van bank
Nog te bet. en te ve

Opgenomen gelden

Overlopende posten

²⁾ Hieronder
vrije reserves
in haar maands

³⁾ Hieronder
werden vermeld

in totaal vo
op investerin
miljoen was

Tabel
zien, dat in
bedragen, wa
de eerste pla
Beschikking
konden, in

mbineerde cijfers (In miljoenen

30 Sept. '48	31 Dec. '48
41	41
391	635
97	106
308	35
837	817
4	5
5	8
1	1
389	389
399	403
357	375
281	287
4	8
2	4
644	674
4	4
1.884	1.898

van de landbouwcredietinstellingen¹⁾ guldens)

PASSIVA	31 Dec. '47	31 Maart '48	30 Juni '48	30 Sept. '48	31 Dec. '48
Kapitaal en reserve ²⁾	80	80	84	84	85
Spaargelden	1.545	1.550	1.469	1.449	1.482
Creditsaldi van cliënten ³⁾	312	312	310	317	297
Creditsaldi van banken.....	—	2	1	1	1
Nog te bet. en te verrekenen bedragen	6	11	5	8	7
	1.863	1.875	1.775	1.785	1.787
Opgenomen gelden	—	4	10	6	—
Overlopende posten	20	7	9	19	26
	1.963	1.966	1.888	1.884	1.898

gezonden maand-
oerenleenbanken.
he Bank gesteld;

²⁾ Hieronder zijn begrepen de stille reserves, voor zover zij door de desbetreffende banken als vrije reserves werden opgegeven. Stille reserves met een bepaalde bestemming zijn door de banken in haar maandstaten in mindering gebracht van de activa, waartegen zij werden gevormd.

³⁾ Hieronder zijn begrepen de deposito's korter dan één maand, welke voorheen afzonderlijk werden vermeld.

ficaten in ver-
che Bank was
ingsdoeleinden
e overige aan-
millioen ver-
ingscommissie

in totaal voor f 124,3 miljoen investeringscertificaten verhandelbaar, terwijl in totaal op investeringscertificaten voor f 423,7 miljoen en op beleggingscertificaten voor f 14,2 miljoen was ingeschreven.

rtificaten vrij-
er 1948 waren

Tabel 32 geeft het verloop der deblokkering gedurende 1948. De cijfers doen zien, dat in het bijzonder in het eerste halfjaar de aanvragen nog talrijk en de bedragen, waarvoor deblokkering werd toegestaan nog vrij belangrijk waren. Zulks is in de eerste plaats toe te schrijven aan het honoreren van voor het in werking treden der Beschikking Afwikkeling Geldzuivering gedane toezeggingen tot deblokkering. Voorts konden, in verband met den achterstand bij den belastingdienst, de voor de om-

zetting van geblokkeerd saldo in tegood op optierekening noodzakelijke vergunningen van de ontvangers der directe belastingen niet steeds zonder vertraging worden verkregen. Dit maakte het nodig nog nieuwe deblokkeringen te verlenen, in het bijzonder voor het bestrijden van kosten van levensonderhoud. Deze deblokkeringen bleven echter over het algemeen beperkt tot die gevallen, waarin het weigeren van deblokking ernstige consequenties van economischen of sozialen aard zou hebben gehad.

TABEL 32 — BEHANDELDE DEBLOKKERINGSAAHVAGEN
(Bedragen in duizenden guldens)

Tijdvak	Totaal		Overboekingen naar vrije rekening				Geblokkeerde overboekingen	
			Totaal		Waarvan			
	Consumptief	Niet consumptief						
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Aantal	Bedrag
1947	302.807	463.457	196.355	188.444	43.004	145.440	23.042	100.145
1e kwartaal 1948	23.071	67.001	11.262	18.101	3.919	14.182	4.758	31.532
2e „	17.160	71.661	6.368	19.751	2.967	16.784	6.042	37.662
3e „	7.262	38.697	1.765	9.454	1.504	7.950	3.540	21.945
4e „	5.715	35.304	1.005	9.756	587	9.169	2.990	18.217
Totaal 1948	53.208	212.663	20.400	57.062	8.977	48.085	17.330	109.356

Tabel 33 geeft een overzicht van den loop der toevertrouwde gelden (deposito's en creditsaldi te zamen) bij de vijf leidende banken (Amsterdamsche Bank, Incasso-Bank, Nederlandsche Handel-Maatschappij, Rotterdamsche Bank en De Twentsche Bank), gesplitst naar geblokkeerde, optie-, beleggings- en vrije rekeningen.

Uit dit overzicht blijkt, dat het totale tegood, dat door de invoering der geldzuiveringsmaatregelen op 2 October 1945 bij de vijf genoemde banken werd geblokkeerd, f 3.175 miljoen bedroeg. Het totale tegood bij deze banken beliep op 31 December 1948 f 2.952 miljoen, waarvan 83,1 % vrij was; 11,9 % stond toen op geblokkeerde rekeningen; 3 % op optierekeningen; de resterende 2 % op beleggingsrekeningen. Nog slechts 15,8 % van het op 2 October 1945 aanwezige tegood bevond zich op 31 December 1948 in geblokkeerden toestand, tegen 25,2 % op 31 December 1947.

Bij de beoordeling van deze cijfers moet worden in het oog gehouden, dat uit den aard der zaak mutaties optraden door disposities over en stortingen op vrije rekeningen, terwijl ook overboekingen naar of van geblokkeerde rekeningen bij andere instellingen hebben plaats gevonden.

Bij de behandeling van de wet van 4 Augustus 1947 inzake de verlenging van het Machtigingsbesluit Geldzuivering is destijds door de Regering toegezegd, dat de definitieve afsluiting van de geldzuivering bij de wet zou worden geregeld. In overeenstemming hiermede werd op 20 Mei 1948 een ontwerp van wet op de afwikkeling der geldzuivering bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend. Dit ontwerp heeft geleid tot de wet van 29 Januari 1949 (*Staatsblad* no. J 53) die op 9 Februari 1949 in werking getreden is.

In deze wet zijn over het algemeen de bepalingen van de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering overgenomen. Een wijziging van betekenis is, dat de termijn, waarbinnen de investerings- en beleggingscertificaten voor verhandeling zullen worden vrijgegeven, is

TAB
BANKINS

Tijdstip

2 October 1945	Deposito'
	Creditsal
31 December 1945	Deposito'
	Creditsal
31 December 1946	Deposito'
	Creditsal
31 December 1947	Deposito'
	Creditsal
31 Januari 1948	Deposito'
	Creditsal
29 Februari 1948	Deposito'
	Creditsal
31 Maart 1948	Deposito'
	Creditsal
30 April 1948	Deposito'
	Creditsal
31 Mei 1948	Deposito'
	Creditsal
30 Juni 1948	Deposito'
	Creditsal
31 Juli 1948	Deposito'
	Creditsal
31 Augustus 1948	Deposito'
	Creditsal
30 September 1948	Deposito'
	Creditsal
31 October 1948	Deposito'
	Creditsal
30 November 1948	Deposito'
	Creditsal
31 December 1948	Deposito'
	Creditsal

1) De cijfers
de Nederlands
Twentsche Ban
verstrekt. De b
alle saldi in vre

2) Onder de

**TABEL 33 — DEPOSITO'S EN CREDITSALDI BIJ VIJF LEIDENDE
BANKINSTELLINGEN, GESPLITST NAAR BEDRAGEN OP GEBLOKKEERDE,
OPTIE-, BELEGGINGS- EN VRIJE REKENINGEN ¹⁾**
(Bedragen in miljoenen guldens)

Tijdstip	Totaal bedrag	Waarvan geblokkeerd		Waarvan op optierekening		Waarvan op beleggingsrekening		Waarvan vrij ¹⁾	
		Bedrag	Procenten van het totaal	Bedrag	Procenten van het totaal	Bedrag	Procenten van het totaal	Bedrag	Procenten van het totaal
2 October 1945									
Deposito's	472								
Creditsaldi	2703								
31 December 1945	3175	3175	100,0	—	—	—	—	—	—
Deposito's	420								
Creditsaldi	2614								
31 December 1946	3034	1690	55,7	—	—	—	—	1344	44,3
Deposito's	316								
Creditsaldi	2389								
31 December 1947	2705	896	33,1	—	—	—	—	1809	66,9
Deposito's	446								
Creditsaldi	2630								
31 Januari 1948	3076	799	26,0	—	—	—	—	2277	74,0
Deposito's	453								
Creditsaldi	2655								
29 Februari 1948	3108	777	25,0	13	0,4	9	0,3	2309	74,3
Deposito's	466								
Creditsaldi	2688								
31 Maart 1948	3154	762	24,2	19	0,6	16	0,5	2357	74,7
Deposito's	365								
Creditsaldi	2865								
30 April 1948	3230	741	22,9	29	0,9	21	0,7	2439	75,5
Deposito's	380								
Creditsaldi	2854								
31 Mei 1948	3234	694	21,5	57	1,7	26	0,8	2457	76,0
Deposito's	365								
Creditsaldi	2876								
30 Juni 1948	3241	641	19,8	49	1,5	35	1,1	2516	77,6
Deposito's	384								
Creditsaldi	2852								
31 Juli 1948	3236	564	17,4	61	1,9	26	0,8	2585	79,9
Deposito's	400								
Creditsaldi	2702								
31 Augustus 1948	3102	493	15,9	68	2,2	34	1,1	2507	80,8
Deposito's	390								
Creditsaldi	2669								
30 September 1948	3059	448	14,6	77	2,5	42	1,4	2492	81,5
Deposito's	390								
Creditsaldi	2652								
31 October 1948	3042	425	14,0	82	2,7	48	1,6	2487	81,7
Deposito's	410								
Creditsaldi	2575								
30 November 1948	2985	404	13,5	84	2,8	53	1,8	2444	81,9
Deposito's	421								
Creditsaldi	2545								
31 December 1948	2966	372	12,5	85	2,9	57	1,9	2452	82,7
Deposito's	415								
Creditsaldi	2537								
	2952	351	11,9	89	3,0	59	2,0	2453	83,1

¹⁾ De cijfers in deze tabel zijn de gecombineerde cijfers van de Amsterdamsche Bank, de Incasso-Bank, de Nederlandsche Handel-Maatschappij (bedrijf in Nederland), de Rotterdamsche Bank en De Twentsche Bank. Zij zijn ontleend aan gegevens, door genoemde banken aan de Nederlandsche Bank verstrekt. De bedragen per 2 October 1945 werden gedeeltelijk geschat. De creditsaldi van banken en alle saldi in vreemde valuta zijn buiten beschouwing gelaten.

²⁾ Onder de vrije tegoeden per 31 December 1945 zijn de tegoeden op girale rekening begrepen.

teruggebracht van 5 tot 4 jaar. Genoemde certificaten mogen thans ook worden gebruikt voor de voldoening van zekerheidsstellingen en belastingen.

Voorts is de effectenoptie belangrijk gewijzigd. In de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947 was bepaald, dat ten laste van een optierekening nader door den Minister van Financiën aan te wijzen effecten zouden kunnen worden gekocht. De verkoper zou de opbrengst van de te verkopen stukken op vrije rekening ontvangen. In de wet is dit systeem verlaten. Aansluiting is gezocht bij de bepalingen omtrent het vermogenschangement voor onroerende goederen. Met vergunning van de Nederlandsche Bank kunnen effecten worden aangekocht met tegoed op optierekening, onder de voorwaarde, dat de koopprijs rechtstreeks wordt overgeboekt naar den ontvanger der belastingen ten behoeve van den verkoper. De verworven effecten zullen voor den koper drie jaar geblokkeerd blijven. De bepalingen voor deze blokkering zijn analoog aan de bepalingen nopens de blokkering van ten laste van een optierekening verworven effecten in artikel 6 van de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947.

Toegevoegd werd de bepaling, dat ten laste ener optierekening overschrijving mag plaats vinden ten gunste van een vrije rekening van den houder der optierekening ter aflossing van een door dezen per 31 Augustus 1948 opgenomen crediet.

In de wet wordt tenslotte nog een regeling getroffen voor het geval, dat de houders van geblokkeerd en/of optierekeningen zouden nalaten gebruik te maken van de geboden mogelijkheden tot afwikkeling van deze tegoeden.

Uitgifte van muntbiljetten. Met ingang van 1 October 1946 heeft de Nederlandsche Bank, op verzoek van den Minister van Financiën, van den Agent van het Ministerie te Amsterdam de zorg overgenomen voor den aanmaak, de uitgifte en de vernietiging der muntbiljetten en van de daaraan verbonden administratie en contrôle. Deze werkzaamheden worden verricht voor rekening van den Staat. De biljetten blijven een verplichting van den Staat; aan den voet van de wekelijks gepubliceerde verkorte balans der Bank is een aantekening opgenomen, die de circulatie der namens den Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten vermeldt.

De kasvoorraden aan muntbiljetten bij de Bank aanwezig, en de mutaties, die daarin gedurende het afgelopen jaar per saldo voorkwamen, blijken uit tabel 34.

In 1947 werd een terugvloeiing van muntbiljetten van f 2,50 uit de circulatie ten bedrage van f 6.679.000 geconstateerd, terwijl voor een bedrag van f 956.000 aan muntbiljetten van f 1.— naar de circulatie was toegevoeld.

TABEL 34 — MUTATIES IN DEN VOORRAAD MUNTBILJETTEN

	f 1.—	f 2.50
Voorraad op 31 December 1947 . . .	f 5.324.000	f 36.169.000
Vermeerdering door overneming uit depôt	„ 31.500.000	—
	f 36.824.000	f 36.169.000
Ingetrokken onbruikbare biljetten . . .	„ 31.522.000	„ 29.070.000
Potentiële voorraad op 31 December 1948	f 5.302.000	f 7.099.000
Werkelijke voorraad op „ „ „	„ 5.785.000	„ 12.237.000
Terugvloeiing uit de circulatie	f 483.000	f 5.138.000

De to
31 Dec. 194

Werl
deviezenreg
het Devieze
vergde ook i
werking van
2 deviezenb

De I
strekken
aan ingezete
(met inbegr
en hun in h
den zin van
te geven.
deze aan een

Op 2
making 1/4
De Devieze
verschenen
hierbij inge
aan een gro

Van
buitenland,
Argentinië
plaats is ge
certificatie v

Bij I
verplichting
nader door
en in eigen
15 Maart ex
aantal soort
enige soorte

Devie
van revenue

In D
den zin van
Nederlands

De i
in Devieze
ingetrokken

Het
Deviezenbel
aan de Nede
van handele
afdracht c.g.

De totale circulatie, die per 31 Dec. 1947 f 149.417.000 had bedragen, was op 31 Dec. 1948 f 143.687.000 groot.

Werkzaamheden rechtstreeks verband houdende met de uitvoering der deviezenregeling. De uitvoering van de regeling van het deviezenverkeer, ingevolge het Deviezenbesluit 1945 (*Staatsblad* no. F 222) aan de Nederlandsche Bank opgedragen, vergde ook in 1948 nog steeds in omvang toenemende werkzaamheden. Ter nadere uitwerking van de voorschriften van het Deviezenbesluit 1945 kwamen in de verslagperiode 2 deviezenbeschikkingen en 19 deviezenbekendmakingen tot stand.

De Deviezenbeschikking Bewaargeving Effecten en de ter uitvoering daarvan strekkende Deviezenbekendmaking no. 11/48 verschenen op 5 Juli 1948. Hierbij wordt aan ingezetenen de verplichting opgelegd de hun toebehorende buitenlandse effecten (met inbegrip van in het binnenland uitgegeven certificaten van buitenlandse effecten) en hun in het buitenland berustende binnenlandse effecten bij een inleveringskantoor in den zin van artikel 39, sub 11 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in open bewaring te geven. Voor zover deze waarden in het buitenland worden gedeponeerd, dienen deze aan een depot aldaar ten name van een zodanig inleveringskantoor te worden toegevoegd.

Op 28 December 1948 zagen de Deviezenbeschikking 1949 en Deviezenbekendmaking 1/49 het licht, welke regelingen op 1 Januari 1949 in werking zijn getreden. De Deviezenreisbeschikking 1945 en de daarop in de Staatscourant van 4 November 1947 verschenen aanvullende beschikking, alsmede de Deviezenbekendmaking 9/45 werden hierbij ingetrokken. De nieuwe regeling beoogt betere contrôlemogelijkheden te paren aan een grotere vrijheid voor het reizigersverkeer.

Van de Deviezenbekendmakingen betrof een vijftal het betalingsverkeer met het buitenland, n.l. met Canada (1/48), Hongarije (2/48), de Verenigde Staten van Amerika (6/48), Argentinië (13/48) en Frankrijk (16/48). Laatstgenoemde bekendmaking, welke in de plaats is getreden van Deviezenbekendmaking 28/46, bevat voorts de regeling van de certificatie van tegoeden en effecten.

Bij Deviezenbekendmaking 3/48 d.d. 26 Februari 1948 werd aan ingezetenen de verplichting opgelegd de hun in eigendom toebehorende buitenlandse effecten, welke nader door de Nederlandsche Bank zouden worden aangewezen, aan haar aan te bieden en in eigendom over te dragen. Gedurende het afgelopen boekjaar had tweemaal (op 15 Maart en op 18 Mei) een aanwijzing als hier bedoeld plaats. Gevorderd werden een aantal soorten in U.S.-dollars en in Canadese dollars luidende obligaties, zomede enige soorten preferente aandelen in Amerikaanse ondernemingen.

Deviezenbekendmaking 4/48 bevat een aanvulling van no. 6/47; hierbij werd transfer van revenuen van binnenlandse effecten naar Suriname en Curaçao mogelijk gemaakt.

In Deviezenbekendmaking 5/48 is het verbod neergelegd aan inleveringskantoren in den zin van art. 39, sub 11 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer tot uitgifte van Nederlandse certificaten van buitenlandse effecten.

De inning van geldswaardige papieren en vorderingen werd opnieuw geregeld in Deviezenbekendmaking 7/48, waarbij de bekendmakingen 3/45, 1/46 en 11/46 werden ingetrokken.

Het internationale wegvervoer en het zeevervoer werden gereguleerd bij de Deviezenbekendmaking 8/48 (aangevuld bij 12/48 en 15/48). Deze regelingen beogen aan de Nederlandse weg- en zeevervoerorganisaties de in de practijk nodig gebleken vrijheid van handelen te verlenen, terwijl nochtans een betere contrôle wordt verkregen op de afdracht c.q. het verbruik van de door het Nederlandse vervoerapparaat verworven deviezen.

orden gebruikt

ng Afwikkeling
nader door den
gekocht. De
vangen. In de
ntrent het ver-
Nederlandsche
onder de voor-
der belastingen
koper drie jaar
de bepalingen
ten in artikel 6

schrijving mag
tierekening ter

dat de houders
van de geboden

eeft de Neder-
Agent van het
uitgifte en de
e en contrôle.
iljetten blijven
ceerde verkorte
nens den Staat

e mutaties, die
tabel 34.

e circulatie ten
000 aan munt-

TEN

2.50
69.000
—
69.000
70.000
99.000
237.000
38.000

Met het oog op toekomstige besprekingen over betaling van oude schulden en vorderingen werd bij de Deviezenbekendmakingen 9/48 en 10/48 de aangifte gelast van vorderingen op Hongarije, Joegoslavië, Polen en Tsjecho-Slowakije en van de vorderingen op Nederland van niet-ingezetenen, wonende in die landen.

Deviezenbekendmakingen 14/48 en 18/48 verplichten ingezetenen tot het indienen van aanvragen tot certificering van in Argentinië berustende waarden, respectievelijk tot vrijmaking van Canadese waarden.

Deviezenbekendmaking 3/47, waarbij het aangaan van schuldverplichtingen jegens niet-ingezetenen in verband met een aantal handelingen werd verboden, werd aangevuld bij Deviezenbekendmaking 14/48.

De termijn voor de aangifte, bedoeld in art. 6 der Wet Herstel Vermogensovergang Rijksmarkengebied (*Staatsblad* no. H 251), welke termijn aanvankelijk afliep op 1 Februari 1948, werd verlengd tot 1 April 1948.

De in dollars luidende effecten, ingevolge Deviezenbekendmaking 3/48 en de krachtens die bekendmaking gegeven aanwijzingen in den loop van het boekjaar gevorderd, waren op 31 December 1948 voor het grootste gedeelte gerealiseerd.

Met de requisitie van andere buitenlandse waarden, ons krachtens de deviezenvoorschriften aangeboden, werd in de verslagperiode voortgegaan.

Behalve door de vordering van aangeboden buitenlandse waarden werden aanmerkelijke bedragen aan dollars verkregen uit hoofde van vrijwilligen verkoop van aan ingezetenen toebehorende Amerikaanse effecten en certificaten daarvan. Krachtens de sedert September 1946 verleende algemene vergunningen tot verkoop in de Verenigde Staten van Amerika van hier te lande berustende dollarfondsen, de zogenaamde EZX-vergunningen, werd in 1948 \$ 45,7 miljoen als aan de Nederlandsche Bank of aan een deviezenbank verkocht verantwoord (tegen \$ 97,6 miljoen in 1947).

De RDUS-vergunningen, die ruiltransacties in dollarfondsen, berustende in de Verenigde Staten van Amerika toestonden, onder de verplichting tot afdracht van ten minste 25 % van het verkoopprijs, werden in het eerste kwartaal van 1948 ingetrokken. In plaats hiervan werden algemene vergunningen tot verkoop van deze waarden toebehorende aan ingezetenen verleend, onder voorwaarde, dat de gehele opbrengst aan de Nederlandsche Bank of aan een deviezenbank wordt afgedragen (zogenaamde VAFIN-vergunningen). Op grond van de RDUS- en VAFIN-vergunningen werd in 1948 \$ 5,3 miljoen afgedragen (tegen \$ 3,2 miljoen in 1947).

Ondanks de pogingen om door het verlenen van algemene vergunningen te komen tot beperking van het aantal incidentele aanvragen om deviezenvergunningen tot het aangaan van overeenkomsten en het verrichten van handelingen, waarvoor op grond van bij of krachtens het Deviezenbesluit 1945 gegeven voorschriften vergunning is vereist, nam het aantal aanvragen nog steeds toe. In 1948 werden in totaal 389.332 vergunningen verleend, tegen 296.586 in 1947. In het totaal van 389.332 zijn niet begrepen de vergunningen voor den rechtstreeksen goederenimport in en -uitvoer uit Nederland, waarvan de verlening door de Nederlandsche Bank aan den Centralen Dienst voor In- en Uitvoer is gedelegeerd, en evenmin de deviezenvergunningen, met machtiging van onze instelling door andere instanties afgegeven. Bedoelde andere instanties zijn: het Ministerie van Financiën, dat sedert 1 November 1948 deviezenvergunningen verleent voor reizen van ambtenaren; de Nederlandse Internationale Wegvervoer Organisatie, welke deviezenvergunningen verleent aan wegvervoerders tot het verkrijgen van *travellers coupons* in

D.M. ter be
Nederland, o
Canada, de
Nieuw-Zeelan

In de
tengevolge v
uitbreiding o
mogelijkheid
deze mogelijk
Engeland en
Een en ande
handelspoliti
reisverkeer h
tegenover 92
gebruik werd

In 194
ingevolge de
Nederland, o
verklaringen

De we
krachtens he
deviezenvoors
van het inhal
aantal proces
aan de orde.

De or
19.203) en 4.
acties aangeb
werd afgezien

Het aa
Deviezenbesl
krachtens ge
bedroeg op

Uitvo
heden van o
met het buit

Gedur
tot stand, w
Brazilië. De
Die met Arg
Het betaling

Op 31
waarmede ee
het Verenigd
landen, te w
debet. Per sa

D.M. ter betaling van wegenbelasting in Duitsland; en de Stichting Landverhuizing Nederland, die sedert Juni 1948 deviezenvergunningen verleent aan emigranten naar Canada, de Unie van Zuid-Afrika, de Verenigde Staten van Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland.

In de verslagperiode nam het reisverkeer voor zakendoeleinden belangrijk toe tengevolge van de opleving van den handel, terwijl ook het toerisme een aanzienlijke uitbreiding onderging. Nadat reeds in 1947 voor toeristen op beperkte schaal de mogelijkheid was geopend om naar Frankrijk en Zwitserland te reizen, werden in 1948 deze mogelijkheden ten aanzien van beide landen verruimd, terwijl tevens toerisme naar Engeland en Ierland en gedurende enkele maanden naar België werd mogelijk gemaakt. Een en ander geschiedde meestentijds op reciprociteitsbasis en ten dele op grond van handelspolitieke overwegingen. Dat ondanks deze belangrijke uitbreiding van het reisverkeer het aantal deviezenreisvergunningen vrijwel gelijk bleef (in 1948 96.720 tegenover 92.708 in 1947), was het gevolg van het feit dat vooral op dit gebied veel gebruik werd gemaakt van algemene vergunningen.

In 1948 werden door de Nederlandsche Bank 8.175 verklaringen van geen bezwaar ingevolge de Deviezenbeschikking Emigratie afgegeven. De Stichting Landverhuizing Nederland, door haar daartoe gemachtigd, gaf in dezelfde periode 1.242 zodanige verklaringen af.

De werkzaamheden van strafrechterlijken aard waarmede de Nederlandsche Bank krachtens het Deviezenbesluit 1945 is belast in de gevallen, waarin overtreding der deviezenvoorschriften is geconstateerd of wordt vermoed, bleven omvangrijk. Als gevolg van het inhalen van achterstand bij verschillende opsporingsdiensten en parketten was het aantal processen-verbaal lager dan verleden jaar; er kwamen echter meer ernstige zaken aan de orde.

De ontvangen processen-verbaal hadden betrekking op 8837 ingezetenen (in 1947: 19.203) en 4.645 niet-ingezetenen (in 1947: 7.771). Aan 8.909 verdachten werden transacties aangeboden, welke in 6.767 gevallen zonder meer werden aanvaard. In 988 gevallen werd afgezien van strafmaatregelen, terwijl 5.227 gevallen in rechte werden aangebracht.

Het aantal banken en bankiers, door de Bank krachtens de haar bij artikel 2 van het Deviezenbesluit 1945 toegekende bevoegdheid aangewezen om overeenkomstig de bij of krachtens genoemd besluit gegeven voorschriften als deviezenbank werkzaam te zijn, bedroeg op 31 December 1948: 69.

Uitvoering van het betalingsverkeer met het buitenland. De werkzaamheden van de Nederlandsche Bank ter zake van de uitvoering van het betalingsverkeer met het buitenland ondergingen in 1948 wederom een belangrijke uitbreiding.

Gedurende het afgelopen boekjaar kwamen drie nieuwe betalingsovereenkomsten tot stand, waarbij Nederland partij is, namelijk met Argentinië, met Rusland en met Brazilië. Deze overeenkomsten behoren tot de categorie der één-rekeningaccorden. Die met Argentinië en met Rusland voorzien in een afwikkeling uitsluitend in guldens. Het betalingsverkeer met Brazilië zal in cruzeiros worden afgewikkeld.

Op 31 December 1948 stond Nederland tegenover vijf van de negen landen, waarmede een twee-rekeningenaccorderd bestaat, per saldo credit, dit waren: Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Noorwegen en Zweden. Tegenover de overige vier landen, te weten: België, Portugal, Tsjecho-Slowakije en Zwitserland stond Nederland debet. Per saldo resulteerde uit deze credit- en debetstanden een vordering van Nederland

tegenover het buitenland van f 180,1 miljoen. Uit de één-rekeningaccorden resulteerde een debetstand van f 25,3 miljoen. In totaal had Nederland dus uit hoofde van de monetaire accorden een vordering op het buitenland van f 154,8 miljoen. Deze aanmerkelijke verbetering tegenover den stand per 31 December 1947, toen de creditpositie slechts per saldo f 67,2 miljoen beliep, werd echter bereikt ten koste van de netto afgifte van goud tot een bedrag van f 34,6 miljoen en van f 135,0 miljoen aan dollars en bij het Internationale Monetaire Fonds opgenomen Belgische francs. Bovendien mag bij de beoordeling van deze cijfers niet uit het oog worden verloren dat in den loop van het jaar zeer belangrijke bedragen aan deviezen ter beschikking kwamen uit in het buitenland geplaatste gedeelten van emissies van Nederlandse vennootschappen, terwijl tenslotte nog een bedrag van per saldo f 38,8 miljoen aan accoord-valuta's in den vorm van trekkingsrechten in verband met de E.C.A.-hulp werd ontvangen. Anderzijds dient in aanmerking te worden genomen dat Nederland in den loop van 1948 uit lopende inkomsten betalingen verrichtte voor de aflossing van credieten, opgenomen in een drietal accoordlanden. In Zweden en Zwitserland werd per saldo een bedrag van respectievelijk f 10,2 miljoen en f 1,5 miljoen afgelost. In België werden de schuldaflossingen per saldo ruimschoots gecompenseerd door de opnemings van het restant van een reeds eerder verleend crediet.

Ten aanzien van het verloop der afzonderlijke accoordrekeningen kan worden opgemerkt, dat in de positie ten opzichte van Frankrijk en Zweden een ingrijpende verbetering optrad, terwijl ook het creditsaldo ten aanzien van het Verenigd Koninkrijk een verdere verbetering te zien gaf. Een bij voortduring ongunstig verloop vertoonde in het inter-Europese betalingsverkeer ook ditmaal de rekening met België, met welk land de handelsbalans van Nederland sterk deficitair is. Dit heeft tijdens de eerste helft van 1948 voortdurend aanleiding gegeven tot de afgifte van goud en dollars. Gedurende de tweede helft van 1948 is in bedoeld tekort in belangrijke mate voorzien door het gebruik van een tijdelijk crediet, dat, boven het manipulatiecrediet, door België werd verleend en door het uitoefenen van de in het kader van de Marshallhulp verstrekte trekkingsrechten.

Sedert 1 Januari 1949 geschiedt de afwikkeling van het betalingsverkeer met de drie westelijke zones van Duitsland, met uitzondering van de betalingen door de Franse zone, in hoofdzaak via een nieuw *offset account* van de *Bank deutscher Länder* te Frankfurt a. Main, naar welke instelling de meeste der hiervoor aanvankelijk gebezigde rekeningen der bezettingsinstanties zijn overgebracht.

Na afloop van het monetaire accoord met Italië werd overeengekomen, dat het handelsverkeer inclusief de nevenkosten integraal zullen worden afgewikkeld in den vorm van reciprociteitsaffaires, waarbij de verrekening geschiedt via een speciale guldensrekening in de boeken van de Nederlandsche Bank. Voor het dienstenverkeer is een afzonderlijke regeling getroffen.

Met betrekking tot het betalingsverkeer met Indonesië is het volgende op te merken.

Overeengekomen werd, dat met ingang van 1 October 1948 rentebetaling zal plaats vinden zowel over de geconsolideerde als over de vlottende schuld en wel ten laste van de rekening C (commerciële rekening). De rekening C en de rekening financiering in deviezen (FD), waarover een groot gedeelte der transitozaken liep, zijn met ingang van 1 Januari 1949 samengevoegd tot één rekening C (nieuwe stijl), waarover voortaan het gehele goederen- en dienstenverkeer, behalve voor zover hiervoor crediet wordt verleend, tussen Indonesië enerzijds, en Nederland en de landen, behorende tot de Nederlandse sfeer anderzijds, worden geleid. Bij overschrijding van den *swing ad* f 10 miljoen zal afdekking voorlopig in ponden sterling plaats vinden.

Over d
in afwijking l
leermiddelen
rekening bedr
ook in 1949 d

Het cr
miljoen verho
voor de verr
rekening C (n

Het cr
beliep, is —
tot f 850 mill

Certif
deed de reger
keerde activa
of Alien Prop
over de niet
had te doen b
het European
uit vrees voor
den regel voor
aangewezen in
dezen census
gesteld, ten e
teruggave van
tot repatriëri

Door e
in zover veran
geblokkeerde
No. 95, de ba
voor zover d
agents waren

Sedert
nog mogelijk
kan worden a
aanvraag ver
optrad als ce
klaring dient
zou zijn indi
31 December
vóór 1 Juni
perkende be
afgegeven, in
of namens w
zacht, dat ool
mits deze and

Zoals

Over de Schatkistrekening worden in beginsel geen goederenleveranties gefinancierd; in afwijking hiervan is onder meer de levering van een zeker bedrag aan Nederlandse leermiddelen en medicamenten over deze rekening toegestaan. Het crediet op deze rekening bedraagt f 950 miljoen; aangenomen wordt, dat dit bedrag toereikend zal zijn om ook in 1949 de behoeften, waarvoor dit crediet is verleend, te dekken.

Het crediet op de herstelrekening (H), dat f 100 miljoen beliep, is tot f 104,5 miljoen verhoogd; is dit bedrag bereikt, dan zullen verdere aankopen van kapitaalgoederen, voor de verrekening waarvan deze rekening in het leven was geroepen, ten laste van de rekening C (nieuwe stijl) worden gefinancierd.

Het crediet op de financiële rekening (F), dat aanvankelijk maximaal f 476 miljoen beliep, is — onder voorbehoud van goedkeuring door de wetgevende macht — verhoogd tot f 850 miljoen.

Certificering van buitenlandse activa. Verenigde Staten. Op 1 Maart 1948 deed de regering der Verenigde Staten bekendmaken, dat de jurisdictie over alle geblokkeerde activa, die op 1 Juni 1948 nog niet zouden zijn vrijgemaakt, naar het *Office of Alien Property* zou worden overgebracht. Daarbij werd tevens aangekondigd, dat over de niet gecertificeerde activa een *census* zou worden gehouden, die mede ten doel had te doen blijken welke vluchtkapitalen, afkomstig uit landen die financiële steun onder het *European Recovery Program* ontvangen, geblokkeerd zijn gebleven omdat de eigenaars, uit vrees voor représailles, verzuimd hebben certificatie van de hun toebehorende — in den regel voor den fiscus verzwegen — Amerikaanse vermogensbestanddelen bij de daartoe aangewezen instanties in het land hunner inwoning aan te vragen. Van de resultaten van dezen *census* welke in Juni 1948 plaats vond, zijn de betrokken landen op de hoogte gesteld, ten einde hun alsnog de gelegenheid te geven maatregelen te nemen om tot teruggave van de desbetreffende waarden door het *Office of Alien Property* en zodoende tot repatriëring van deze dollars te geraken.

Door een aantal later gepubliceerde maatregelen werd in den aanvankelijken opzet in zover verandering gebracht, dat het tijdstip van overgang van de jurisdictie over de geblokkeerde tegoeden tenslotte werd gesteld op 30 September 1948. *General License* No. 95, de basis der certificatie, bleef gehandhaafd tot 31 December 1948, echter slechts voor zover de aanvragen tot certificatie vóór 1 Juni 1948 bij de desbetreffende *certifying agents* waren ingediend.

Sedert 1 Januari 1949 is deblokkering van geblokkeerde activa tot nader order o.a. nog mogelijk krachtens een *special license*, welke bij de Federal Reserve Bank of New York kan worden aangevraagd en die in den regel wordt verleend wanneer de desbetreffende aanvraag vergezeld is van een verklaring van de instantie die tot genoemden datum optrad als *certifying agent* van het land van inwoning van den betrokkene, welke verklaring dient te behelzen dat het betrokken actief voor certificatie in aanmerking gekomen zou zijn indien de aanvraag daartoe tijdig was ingediend. Deze procedure was vóór 31 December 1948 reeds toepasselijk op activa ten aanzien waarvan niet tijdig, d.w.z. vóór 1 Juni 1948, certificatie krachtens *General License* No. 95 was aangevraagd. Een beperkende bepaling, aanvankelijk luidende, dat een *statement* slechts mag worden afgegeven, indien de uiteindelijk belanghebbende de nationaliteit bezit van het land door of namens welks regering het *statement* wordt afgegeven, werd later in dier voege verzacht, dat ook voor personen van andere nationaliteit een *statement* mag worden afgegeven, mits deze andere nationaliteit die van een *recipient country* is.

Zoals te verwachten was, is naar aanleiding van de publicatie, dat met intrekking

van *General License* No. 95 op korten termijn rekening moest worden gehouden, een zeer groot aantal aanvragen tot certificatie binnengekomen. Zulks was te meer begrijpelijk, omdat tevens werd medegedeeld dat het in de bedoeling lag alle activa welke ten tijde van den overgang der jurisdictie naar het *Office of Alien Property* nog niet waren vrijgemaakt, na enigen tijd door genoemde instantie te doen naasten.

De certificatie *en bloc* van de ten name van administratiekantoren staande aandelen, overeenkomstig de in 1947 getroffen regeling, kreeg in de tweede helft van 1948 haar beslag. Hierbij werd in de moeilijkheid, dat de aangifteplicht op grond van Deviezenbekendmaking 7/47 niet kon worden opgelegd ten aanzien van in het buitenland berustende aan niet-ingezetenen toebehorende certificaten, zo goed mogelijk voorzien door in het buitenland in ruimen kring bekendheid te geven aan de voor houders van certificaten bestaande mogelijkheid door tussenkomst van een inleveringskantoor vrijmaking van hun stukken aan te vragen. Hoewel een groot aantal aanvragen, deze categorie certificaten betreffende, is binnengekomen, moet gevreesd worden dat ten aanzien van een belangrijk aantal stukken, die voor vrijmaking in aanmerking konden komen, ons niet of niet tijdig een zodanige aanvraag heeft bereikt, zodat de hiertegen validerende originele aandelen niet konden worden gecertificeerd.

Ten einde te voorkomen, dat de administratiekantoren vrije originele aandelen zullen afgeven tegen royement van certificaten welke daarop geen recht geven, aangezien deze certificaten hetzij bij de aangifte ex Deviezenbekendmaking 7/47 zijn gespecificeerd in een der rubrieken die niet voor vrijmaking in aanmerking kwamen, hetzij in het geheel niet zijn aangegeven, hebben de administratiekantoren bepaald, dat zij slechts tot royement overgaan indien een certificatiebewijs van de Nederlandsche Bank wordt overgelegd. Tot afgifte van een zodanig certificatiebewijs wordt slechts overgegaan nadat wij ons er van hebben overtuigd dat aangifte van de desbetreffende certificaten heeft plaats gehad en dat op grond van deze aangifte een overeenkomstig aantal originele aandelen is vrijgemaakt.

In den loop van het jaar werd tussen de Nederlandse en Amerikaanse regeringen een overeenkomst gesloten betreffende de teruggave van Nederlandse vermogensbestanddelen in de Verenigde Staten, welke zijn *vested in the Office of Alien Property* (voorheen *Alien Property Custodian*). Deze overeenkomst heeft uitsluitend betrekking op die activa welke krachtens een zogenaamde *vesting order* volgens Amerikaans recht in eigendom zijn overgegaan op de Verenigde Staten van Amerika. Een belangrijk deel dezer activa bestaat uit octrooien, octrooiaanvragen en daaruit voortvloeiende, door het *Office of Alien Property* geïncasseerde bedragen. Op de niet op grond van *General License* No. 95 vrijgemaakte vermogensbestanddelen zal deze overeenkomst slechts van toepassing zijn voor zover door het *Office of Alien Property* tot *vesting* zal worden overgegaan. De Nederlandsche Bank is gemachtigd om aanvragen tot teruggave van *vested property*, indien aan de gestelde vereisten is voldaan, te certificeren, waarna door het *Office of Alien Property* over de teruggave wordt beslist.

Canada. De Canadese *Custodian of Alien Property* maakte in Juli 1948 bekend, dat Canadese toonderstukken, welke zich buiten Canada bevonden, uit de Canadese blokkade zouden worden vrijgegeven, behalve wanneer er aanwijzing bestond dat daarbij een Duits of een Japans belang betrokken is. In de regeling betreffende de vrijmaking der overige door genoemden *Custodian* geadministreerde eigendommen kwam tijdens de verslagperiode geen noemenswaardige verandering.

België.
regeling werd

De bed
geopend, ove
kunnen worde
nomen, dat va
voor zover de
vindt voor leve

Frankrij
ceerd, waardoe
namelijk effect
dan die, welke
— hier te lan
deviezenbank,
is alleen verei
tegoed bij een

Finland
(blz. 52) wor
komen thans v

Zuid-Af
komst kon ge
enige technisch

Inmidd
Argentini
jaar een regeln

Egypte.
activa welke
worden vrijge

Australi
teneinde tot ee
eenkomst zov
Zuid-Afrika is

Medew
1948, waarin d
verlening afha
Staten, waarin

Ter vol
mische samen
de Verenigde

Als uit
van de doelein
economie, wel
eigen hulp en
keling van de
zonde wisselk

België. Met de wederzijdse certificatie volgens de in het verslag over 1947 omschreven regeling werd in 1948 verderen voortgang gemaakt.

De bedragen waarvoor aldus de mogelijkheid van overmaking naar België is geopend, overtreffen in belangrijke mate de sommen die in omgekeerde richting kunnen worden getransfereerd. Daarbij dient echter in aanmerking te worden genomen, dat van de tegoeden op guldensrekening een deel niet wordt overgemaakt, daar, voor zover de rekeninghouders de Nederlandse nationaliteit bezitten, slechts transfer plaats vindt voor levensonderhoud.

Frankrijk. Op 22 October 1948 werd Deviezenbekendmaking 16/48 gepubliceerd, waardoor de mogelijkheid tot het certificeren van de wederzijdse activa — voornamelijk effecten en tegoeden bij banken — werd geopend. De procedure is eenvoudiger dan die, welke bij België wordt toegepast. Tegoeden bij banken kunnen zonder certificatie — hier te lande eerst na verkregen vergunning — op een accoordrekening van een deviezenbank, respectievelijk van een *intermédiaire agréé* worden overgeboekt; certificatie is alleen vereist, indien een niet tot deze categorieën behorende rekeninghouder een tegoed bij een bank op eigen naam wenst aan te houden, hetgeen sporadisch voorkomt.

Finland. Voor de met dit land getroffen regeling moge naar het verslag over 1947 (blz. 52) worden verwezen; aanvragen voor certificatie overeenkomstig deze regeling komen thans vrijwel niet meer binnen.

Zuid-Afrika. De met de Unie van Zuid-Afrika gesloten deblokkeringsovereenkomst kon gedurende het verslagjaar niet worden gepubliceerd, omdat ten aanzien van enige technische details op de beslissing der betrokken instanties moest worden gewacht.

Inmiddels kon een groot aantal gevallen incidenteel worden behandeld.

Argentinië. Ter zake van de certificatie van Argentijnse waarden is in het verslagjaar een regeling gepubliceerd.

Egypte. Met het *Office des Territoires Occupés ou Contrôlés* is overeengekomen dat activa welke aan wederzijdse ingezetenen toebehoren, zonder verdere contrôle zullen worden vrijgegeven.

Australië. Met Australië zijn langs diplomatieken weg besprekingen geopend teneinde tot een deblokkeringsovereenkomst te geraken. Het ligt in de bedoeling deze overeenkomst zoveel mogelijk te doen overeenstemmen met die, welke met de Unie van Zuid-Afrika is gesloten.

Medewerking aan de E.C.A.-hulp. De *Foreign Assistance Act* van 3 April 1948, waarin de Amerikaanse hulpverlening aan Europa haar grondslag vindt, stelt de hulpverlening afhankelijk van het afsluiten van een bilaterale overeenkomst met de Verenigde Staten, waarin de voorwaarden voor de hulp zijn vastgelegd.

Ter voldoening aan dit voorschrift is op 2 Juli 1948 een overeenkomst tot economische samenwerking tussen de regeringen van het Koninkrijk der Nederlanden en van de Verenigde Staten van Amerika gesloten.

Als uitgangspunt wordt door de twee regeringen overwogen, dat voor het bereiken van de doeleinden van de Verenigde Staten nodig is een krachtige en welvarende Europese economie, welke evenwel niet kan worden bereikt zonder een Europees herstelplan van eigen hulp en wederkerige samenwerking der deelnemende landen, gericht op de ontwikkeling van de productie en den buitenlandsen handel, intern financieel evenwicht, gezonde wisselkoersen en vermindering van de handelsbelemmeringen.

De regering der Verenigde Staten neemt op zich, de door Nederland te verzoeken en door de Verenigde Staten op basis van de *Economic Cooperation Act 1948* goed te keuren hulp te verlenen. Nederland verbindt zich met de andere deelnemende landen samen te werken aan het Europese Herstel Programma.

De Nederlandse regering verbindt zich in het bijzonder de volgende doeleinden na te streven:

- (a) een doelmatig en praktisch gebruik van alle hulpbronnen, waaronder in de eerste plaats de E.C.A.-hulp;
- (b) bevordering van de industriële en agrarische productie, ter bereiking van de door de Organisatie voor Europese Samenwerking vastgestelde productieniveaus (in dit verband worden met name genoemd plannen voor productieverhoging van steenkolen, staal, transportmiddelen en voedingsmiddelen);
- (c) stabilisatie van de geldeenheid, gezonde wisselkoersen, evenwicht in de begroting en interne financiële stabiliteit;
- (d) bevordering van het internationale handelsverkeer en opheffing van de handelsbelemmeringen.

Omtrent voorstellen aangaande particuliere Amerikaanse investeringen in Nederland, waarvoor de regering der Verenigde Staten, op grond van de *Economic Cooperation Act 1948*, transfergaranties zou kunnen verlenen, zal tussen beide regeringen overleg worden gepleegd.

Een regeling is getroffen voor de storting, door de Nederlandse regering, van de tegenwaarde in guldens van het ontvangen schenkingsgedeelte van de E.C.A.-hulp op een bijzondere rekening ten name van den Staat.

Voorts behandelt de overeenkomst nog enige andere punten van meer ondergeschikt belang, zoals de vergoeding uit de *local currency*-rekening van de expeditiekosten in Nederland van Amerikaanse relieggoederen, de uitwisseling van gegevens, het bevorderen van publiciteit inzake het Europese Herstel Programma en de vestiging van een speciale Missie van de Verenigde Staten voor economische samenwerking hier te lande.

De overeenkomst geldt voor Nederland en de Nederlandse Overzeese Gebiedsdelen; de hulpverlening aan Indonesië werd op 21 December 1948 geschorst.

De uitvoering der hulpverlening is in de Verenigde Staten in handen gelegd van de *Economic Cooperation Administration* te Washington, met aan het hoofd de *Administrator for Economic Cooperation*; deze instantie is zelfstandig bevoegd tot het geven van de nodige uitvoeringsvoorschriften.

Verdeling van de hulp geschiedt in dezen vorm, dat de deelnemende landen — te Parijs verenigd in de *Organisation for European Economic Cooperation* — programma's voorbereiden, welke door de E.C.A. worden onderzocht en resulteren in toewijzingen per land uit de beschikbare fondsen. De distributie dezer toewijzingen vindt plaats door uitgifte van zg. *procurement authorizations*, welke aangeven de concrete goederenhoeveelheden en de bedragen, die onder de hulp kunnen worden gefinancierd. Nadat de goederen zijn geleverd en zulks door overlegging aan de E.C.A. van een aantal documenten welke aan speciale vereisten moeten voldoen (in hoofdzaak: contract, factuur, betalingsbewijs, cognossement en bijzondere leveranciersverklaring) is bewezen, stelt de E.C.A. het dollarbedrag uit haar fondsen ter beschikking ten behoeve van

het deelnemen
de hulp gebr
te worden
guldenstegen
ontvangen.

Op 31
overeenkomst
lioen als leni
is bij nader
E.C.A.-hulp
werd per tra
verdeling wer

Bij de
worden toege

(a) Re
(waarbij Ned
de Nederland

(b) Let
op verzoek va
de Amerikaan
verzamelde d

(c) Le
praktijk is dez

(d) U.
die rechtstree

Metho
slechts toepas
was in het ve
voordeel, dat
invoeren —
worden gefina
uitgebreide a
voorfinancieri

Daar a
hulpverlening
mogelijk maa
zekeren. Vo
Europese Her
wiens taak in
uitvoering we
en aan de N
dragen voor
verzamelen d
belastte zich
regelingen en

het deelnemende land. In feite komt dit systeem er dus op neer, dat voor de onder de hulp gebrachte goederenaankopen door het deelnemende land geen dollars behoeven te worden uitgegeven, c.q. reeds uitgegeven dollars worden terugverkregen. De guldenstegenwaarde, die de importeur uiteraard moet voldoen, wordt in het binnenland ontvangen.

Op 31 October 1948 werd tussen Nederland en de Verenigde Staten een lenings-overeenkomst gesloten, volgens welke voor het eerste jaar van de Marshallhulp \$ 95 miljoen als lening wordt beschouwd (waarvan \$ 15 miljoen voor Indonesië). Inmiddels is bij nadere overeenkomst, tot stand gekomen in 1949, het leninggedeelte van de E.C.A.-hulp verhoogd tot \$ 147 miljoen, waarvan \$ 17,5 voor Indonesië. Vooralsnog werd per transactie geen onderscheid gemaakt tussen schenkingen en leningen; deze verdeling werd omgeslagen over de gehele toewijzing.

Bij de aankopen der E.C.A.-goederen kunnen de volgende financieringsmethoden worden toegepast:

(a) *Reimbursement*: aankopen met langs normalen weg verkregen dollarmiddelen (waarbij Nederland dus vóórfinanciert), gevolgd door terugbetaling van die dollars aan de Nederlandse regering, nadat door haar per transactie documenten zijn overgelegd.

(b) *Letters of commitment* aan banken: voorfinanciering door een Amerikaanse bank op verzoek van een Nederlandse deviezenbank onder een soort borgstelling van de E.C.A.; de Amerikaanse bank krijgt de voorgeschoten bedragen na overlegging van door haarzelf verzamelde documenten rechtstreeks van de E.C.A. terug.

(c) *Letters of commitment* aan leveranciers: overeenkomstig methode (b); in de praktijk is deze financieringswijze voor Nederland nog slechts in een enkel geval toegepast.

(d) *U.S. Government procurement*: levering door Amerikaanse overheidsinstanties, die rechtstreeks betaling van de E.C.A. verkrijgen.

Methode (d) is in haar techniek verreweg het eenvoudigst; zij kon echter praktisch slechts toepassing vinden voor de centrale tarweaankopen. De toepassing van methode (b) was in het verslagjaar beperkt tot grote leveringen in den voedselsector; hierbij bestaat het voordeel, dat de documentenverzameling in Amerika geschiedt. De grote meerderheid der invoeren — zo niet naar het totale bedrag, dan toch naar het aantal — moest echter worden gefinancierd onder methode (a), hetgeen op het gebied der documentenverzameling uitgebreide administratieve voorzieningen noodzakelijk maakte en de noodzaak van grote voorfinanciering medebrengt.

Daar alle daarvoor in aanmerking komende aanvoeren van 3 April 1948 af onder de hulpverlening konden worden gebracht, zijn door de Nederlandse regering zo spoedig mogelijk maatregelen getroffen ten einde de uitvoering van deze hulpverlening te verzekeren. Voor de organisatie werd aangewezen een Regeringscommissaris voor het Europese Herstel Programma, ressorterend onder het Ministerie van Buitenlandse Zaken, wiens taak in hoofdzaak ligt op het gebied van coördinatie en beleid. De technische uitvoering werd aanvankelijk opgedragen aan den Centralen Dienst voor In- en Uitvoer en aan de Nederlandsche Bank. Eerstgenoemde instelling moest in het bijzonder zorg dragen voor de programmering, het aanvragen van *procurement authorizations* en het verzamelen der documenten onder de *reimbursement procedure*. De Nederlandsche Bank belastte zich met het toezicht op de remboursering, het opstellen van de technische regelingen en al hetgeen verband houdt met de bijzondere rekening van 's Rijks schatkist.

In verband met stagnatie in de remboursering, welke het gevolg was van administratieve moeilijkheden, en met veranderingen in het systeem der toewijzingen, waarbij de *procurement authorizations* vooraf moesten gaan aan de bestellingen, is met ingang van 1 November 1948 wijziging gebracht in het hier te lande gevolgde systeem. Daarbij werd de documentenverzameling, die tot dusverre door de douane en den Centralen Dienst voor In- en Uitvoer geschiedde, aan de deviezenbanken opgedragen. Voorts is de verdere documentenbehandeling van den Centralen Dienst naar de Nederlandsche Bank overgebracht.

De in 1948 toegewezen directe hulp en de op die toewijzingen ontvangen bedragen, alsmede de ingevolge het *Agreement for Intra-European Payment and Compensations* voor de periode 1 October 1948—30 Juni 1949 met betrekking tot Nederland vastgestelde trekkingsrechten en de daarop ontvangen respectievelijk doorgegeven bedragen, volgens den stand van 31 December 1948, zijn vervat in de tabellen 35 en 36.

TABEL 35 — IN 1948 TOEGEWEZEN EN ONTVANGEN DIRECTE E.C.A.-HULP
(In millioenen dollars)

Omschrijving	Nederland	Indonesië	Totaal
Verstrekte toewijzingen (voor periode 2e kwartaal '48 t/m 1e kwartaal '49)			
Leningen	129,5	17,5	147,0
Schenken	273,3	55,2	328,5
Totaal	402,8	72,7	475,5
Verstrekte <i>procurement authorizations</i> (per 31 Dec. '48)	279,7	57,2	336,9
Verrichte rembourseringen (per 31 Dec. '48)	115,1	19,1	134,2

TABEL 36 — IN 1948 TEN BATE EN TEN LASTE VAN NEDERLAND VASTGESTELDE
EN VERLENDE TREKKINGSRECHTEN
(In millioenen dollars)

Ten bate van Nederland			Ten laste van Nederland		
Land	Vastgesteld periode 1/10/48 t/m 30/6/49	Ontvangen periode 1/10/48 —31/12/48 ¹⁾	Land	Vastgesteld periode 1/10/48 t/m 30/6/49	Doorgegeven periode 1/10/48 —31/12/48 ¹⁾
België	72,50	18,78	Franse zone van Duitsland . .	2,00	0,19
Brits-Am. zone van Duitsland	8,50	3,84	Griekenland . .	5,00	—
Zweden	2,00	0,95	Noorwegen . .	2,50	1,87
			Oostenrijk . .	1,00	0,10
			Turkije	0,80	—
Totaal	83,00	23,57	Totaal	11,30	2,16

¹⁾ Ten dele effectief verrkend in Januari 1949.

Op o
de guldenst
Over deze
bestrijding v

Dire
verandering.

Com
zijn benoen
hij sedert
mr STIKKER

Krac
van Financi
sariissen be
mr W. G.
mr K. P. VA
STEENBERGH
eenkomstig

Blijke
Commissaris
PATIJN, mr
mr dr W. G
voor een p
DE BRAUW
voor een he
genoemde v
en aan de a
behoudt zij

In d
op 7 Septe
lid van de
vastgesteld.
heren KERN

Bank
Bankwet 194
instanties a
de Kroon d
Bankwet 194

(a) ter repr
de Alge
het Ver
het Ve
den Mi

g was van admini-
wijzingen, waarbij
is met ingang van
em. Daarbij werd
n Centralen Dienst
oorts is de verdere
dsche Bank over-

atvangen bedragen,
Compensations voor
erland vastgestelde
bedragen, volgens
36.

E.E.C.A.-HULP

nesië	Totaal
5	147,0
2	328,5
7	475,5
2	336,9
1	134,2

D VASTGESTELDE

Nederland	
vastgesteld de 1/10/48 30/6/49	Doorgegeven periode 1/10/48 — 31/12/48
2,00	0,19
5,00	—
2,50	1,87
1,00	0,10
0,80	—
1,30	2,16

Op de bijzondere rekening van 's Rijks schatkist was op 31 December 1948 de guldenstegenwaarde gestort voor ontvangen schenkingen ter grootte van f 188.650.000. Over deze rekening was tot dien datum beschikt tot een bedrag van f 200.000, ter bestrijding van de kosten der E.C.A.-missie hier te lande.

PERSONALIA

Directie. In de samenstelling van de Directie kwam in het verslagjaar geen verandering.

Commissarissen. Op 9 Augustus 1948 legde mr D. U. STIKKER, in verband met zijn benoeming tot Minister van Buitenlandse Zaken, zijn functie van commissaris, die hij sedert 30 October 1945 bekleed had, neder. De aangename samenwerking met mr STIKKER en de adviezen door hem uitgebracht, zijn door de Directie zeer gewaardeerd.

Krachtens artikel 38, eerste lid van de Bankwet 1948 zijn door den Minister van Financiën met ingang van 25 Augustus 1948 tot leden van den Raad van Commissarissen benoemd de heren G. H. CRONE, ir M. H. DAMME, H. L. VAN EEGHEN, mr W. G. F. JONGEJAN, B. G. KERNKAMP, M. TER KUILE, ir W. H. VAN LEEUWEN, mr K. P. VAN DER MANDELE, Ed. NIJGH, A. PIERSON, prof. dr J. E. DE QUAY en mr M. P. L. STEENBERGHE. Ingevolge genoemde wetsbepaling zijn de commissarissen, benoemd overeenkomstig artikel 28 van de Bankwet 1937, op 25 Augustus 1948 afgetreden.

Blijkens het bovenstaande zijn acht van de leden van den ouden Raad van Commissarissen in het nieuwe college overgegaan. Van de heren mr R. J. H. PATIJN, mr P. A. V. BARON VAN HARINXMA THOE SLOOTEN, jhr mr W. M. DE BRAUW en mr dr W. G. A. VAN SONSBEECK hadden de eerste twee te kennen gegeven, dat zij niet voor een plaats in het nieuwe college in aanmerking wensten te komen. De heren DE BRAUW en VAN SONSBEECK zijn uit hoofde van hun leeftijd door den Minister niet voor een herbenoeming als commissaris in aanmerking gebracht. De Directie heeft de genoemde vier heren met leedwezen zien scheiden. Aan hun waardevolle adviezen en aan de aangename samenwerking, die tussen hen en de Directie steeds heeft bestaan, behoudt zij uitnemende herinneringen.

In de gemeenschappelijke vergadering van Directie en Commissarissen, gehouden op 7 September 1948, is, ter voldoening aan het voorschrift vervat in artikel 38, tweede lid van de Bankwet 1948, bij loting een rooster van aftreding voor commissarissen vastgesteld. Ingevolge dit rooster zijn in het jaar 1949 aan de beurt van aftreding de heren KERNKAMP, PIERSON en STEENBERGHE.

Bankraad. Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 32, tweede lid van de Bankwet 1948 zijn bij Koninklijk besluit van 6 Augustus 1948 de volgende organen en instanties aangewezen tot het opmaken van de alfabetische voordrachten, waaruit door de Kroon de leden van den Bankraad, bedoeld in artikel 32, eerste lid onder (c) van de Bankwet 1948 moesten worden benoemd:

- (a) ter representatie van handel (inclusief verkeer) en nijverheid:
de Algemeen Katholieke Werkgeversvereniging,
het Verbond van Nederlandse Werkgevers,
het Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers in Nederland,
den Middenstandsraad;

- (b) ter representatie van het agrarisch bedrijfsleven:
de Stichting van den Landbouw;
- (c) ter representatie van de gezamenlijke centrale werknemersorganisaties:
de in den Raad van Vakcentrales verenigde organisaties van werknemers;
- (d) ter representatie van de op het gebied van geld- en bankwezen deskundigen:
de Amsterdamse en Rotterdamse Bankiersverenigingen en den Bond voor den Geld-
en Effectenhandel in de provincie,
de Vereeniging voor den Effectenhandel,
de Vereeniging voor de Staatshuishoudkunde en de Statistiek.

Uit de aldus opgemaakte voordrachten zijn bij Koninklijk besluit van 29 October 1948 no. 55, met ingang van 30 October 1948 tot leden van den Bankraad benoemd:

- (a) als vertegenwoordigers van handel (inclusief verkeer) en nijverheid de heren H. P. GELDERMAN C.MZN, dr W. F. VAN GUNSTEREN, H. HOLLENKAMP en prof. dr F. L. VAN MUISWINKEL;
- (b) als vertegenwoordigers van het agrarisch bedrijfsleven de heren ir J. S. KEYSER en ir G. P. F. ROYACKERS;
- (c) als vertegenwoordigers van de gezamenlijke centrale werknemersorganisaties de heren F. P. FUYCKSCHOT, J. A. KOLKMAN en A. VERMEULEN; en
- (d) als vertegenwoordigers van de deskundigen op het gebied van geld- en bankwezen de heren Tj. GREIDANUS, prof. dr J. TINBERGEN, en prof. mr dr G. M. VERRIJN STUART.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 32, eerste lid sub (b) van de Bankwet 1948 zijn door den Raad van Commissarissen tot leden van den Bankraad benoemd de heren ir M. H. DAMME, H. L. VAN EEGHEN, mr W. G. F. JONGEJAN en mr M. P. L. STEENBERGHE.

Door de Ministers van Economische Zaken, van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en van Sociale Zaken werden als hun vertegenwoordigers in den Bankraad, overeenkomstig artikel 33, eerste lid, van de Bankwet 1948 aangewezen respectievelijk de heren prof. dr T. P. VAN DER KOOY, ir C. STAF en mr dr A. A. VAN RHIJN.

Tot waarnemend voorzitter van den Bankraad werd door den Minister van Financiën bij besluit van 8 November 1948 benoemd prof. dr J. TINBERGEN.

Ingevolge het bepaalde in artikel 39, derde lid van de Bankwet 1948 zijn de leden van den Bankraad bedoeld in het Koninklijk Besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad* no. F 204) op 30 October 1948 afgetreden.

Per
op hier te
voor de w
zijn omva
dag gelegd

Bij
hoofdbear

Tot
met ingan
met ingan

Mr
zaam was,
het Kanto

Mr
benoemd t

Tot
benoemd
ontslag als
beambte r

De
1 Novemb
ingang van

Aan
met het aa
zijn verzo
werd per

De
werd met
Hoofdban
benoemd.

To
A. DE MU
RIDDER va

In
tijdelijk d
geplaatste
en A. HES
ec.drs, (1
de afdelin
Monetaire
(1 Januar
dr W. H.
en mr G.

Bij
beambte

Personeel van bankkantoren en correspondentschappen. Ik stel er prijs op hier ter plaatse uitdrukking te geven aan de grote erkentelijkheid van de Directie voor de wijze waarop het personeel in al zijn geledingen gedurende het afgelopen jaar zijn omvangrijke taak heeft vervuld. Voor den ijver en de toewijding, daarbij aan den dag gelegd, heeft de Directie alle waardering.

Bij de Hoofdbank vonden onder onder-directeuren, afdelingschefs en andere hoofdbeambten de volgende mutaties plaats.

Tot onder-directeuren werden benoemd dr F. H. REPELIUS, chef der Secretarie, met ingang van 1 Januari 1948, en mr A. J. HOLTHUIZEN, chef van het Bureau Certificatie, met ingang van 1 September 1948.

Mr L. L. J. DONS, agent te Almelo, die reeds enigen tijd te Amsterdam werkzaam was, werd met ingang van 1 Januari 1948 benoemd tot plaatsvervangend chef van het Kantoor Deviezenvergunningen.

Mr M. ODÉ, chef der afdeling Belening, werd met ingang van 1 September 1948 benoemd tot agent te Groningen.

Tot waarnemend chef van de afdeling Belening werd per 23 Augustus 1948 benoemd mr P. A. J. JAS, aan wien met ingang van 1 Juli 1948 op zijn verzoek eervol ontslag als agent te Middelburg was verleend en die per denzelfden datum als hoofd-beambte naar de Hoofdbank was overgeplaatst.

De heer W. MEIJER, adjunct-chef der afdeling Bewaarneming, werd met ingang van 1 November 1948 tot chef dier afdeling benoemd. Mr P. A. J. JAS voornoemd werd met ingang van 12 November 1948 tot waarnemend chef van deze afdeling benoemd.

Aan dr G. W. GROENEVELD, chef der afdeling Studiedienst, werd, in verband met het aanvaarden van het hoogleraarschap aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, op zijn verzoek met ingang van 10 November 1948 eervol ontslag verleend. Tot zijn opvolger werd per denzelfden datum benoemd dr C. GOEDHART, adjunct-chef dier afdeling.

De heer K. U. POLSTRA, ec.drs, hoofd-beambte bij het kantoor Deviezenvergunningen, werd met ingang van 1 October 1948 overgeplaatst naar de afdeling Buitenland der Hoofdbank en met ingang van 15 November 1948 tot waarnemend chef dier afdeling benoemd.

Tot hoofdbeambten werden met ingang van 1 Januari 1948 bevorderd de beambte A. DE MUNCK van de afdeling Buitenland en de beambten H. P. KORSTANIJE en G. DE RIDDER van het kantoor Deviezenvergunningen.

In den loop van het jaar werden de volgende hoofdbeambten, na enigen tijd in tijdelijk dienstverband werkzaam te zijn geweest, met ingang van de achter hun namen geplaatste data in vasten dienst aangesteld: K. H. K. WITTERMANN, ec.drs, (1 Juni 1948) en A. HESSELS, ec.drs, (1 Juli 1948) beiden bij het Bureau Betalingsbalansen; C. DE BACK, ec.drs, (16 Augustus 1948) en A. W. BASTIAANSE, ec.drs, (1 December 1948) beiden bij de afdeling Studiedienst; P. C. TIMMERMAN, ec.drs, (16 Augustus 1948) bij de afdeling Monetaire Accoorden; mr J. STOCKER (1 Januari 1948), mejuffrouw mr J. C. RIJNBERG (1 Januari 1948), mr A. ROZEMAN (1 Juli 1948), mr. A. W. HOEK (15 Juni 1948), dr W. H. C. SCHUKKING (1 September 1948), mr B. L. C. VANDEHOEK (1 September 1948) en mr G. WESSELINK (16 December 1948), allen bij het Kantoor Deviezenvergunningen.

Bij den Accountantsdienst werd met ingang van 9 Augustus 1948 tot hoofd-beambte benoemd de heer W. A. NELIS.

De Heer G. K. ZELDERS, accountant bij het Kantoor Deviezenvergunningen, die reeds enige maanden bij de Hoofdbank werkzaam was geweest, werd per 1 Maart 1948 overgeplaatst naar het bij de Hoofdbank als onderdeel van de afdeling Monetaire Accoorden met ingang van 1 Januari 1948 ingestelde Bureau Betalingsbalansen.

In den loop van het boekjaar 1948 werd op hun verzoek wegens het aanvaarden van een anderen werkring, eervol ontslag verleend aan de hoofdbeambten: mr K. M. FERNHOUT van het Bureau Certificatie (1 Januari 1948), mr TH. W. L. BARON VAN HEEMSTRA van de Secretarie (1 Maart 1948), mejuffrouw L. SNATAGER, ec.dra, van het Kantoor Deviezenvergunningen (21 Juni 1948), J. A. H. DELSING, ec.drs, van de afdeling Studiedienst (1 September 1948), mr L. D. G. KROL van het kantoor Deviezenvergunningen (1 October 1948) en den heer G. K. C. VAN TIENHOVEN van de afdeling Buitenland (16 December 1948).

Door zijn overlijden, op 20 November 1948, ontviel aan de Bank dr J. G. VAN BEL, die op 1 Juni 1948, na eerst in tijdelijken dienst werkzaam te zijn geweest, was benoemd tot hoofdbeampte in vasten dienst en tot waarnemend beheerder van het Kantoor Herengracht.

Bij Bijbank en agentschappen zijn de volgende mutaties te vermelden.

Bijbank. De samenstelling van het Bestuur der Bijbank bleef onveranderd.

Almelo. Aan mr L. L. J. DONS is met ingang van 27 April 1948 eervol ontslag als agent verleend. Tot zijn opvolger werd met ingang van denzelfden datum benoemd mr A. MINDERHOUD, correspondent te Winterswijk.

Groningen. Met ingang van 1 September 1948 is aan mr G. DIJCKMEESTER, wegens het bereiken van den pensioengerechtigden leeftijd, eervol ontslag als agent verleend. Tot zijn opvolger werd per denzelfden datum benoemd mr M. ODÉ, chef van de afdeling Belening der Hoofdbank.

's-Hertogenbosch. Jhr E. M. VAN RIJCKEVORSEL trad per 1 April 1948 uit als plaatsvervangend agent.

Middelburg. Mr P. A. J. JAS werd met ingang van 1 Juli 1948 eervol van zijn functie als agent ontheven onder gelijktijdige overplaatsing als hoofdbeampte in algemenen dienst naar de Hoofdbank. Mr J. A. HEYSE, correspondent te Vlissingen, werd met ingang van 1 Juli 1948 tot agent te Middelburg benoemd.

Tilburg. Tot plaatsvervangend agent werd met ingang van 1 Maart 1948 benoemd de heer M. F. M. BEERENS.

Zwolle. Op 1 Juni 1948 is als plaatsvervangend Agent uitgetreden de heer R. G. A. Z. BARON VAN HAERSOLTE, die per denzelfden datum werd opgevolgd door mr J. TEN DOESSCHATE.

Bij de correspondentschappen hadden de volgende wijzigingen plaats.

Dokkum. J. W. FERWERDA, correspondent, overleed op 30 Juni 1948; het correspondentschap werd met ingang van 6 Juli 1948 tijdelijk opgeheven.

Sneek. Met ingang van 1 October 1948 werd tot correspondent benoemd de heer P. FEDDEMA als opvolger van den op 7 September 1947 overleden correspondent H. A. BANNING.

St
ziekte va
1948 her

V
10 Febru
A. PLEIJS

V
eervol on
werd per

W
1 Juli 19
pondent

W
13 Maart
tot zijn c
HESSELINE

B
een glob
laatste vi

Boekjaren

1943—4

1944—4

1946

1947

1948

In
den Staa
tengevol
gedurenc
papier
ad f 200

Steenwijk. Het correspondentschap, dat met ingang van 1 Januari 1948 wegens ziekte van den correspondent G. HOLLEMA tijdelijk was opgeheven, werd op 15 Maart 1948 heropend.

Vlaardingen. J. H. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL, correspondent, overleed op 10 Februari 1948; met ingang van 15 Mei 1948 werd tot correspondent benoemd de heer A. PLEISIER.

Vlissingen. Met ingang van 1 Juli 1948 werd aan mr J. A. HEYSE, correspondent, eervol ontslag verleend wegens zijn benoeming tot agent te Middelburg; tot zijn opvolger werd per denzelfden datum benoemd de heer J. VAN DONGEN.

Winschoten. Aan mr B. A. GROENEVELD, correspondent, werd met ingang van 1 Juli 1948 eervol ontslag verleend; met ingang van denzelfden datum werd tot correspondent benoemd dr R. P. W. C. JONCKERS NIEBOER.

Winterswijk. Aan mr A. MINDERHOUD, correspondent, werd met ingang van 13 Maart 1948 eervol ontslag verleend in verband met zijn benoeming tot agent te Almelo; tot zijn opvolger werd met ingang van denzelfden datum benoemd de heer R. J. W. HESSELINK.

BEDRIJF DER BANK

Binnenlandse credietgeving van de Nederlandsche Bank. Tabel 37 geeft een globaal overzicht van de binnenlandse credietgeving van de Bank gedurende de laatste vijf boekjaren.

TABEL 37 — BINNENLANDSE CREDIETGEVING VAN
DE NEDERLANDSCHE BANK 1943—1948
(Jaargemiddelden in duizenden guldens)

Boekjaren	Disconto- porte- feuille	Belingen			Voorschotten in rekening-courant					Totaal generaal
		Op effec- ten enz.	Op goe- deren en celen	Totaal	Rentegevende voorschotten			Rente- loze voor- schotten aan het Rijk	Totaal	
					Op effec- ten enz.	Op wis- sels	Op goe- deren en celen			
1943—44	5.191	53.786	—	53.786	84.176	806	39	2.779	87.800	146.777
1944—45	149.672	48.636	—	48.636	87.418	364	32	3.486	91.300	289.608
1946	419	44.847	2	44.849	112.508	870	369	—	113.748	159.016
1947	41	41.904	—	41.904	112.343	1.626	460	—	114.428	156.373
1948	2.016	39.033	4	39.037	110.611	2.765	739	—	114.114	155.167

In de tabel zijn onder binnenlandse credietgeving niet begrepen de boekvordering op den Staat en de portefeuille schatkistpapier, per 31 December 1946 voor de Bank ontstaan tengevolge van de overdracht van het rijksmarkenbezit. Bedoelde boekvordering bleef gedurende het jaar 1948 onveranderd f 1.500 miljoen groot. Het bezit aan schatkistpapier daalde van f 2.000 miljoen tot f 1.800 miljoen tengevolge van een aflossing ad f 200 miljoen, waartoe de Minister van Financiën per 29 April 1948 overging.

Hieronder volgen enige bijzonderheden nopens elk der drie onderdelen van de binnenlandse credietgeving in engeren zin.

Disconteringen. Het totaal aan gedisconteerd papier was als volgt samengesteld:

	1947	1948
Schatkistbiljetten	—	—
Schatkistpromessen	f 2.100.000	f 52.300.000
Overige promessen	„ 44.915	„ 11.800
Wissels	„ 2.817	„ 10.000
Obligaties	„ 1.000	—

De portefeuille, die op 31 December 1947 f 2.005.000 groot was, beliep op 31 December 1948 f 3.005.000, waarvan op beide data f 5.000 ander papier dan schatkistpapier.

Door het Rijk werd in 1948 geen schatkistpapier rechtstreeks bij de Bank ondergebracht, evenmin als zulks in het voorafgaande jaar het geval was geweest.

Van operaties in de open markt heeft de Bank zich gedurende de verslagperiode onthouden. De toestand op de geldmarkt gaf tot zodanige operaties geen aanleiding.

Beleningen. Nieuwe beleningen werden gedurende het jaar 1948 afgesloten tot een bedrag van f 6.511.000, tegen f 4.025.000 in 1947. Het bedrag der afgeloste beleningen beliep f 6.674.525, tegen f 6.908.175 in het voorafgaande jaar. Het totale bedrag der uitstaande beleningen daalde van f 40.414.825 op 31 December 1947 tot f 40.256.200 op 31 December 1948.

Beleningen op goederen en celen werden gedurende 1948 tot een bedrag van f 8.000 afgesloten, waarvan op 31 December 1948 nog voor f 4.900 uitstond. Beleningen op specie kwamen niet voor.

Verreweg het grootste aandeel in dezen vorm van credietuitzetting komt voor rekening van de belening ten behoeve van Indonesië. Deze belening, gesloten bij de overeenkomst tussen onze instelling en Nederlandsch-Indië van 28 December 1932, voor zover nodig gesanctionneerd bij de wet van 15 Maart 1933 (*Staatsblad* no. 99), beliep van 7 Augustus 1933 af f 76.424.425. Op 7 Juli van elk der jaren 1934 en volgende vond telkens een aflossing plaats van f 2.635.325, zodat deze belening, die op 31 December 1947 f 39.529.875 bedroeg, bij het einde van het jaar 1948 nog f 36.894.550 groot was. Zoals bekend, heeft de Bank zich het recht voorbehouden deze transactie te beëindigen en vervroegde aflossing van de belening te verlangen, wanneer en voor zover haar positie als circulatiebank zulks, te harer beoordeeling, noodzakelijk mocht maken. De rente op deze belening bedraagt sedert 1 Februari 1938 3 procent.

Wanneer men de belening ten behoeve van Indonesië uit de cijfers elimineert, was het beloop van het jaargemiddelde der beleningen gedurende de laatste vijf boekjaren als volgt:

1943/1944	f 3.045.000
1944/1945	„ 1.562.000
1946	„ 1.326.000
1947	„ 1.024.000
1948	„ 788.648

Vo
maakten o
verlening
uit effecte
schatkistp
voorschott
(tegen f 0,
(tegen f 1,
De
wisseling e
rekening-o
f 104,7 mi
maandgem
millioen, a
Van
courant to
Bankwet 1
gedurende

Bu
delde cijfe
genomen.
rijksmarke
de balans
het tegoed
betaaldmic
aan tegoed
De
aldus: Por
en Amerik
Naa
aangehoud
verplichtin
toren van
\$ 30,5 mill
met meer
creditzijde

Sec
deviezenbe
bladz. 54;
Met den M
te maken
den Staat
of van vre
trale bank
gedragen.
jaren aan c

Voorschotten in rekening-courant. De voorschotten in rekening-courant maakten ook in 1948 verreweg het voornaamste bestanddeel uit van de binnenlandse credietverlening. Zoals gewoonlijk, bestond het onderpand voor deze voorschotten in hoofdzaak uit effecten en schatkistpapier. Het jaargemiddelde van de voorschotten op effecten en schatkistpapier beliep *f* 110,6 miljoen, tegen *f* 112,3 miljoen in 1947. Daarnaast stonden voorschotten op onderpand van goederen en celen ten bedrage van gemiddeld *f* 0,7 miljoen (tegen *f* 0,5 miljoen in 1947) en voorschotten op wissels ten bedrage van *f* 2,8 miljoen (tegen *f* 1,6 miljoen in het vorige jaar).

De cijfers vertoonden het gebruikelijke beeld van stijging tegen en bij de maandwisseling en daling gedurende de eerste helft van vrijwel elke maand. De voorschotten in rekening-courant bereikten hun laagsten stand op 8 November met een bedrag van *f* 104,7 miljoen en hun maximum op 20 Juli met een bedrag van *f* 158,4 miljoen. Het maandgemiddelde was niet aan sterke fluctuaties onderhevig; het varieerde tussen *f* 108,8 miljoen, als laagste, in September en *f* 127,3 miljoen, als hoogste, in Juli.

Van de bevoegdheid tot het opnemen van renteloze voorschotten in rekening-courant tot een bedrag van ten hoogste *f* 15 miljoen, welke krachtens artikel 16 der Bankwet 1937 en artikel 20 der Bankwet 1948 aan den Staat toekwam en toekomt, werd gedurende het afgelopen jaar geen gebruik gemaakt.

Buitenlandse wissels, saldi en betaalmiddelen. In tabel 38 zijn de gemiddelde cijfers voor de buitenlandse activa der Bank gedurende de laatste vijf boekjaren opgenomen. Het hoofdbestanddeel van dit bezit werd tot en met 1946 gevormd door de in rijksmarken luidende activa, die per 31 December 1946 zijn overgegaan op den Staat. Op de balans per 31 December 1948 staan de buitenlandse wissels te boek voor *f* 300.489.880, het tegoed bij correspondenten in het buitenland voor *f* 136.737.555 en de buitenlandse betaalmiddelen voor *f* 5.866.503. Onder de saldi bevindt zich een bedrag van *f* 7.612.554 aan tegoeden, aangehouden voor rekening van derden.

De verdeling van het totaal van *f* 443.093.938 over de voornaamste geldsoorten was aldus: Ponden sterling 54,86 %; Franse franken 24,81 %; Indonesische guldens 6,77 %; en Amerikaanse dollars 6,71 %.

Naast het evengenoemde bedrag van *f* 7.612.554 aan saldi in vreemde geldsoort, aangehouden voor rekening van derden, had de Bank per 31 December 1948 nog een verplichting in vreemde geldsoort van \$ 10 miljoen, terwijl een aantal administratiekantoren van Amerikaanse fondsen in haar boeken credit stond tot een totaal bedrag van ruim \$ 30,5 miljoen. De tegenwaarde van deze \$ 40,5 miljoen ad *f* 107.336.513 maakt, tezamen met meergenoemd bedrag van *f* 7.612.554, het bedrag uit van *f* 114.949.067 dat op de creditzijde der balans onder het hoofd Crediteuren in vreemde geldsoort paraisseert.

Sedert het invoeren van een deviezenregime in 1940 tot en met het jaar 1947 is het deviezenbedrijf der Bank geheel voor risico van den Staat gevoerd (zie Jaarverslag 1946, bladz. 54; 1947 bladz. 57). Hierin is met ingang van 1 Januari 1948 verandering gebracht. Met den Minister van Financiën is overeengekomen dat winsten of verliezen, door de Bank te maken of te lijden op haar deviezenbedrijf, alleen ten bate, respectievelijk ten laste van den Staat komen, voor zover zij rechtstreeks voortvloeien uit maatregelen van den Staat of van vreemde overheden of overheidsorganen (waaronder mede begrepen vreemde centrale banken). De andere risico's van het deviezenbedrijf worden door de Bank gedragen. Daarentegen komen de lopende winsten van het deviezenbedrijf, die in vorige jaren aan den Staat werden afgedragen, sedert 1 Januari 1948 weder aan de Bank ten goede,

zulks met uitzondering van een zeker percentage van de bedragen, door de Bank geïncasseerd wegens premieën ter zake van het afsluiten van termijntransacties in buitenlandse geldsoorten. De kosten, voor de Bank aan haar deviezenbedrijf verbonden, die in vorige jaren aan den Staat in rekening werden gebracht, komen thans weder ten laste van de Bank.

**TABEL 38 — BUITENLANDSE ACTIVA VAN
DE NEDERLANDSCHE BANK 1943—1948**
(Jaargemiddelden in duizenden guldens)

Boekjaren	Papier op het buitenland	Tegoed bij corres- pondenten in het buitenland	Buitenlandse betaalmiddelen	Totaal
1943—44	2.726.535	73.202	52.238 ¹⁾	2.851.975 ¹⁾
1944—45	4.269.887	50.493	16.706	4.337.086
1946	4.435.740	122.859	15.449	4.574.048
1947	119.840	146.421	4.919	271.180
1948	300.503	128.808	5.549	434.860

¹⁾ Gedeeltelijk getaxeerd.

Metaalvoorraad. Tabel 39 geeft een beeld van de ontwikkeling van den metaalvoorraad der Bank in de periode 1943—1948. De monetaire goudvoorraad daalde in het afgelopen boekjaar per saldo van f 609 miljoen tot f 438,7 miljoen. De vermindering werd voornamelijk veroorzaakt door den verkoop van goud ter voorziening in de lopende dollarstekorten en door afgifte van goud naar landen, waarmede monetaire accoorden bestaan.

**TABEL 39 — METAALVOORRAAD VAN
DE NEDERLANDSCHE BANK 1943—1948**
(Jaargemiddelden in duizenden guldens)

Boekjaren	Monetaire goudvoorraad	Zilver enz.	Totaal
1943—44	920.855	1.784	922.639
1944—45	864.795	223	865.018
1946	708.262	1.041	709.303
1947	545.827	1.779	547.606
1948	491.569	2.224	493.793

Onder het hoofd Zilver enz. zijn in tabel 39 opgenomen de cijfers van den voorraad zilveren, nikkelen, bronzen en zinken munt, in de kassen der Bank aanwezig. Deze voorraad steeg gedurende het jaar 1948 per saldo van f 2.542.720 tot f 4.955.231. De mutaties blijken uit het volgende overzicht.

Voorraad op 31 December 1947	f 2.542.720
Afneming door verzending naar 's Rijks Munt	„ 5.183.449
Méer verzonden naar 's Rijks Munt dan de voorraad op 31 December 1947	
bedroeg	f 2.640.729
De voorraad per 31 December 1948 bedroeg	„ 4.955.231

zodat een bedrag van f 7.595.960
uit de circulatie blijkt te zijn teruggevloeid.

De belopen, w
van f 2,50,
's Rijks M
Op
inzake het
getreden. I
aan de zilve
doch die w
laatstgenoer
geschaft. I
in het verv
zullen verd
Inge
hoger bedr

Ter
met de intr
munten is
dat zij op
gelegenheid
munten va

Ope
onderdelen

TABEL 40

Boekjaar
1943—
1944/45 { 1/ 4 ¹ / ₂
{ 1/10 ¹ / ₂
1946
1947
1948

¹⁾ Daar de
wordt deze

de Bank geïncas-
s in buitenlandse
len, die in vorige
aste van de Bank.

Totaal

51.975 ¹⁾
37.086
74.048
71.180
34.860

van den metaal-
aad daalde in het
ermindering werd
le lopende dollar-
coorden bestaan.

al

639
018
303
606
793

van den voorraad
aanwezig. Deze
f 4.955.231. De

. f 2.542.720
. „ 5.183.449
7
. f 2.640.729
. „ 4.955.231
f 7.595.960

De terugvloeiing uit de circulatie, die verleden jaar slechts f 2.560.147 had belopen, was ditmaal f 7.595.960 groot; zij bestond hoofdzakelijk uit zilveren munten van f 2,50, f 1.— en f 0,50, waarvan door ons in totaal voor nominaal f 5.142.634 aan 's Rijks Munt werd opgezonden.

Op 1 Augustus 1948 is de wet van 15 April 1948, houdende nieuwe regeling inzake het Nederlandse muntwezen (Muntwet 1948, *Staatsblad* no. I 156), in werking getreden. Bij deze wet zijn de gouden standaardmunten van f 10 en f 5 afgeschaft en is aan de zilveren tekenmunten van f 2,50 en f 1.—, waarvan de aanmunting niet vrij was, doch die wèl de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tot onbeperkt bedrag bezaten, laatstgenoemde eigenschap ontnomen, terwijl de zilveren tekenmunt van f 0,50 is afgeschaft. De tot dusver van zilver vervaardigde pasmunten van f 0,25 en f 0,10 zullen in het vervolg van nikkel worden geslagen. De bronzen stukken van f 0,02½ en f 0,00½ zullen verdwijnen.

Ingevolge artikel 6 der Muntwet 1948 is niemand verplicht munten ¹⁾ tot een hoger bedrag aan te nemen dan voor:

f 50.— in munten van f 2,50 en f 1.—;
„ 10.— „ „ „ „ 0,25 en „ 0,10;
„ 1.— „ „ „ „ 0,05;
„ 0,25 „ „ „ „ 0,01.

Ter uitvoering van de bepalingen der Muntwet 1948 is een aanvang gemaakt met de intrekking van de munten van f 0,50, f 0,02½ en f 0,00½. Met betrekking tot deze munten is bij Koninklijk besluit van 15 September 1948 (*Staatsblad* no. I 416) bepaald, dat zij op 1 October 1948 buiten omloop werden gesteld, terwijl gedurende drie maanden gelegenheid tot inwisseling werd gegeven. Deze gelegenheid bestond ten aanzien van de munten van f 0,50 ook bij de kantoren onzer instelling.

Opeisbare schuld. Het beloop van de opeisbare schuld der Bank en van de onderdelen waaruit die schuld bestaat, gedurende de periode 1943—1948 blijkt uit tabel 40.

TABEL 40 — OPEISBARE SCHULD VAN DE NEDERLANDSCHE BANK 1943—1948
(Jaargemiddelden in duizenden guldens)

Boekjaren	Bankbiljetten in omloop		Bank- assigna- ties	Creditsaldi in rekening-courant				Totaal generaal
	Oude uitgiften	Nieuwe uitgifte		's Rijks schatkist	's Rijks schatkist spec. reken.	Anderen	Totaal	
1943—44	3.099.288	—	173	20.658	277.163	497.013	794.834	3.894.295
1944/45 {	1/ 4'44-30/ 9'45	4.548.052	—	549	79.524	104.682	649.211	5.382.018
	1/10'45-31/12'45	517.541	892.864	29	2.328.808	105.466	1.176.493	5.021.201
	1946	278.584	2.298.129	115	1.457.670	108.048	859.368	5.001.914
	1947	130.517	2.780.468	78	836.914	—	736.006	4.483.983
	1948	119.336	2.980.870	120	732.196	—	616.091	4.448.613

¹⁾ Daar de benaming pasmunt slechts wordt gebruikt ter onderscheiding van standaard- en tekenmunt, wordt deze uitdrukking in de Muntwet 1948 niet meer gebezigd.

Biljettencirculatie. Het bedrag van de bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte), dat per 31 December 1947 f 3.019 miljoen groot was, steeg gedurende het afgelopen boekjaar tot f 3.152 miljoen op 31 December 1948.

Ter illustratie van den loop van het bedrag der circulatie geeft tabel 41 de cijfers per den vijftienden van elke maand gedurende de periode December 1947 tot en met Januari 1949. De mediocijfers werden gekozen om den invloed te eliminieren, dien de tijdelijke toeneming van de vraag naar chartale betaalmiddelen om en nabij den ultimo op den biljettenomloop pleegt te oefenen.

In den loop van het jaar zijn de bankbiljetten van f 25 van nieuw model (ontwerp J. Roozendaal, gedateerd 19 Maart 1947) gereedgekomen; deze bankbiljetten, waarvan de beschrijving is gepubliceerd in de *Nederlandse Staatscourant* van 28 Januari 1949, no. 20, zijn van 14 Februari 1949 af naast de reeds circulerende biljetten van dezelfde coupure (gedateerd 7 Mei 1945) in het verkeer gebracht.

De samenstelling der circulatie per 31 December 1948, vergeleken met die per 31 December 1947, blijkt uit tabel 42.

Als ongeschikt voor verdere circulatie werden 35.797.680 biljetten ingetrokken ter waarde van f 582.999.200.

Bankassignaties. Bankassignaties werden in het boekjaar 1948 uitgegeven tot een totaal bedrag van f 19.096.680, verdeeld over 500 stuks, tegen f 10.114.365 en 504 stuks in 1947.

Rekening-courantverkeer. Bij het einde van 1947 beliep het creditsaldo van het Rijk, voortvloeiend uit de normale rekening-courantverhouding, f 704,0 miljoen. In 1948 fluctueerde het tussen f 1.110,0 miljoen als maximum en f 112,1 miljoen als minimum. In April 1948 werd ten laste van dit saldo een bedrag van f 200,0 miljoen gebezigd voor aflossing van schatkistpapier, door de Bank overgenomen van den Staat ingevolge de overeenkomst van 21 Februari 1947. In het algemeen was de tendentie van het saldo dalend. Beliep het gemiddelde in April 1948 f 985,0 miljoen, in December 1948 was het tot f 273,3 miljoen teruggegaan; het reeds genoemde minimum werd bij afsluiting van het jaar bereikt.

Op een bijzondere rekening van 's Rijks schatkist worden sedert 31 Juli 1948 de stortingen van de guldenstegenwaarde der onder het *Economic Recovery Plan* verleende bijdragen geboekt; bij het einde van het boekjaar was het creditsaldo dezer rekening tot f 188,4 miljoen aangegroeid.

Onder geblokkeerde saldo's van banken (waaronder hier worden verstaan de leden van de Bedrijfsgroep Handelsbanken en de centrales der landbouwcredietbanken) zijn de tegoeden begrepen, waarop overeenkomstig het bepaalde in artikel 21, tweede lid, der Beschikking Deblokkring 1945 de verbodsbepalingen van deze beschikking niet van toepassing zijn. Deze saldo's bewogen zich tussen f 149,0 miljoen en f 19,5 miljoen.

De geblokkeerde saldo's van anderen varieerden tussen f 50,8 miljoen als hoogste en f 16,6 miljoen als laagste cijfer; het maandgemiddelde daalde van f 41,0 miljoen in Januari tot f 18,6 miljoen in December 1948.

De vrije saldo's van buitenlandse circulatiebanken (accoordrekeningen) fluctueerden tussen f 264,5 miljoen en f 125,7 miljoen. Zij maken een vrij belangrijk gedeelte uit van de vrije saldo's. Het jaargemiddelde der saldo's van buitenlandse circulatiebanken beliep f 184,0 miljoen, terwijl dat der overige vrije saldo's f 348,5 miljoen groot was.

TAB

Coupures	
f 10	5
f 20	
f 25	2
f 50	
f 100	
f 1000	
	1

TABEL 41 — ONTWIKKELING DER BANKBILJETTENCIRCULATIE
(Nieuwe uitgifte)

Tijdstippen	Bedragen in miljoenen guldens	Indexcijfers (laatste kwartaal 1946 = 100)
15 December 1946	2.643,8	101,70
15 December 1947	2.903,3	111,68
15 Januari 1948	2.941,0	113,12
15 Februari	2.905,7	111,77
15 Maart	2.909,5	111,92
15 April	2.885,7	111,00
15 Mei	2.901,2	111,60
15 Juni	2.918,1	112,25
15 Juli	2.960,6	113,88
15 Augustus	3.008,2	115,71
15 September	3.025,0	116,36
15 October	3.021,1	116,21
15 November	3.033,1	116,67
15 December	3.031,5	116,61
15 Januari 1949	3.049,1	117,28

TABEL 42 — SAMENSTELLING DER BILJETTENCIRCULATIE
OP 31 DECEMBER 1947 EN 31 DECEMBER 1948

Coupoes	31 December 1947			31 December 1948		
	Aantal stuks	Bedrag in guldens	Percentage van het totale bedrag	Aantal stuks	Bedrag in guldens	Percentage van het totale bedrag
<i>f</i> 10	51.650.853	516.508.530	17,11	49.062.046	490.620.460	15,56
<i>f</i> 20	5.640.880	112.817.600	3,74	6.605.747	132.114.940	4,19
<i>f</i> 25	26.686.529	667.163.225	22,10	25.653.112	641.327.800	20,35
<i>f</i> 50	3.014.103	150.705.150	4,99	3.420.967	171.048.350	5,43
<i>f</i> 100	12.774.606	1.277.460.600	42,31	13.844.593	1.384.459.300	43,92
<i>f</i> 1000	294.343	294.343.000	9,75	332.642	332.642.000	10,55
	100.061.314	3.018.998.105	100,00	98.919.107	3.152.212.850	100,00

Giroverkeer. De ontwikkeling van het giroverkeer blijkt uit tabel 43.

TABEL 43 — GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK 1943—1948
(Geldbedragen in miljoenen guldens)

Tijdvak	Totale omzet		Waarvan 's Rijks schatkist	
	Aantal posten	Bedrag	Aantal posten	Bedrag
1943—44	601.618	29.074	4.244	2.382
1944—45	990.373	55.536	8.812	3.124
1946	766.380	42.396	15.900	3.533
1947	794.568	43.519	40.872	4.439
1948	1.056.873	49.975	35.480	4.532

De rekeningen van den Postcheque- en Girodienst bij de Bank werden gedurende het afgelopen jaar wegens overboekingen gecrediteerd met f 802,8 miljoen en gedebiteerd met f 1.912,7 miljoen, tegen f 607,2 miljoen en f 2.067,3 miljoen in 1947.

De rekening van de Nederlandsche Bank bij dien dienst, postrekening no. 4400, werd gedurende het jaar 1948 gecrediteerd met f 58,1 miljoen wegens overschrijving van andere postrekeningen en f 35,0 miljoen wegens aanvulling van het saldo der Bank, en gedebiteerd met f 86,5 miljoen wegens afgegeven chèques en overschrijvingen op andere postrekeningen en f 4,0 miljoen wegens afboeking van overtoollige saldi.

Clearing. Gedurende het afgelopen jaar bleef het aantal deelnemers aan de clearing bij de Nederlandsche Bank onveranderd. Op 31 December 1948 bedroeg het aantal deelnemers, met inbegrip van de Nederlandsche Bank, te Amsterdam 12, te Rotterdam 8 en te 's Gravenhage 10. Tabel 44 geeft een beeld van den omvang der verrekeningen in de clearing gedurende de laatste vijf boekjaren.

TABEL 44 — VERREKENINGEN IN DE CLEARING 1943—1948
(Geldbedragen in miljoenen guldens)

Boekjaar	Amsterdam		Rotterdam		's-Gravenhage	
	Aantal posten	Bedrag	Aantal posten	Bedrag	Aantal posten	Bedrag
1943—44	98.312	3.564	88.898	370	37.125	92
1944—45	130.826	5.789	254.224	683	75.849	259
1946	162.663	8.317	507.751	1.175	96.767	253
1947	228.978	11.762	664.684	1.494	144.633	246
1948	268.034	15.569	665.527	1.772	151.508	307

Bewaarneming. Afgezien van de hieronder te vermelden bewaarnemingen ten behoeve van den Staat, had de Bank op 31 December 1947 in open bewaarneming 6.418 posten met een nominale waarde van f 878.316.567. Op 31 December 1948 waren 5.945 posten in bewaring met een nominale waarde van f 786.677.000.

Op 31 December 1947 waren ten behoeve van den Staat in bewaring fondsen

ter nominale
f 2.697.251.1

De o
1947 was vo
bedrag geda

Beleg
voorzienings

Voor
van de Vere
waarden, me
de toelichtin
verliezen ge

Van o
sub (a) en (b)
doelde verli
Beha
bezit de Ban
waarde van
f 2.390.000
Herstel N.V.

Gebe
kon in den
worden gen
te Amsterda

De k
zover zij ten
werkzaamhe
zover niet t
liesrekening
f 1.135.000
f 1.605.561
daalde van

Maa
gebracht, is
der Bank op

tabel 43.

K 1943—1948

ag
32
24
33
39
32

werden gedurende
8 miljoen en ge-
3 miljoen in 1947.
rekening no. 4400,
overschrijving van
saldo der Bank, en
ijvingen op andere
i.

deelnemers aan de
1948 bedroeg het
rdam 12, te Rotter-
g der verrekeningen

3—1948

Gravenhage	
	Bedrag
	92
	259
	253
	246
	307

waarnemingen ten
waarneming 6.418
1948 waren 5.945

bewaring fondsen

ter nominale waarde van f 3.001.991.147. Dit bedrag was op 31 December 1948 f 2.697.251.116 groot.

De omvang der gesloten bewaarneming bleef van weinig belang: op 31 December 1947 was voor f 4.046.500 in gesloten bewaarneming; op 31 December 1948 was dit bedrag gedaald tot f 39.500.

Beleggingen. Op 31 December 1948 waren kapitaal, reserves, pensioenfondsen en voorzieningsfondsen tot de volgende bedragen belegd:

Kapitaal	f 19.999.342
Reservefondsen	„ 12.517.241
Bijzondere reserves	„ 53.938.211
Pensioenfondsen	„ 19.759.036
Voorzieningsfondsen personeel in tijdelijken dienst	„ 1.498.469

Voor de verdeling dezer beleggingen in fondsen, opgenomen in de Prijscourant van de Vereeniging voor den Effectenhandel (Bedrijfsgroep Effectenhandel), en andere waarden, moge worden verwezen naar de balans. De wijze van waardering blijkt uit de toelichting op de balans. Op de basis van deze waardering zijn de volgende boekverliezen geleden:

(a) voor het kapitaal	f 158.521
(b) voor het reservefondsen	„ 82.731
(c) voor de bijzondere reserves	„ 272.566
(d) voor het pensioenfondsen	„ 132.809
(e) voor het voorzieningsfondsen	„ 332

Van de verliezen zijn, overeenkomstig artikel 18, derde lid der Bankwet 1948, de sub (a) en (b) vermelde ten laste van het reservefondsen gebracht. De sub (c), (d) en (e) bedoelde verliezen zijn gebracht ten laste van de fondsen, waarop zij betrekking hadden.

Behalve de beleggingen in den zin van evengenoemd artikel van de Bankwet 1948, bezit de Bank 4029 aandelen in de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel, elk ter waarde van nominaal 2500 Zwitserse goudfrancs, benevens een bedrag van nominaal f 2.390.000 preferente aandelen B in de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. te 's-Gravenhage.

Gebouwen en inventaris. Het kantoorgebouw Damstraat 13—23 te Amsterdam kon in den loop van het jaar door het Kantoor Deviezenvergunningen geheel in gebruik worden genomen. Aangekocht werd een kantoorpand aan de Herengracht, no. 380—382, te Amsterdam.

De kosten aan de verbouwing van het perceel Damstraat 13—23 verbonden, voor zover zij ten laste van het jaar 1948 kwamen, zomede de kosten van herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan andere gebouwen, alsook die voor aanschaffing van inventaris, voor zover niet ten laste van de onkostenrekening gebracht, zijn ten laste van de winst- en verliesrekening afgeschreven. Voorts werd op gebouwen een extra afschrijving van ruim f 1.135.000 verricht. In totaal werd zodoende op gebouwen en inventaris een bedrag van f 1.605.561 afgeschreven (tegen f 1.732.938 in 1947). De balanswaarde van dit hoofd daalde van f 2.500.000 tot f 2.000.000.

Maatschappelijk kapitaal en reserves. Zoals reeds in herinnering werd gebracht, is de naasting door den Staat van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal der Bank op 1 Augustus 1948 een feit geworden. Op 31 Juli daaraan voorafgaande hadden

de eigenaren dier aandelen 3.501 hoofden van rekening in de aandelenregisters. De stand dezer rekeningen blijkt uit het volgende overzicht.

	31 December 1947	31 Juli 1948
Minder dan 1 aandeel	284	277
1 tot en met 5 aandelen	3.094	2.909
6 " " " 10 "	194	186
11 " " " 20 "	92	94
21 " " " 30 "	17	15
31 " " " 40 "	7	7
41 of meer aandelen	10	13
	<u>3.698</u>	<u>3.501</u>

Ingevolge artikel 5 van de Naastingswet geschiedt de boeking van de inschrijvingen in het 2½ % Grootboek der Nationale Schuld, die voor de genaaste aandelen in de plaats treden, tegen overlegging van een door de Bank af te geven schriftelijke verklaring nopens het recht van dengene te wiens behoefte de inschrijving dient plaats te vinden.

In beginsel wordt aan niet-ingezetenen, die een inschrijving in het Grootboek hebben verkregen als vergoeding voor genaaste aandelen in de Bank, vergunning verleend die inschrijving ter beurze van Amsterdam te verkopen en de opbrengst naar het buitenland te transfereren. Ook aan niet-ingezetenen, die houders zijn van grootboekobligatiën, voortgekomen uit omwisseling van certificaten van aandelen in de Bank, wordt in beginsel vergunning tot verkoop en transfer verleend.

Het reservefonds stond op 31 December 1947 te boek voor f 12.759.703. Ingevolge het bepaalde bij artikel 18, derde lid, van de Bankwet 1948 is ten laste van dit fonds gebracht de waardevermindering, die de activa waarin kapitaal en reservefonds zijn belegd, gedurende 1948 hebben te zien gegeven. Zoals hierboven reeds werd vermeld, bedraagt deze waardevermindering respectievelijk f 158.521 en f 82.731, of in totaal f 241.252.

Ingevolge artikel 36 van de Bankwet 1948 moet van de winsten der Bank, zoals die blijken uit de door den Raad van Commissarissen vastgestelde jaarlijkse winst- en verliesrekening, 20 procent worden gestort in het reservefonds, totdat dit het bedrag van het maatschappelijk kapitaal der Bank heeft bereikt. Uit dezen hoofde is het reservefonds per 31 December 1948 gedoteerd met f 2.814.885. Als gevolg van een en ander staat genoemd fonds per 31 December 1948 voor f 15.333.336 op de balans.

De bijzondere reserves beliepen op 31 December 1947 f 54.447.566. Deze reserves bestonden uit een reserve ingevolge artikel 31, eerste lid van de Bankwet 1937: de zogenaamde verplichte bijzondere reserve ad f 262.026 en de onverplichte bijzondere reserve ad f 54.185.540. Van het bedrag der verplichte bijzondere reserve is in aftrek gebracht de waardevermindering ad f 360, welke de beleggingen van deze bijzondere reserve gedurende 1948 hebben ondergaan. Het restant ad f 261.666 is met goedkeuring van den Minister van Financiën overgebracht naar de onverplichte bijzondere reserve, aangezien de verplichte bijzondere reserve als zodanig is komen te vervallen, omdat de Bankwet 1948 geen reserve van dezen aard meer kent. In verband hiermede is het balanshoofd Bijzondere reserves veranderd in Bijzondere reserve.

De waarde van de effecten waarin de onverplichte bijzondere reserve was belegd, is gedurende 1948 met f 272.207 verminderd. Dit bedrag is in mindering van de bijzondere reserve gebracht.

Per 31 December 1948 is voorts de bijzondere reserve met goedkeuring van den

Minister van
bedrag van
reserve op

Pens
31 Decemb
en kleine k
De t
f 587.066; (d
anderen ho
Als
31 Decemb
Het
31 Decemb
is als een b
passing van
beleggingen
Het staat d

Win
geleken bij
aanmaak va
pensioenfon
reserve kwa

TABE

Re
Re
Re
Re
W
Re
Pr
In
W
D
Ve

registers. De stand

Juli 1948

277
2.909
186
94
15
7
13
3.501

ing van de inschrij-
taaste aandelen in de
chriftelijke verklaring
plaats te vinden.

g in het Grootboek
vergunning verleend
gst naar het buiten-
grootboekobligatiën,
k, wordt in beginsel

2.759.703. Ingevolge
e van dit fonds ge-
vefonds zijn belegd,
l vermeld, bedraagt
n totaal f 241.252.

der Bank, zoals die
se winst- en verlies-
het bedrag van het
het reservefonds per
nder staat genoemd

566. Deze reserves
wet 1937: de zoge-
bijzondere reserve
in aftrek gebracht
ndere reserve gedu-
ng van den Minister
aangezien de ver-
Bankwet 1948 geen
nshoofd Bijzondere

erve was belegd, is
van de bijzondere

edkeuring van den

Minister van Financiën ten laste van de winst- en verliesrekening 1948 gedoteerd met een bedrag van f 7.500.000. Als gevolg van deze mutaties paraisseert het hoofd Bijzondere reserve op de balans met een bedrag van f 61.674.999.

Pensioenfonds en voorzieningsfonds. Het pensioenfonds bedroeg op 31 December 1947 f 20.117.224. Ten laste van dit fonds zijn gebracht: (a) aan pensioenen en kleine kosten f 497.938; en (b) wegens waardevermindering der beleggingen f 132.809.

De baten van het pensioenfonds hebben belopen: (a) aan interest van beleggingen f 587.066; (b) aan storting ten laste van de winst- en verliesrekening f 2.638.970; en (c) uit anderen hoofde f 30.607.

Als gevolg van deze mutaties komt het pensioenfonds op de balans per 31 December 1948 voor met een bedrag van f 22.743.120.

Het Voorzieningsfonds personeel in tijdelijken dienst stond op de balans per 31 December 1947 te boek voor f 1.500.000. Uit overweging dat dit fonds te beschouwen is als een bijzondere reserve in den zin van artikel 6 van de Bankwet 1948, is met toepassing van het derde lid van artikel 18 dier wet de waardevermindering ad f 332, die de beleggingen van genoemd fonds in 1948 hebben ondergaan, ten laste van dit fonds gebracht. Het staat derhalve per 31 December 1948 op de balans voor f 1.499.668.

Winst- en verliesrekening. De post Onkosten geeft, met f 11.697.744, vergeleken bij het vorige boekjaar een stijging met f 2.157.052 te zien. De uitgaven voor den aanmaak van bankbiljetten stegen van f 1.013.647 tot f 1.580.860. De storting in het pensioenfonds, de afschrijving op gebouwen en inventaris en de dotatie van de bijzondere reserve kwamen hierboven reeds ter sprake.

TABEL 45 — VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE CREDITPOSTEN
DER WINST- EN VERLIESREKENINGEN 1947 EN 1948

Omschrijving	1947	1948
Rente van binnenlandse wissels . .	f 29.195.938,19	f 21.443.446,12
Rente van beleningen	„ 1.262.893,74	„ 1.175.169,59
Rente van voorschotten in rekening- courant	„ 807.901,90	„ 719.445,30
Rente van de boekvordering op den Staat der Nederlanden	„ 1.875.000.—	„ 1.875.000.—
Winst op vreemde valuta	„ —	„ 4.449.904,27
Rente van belegd kapitaal en belegde reserves	„ 1.714.195,93	„ 2.075.447,97
Provisie	„ 5.172.578,37	„ 5.259.605,24
Ingekomen op afgeschreven onbe- taald gebleven disconto	„ 87.186,30	„ 200.477,88
Winst op gouden munt en gouden muntmateriaal	„ 637.978,73	„ 234.416,09
Dividend pref. aandelen „B” Maat- schappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V.	„ 97.583,70	„ 83.650.—
Verjaard dividend	„ 112.—	„ 137.—
	f 40.851.368,86	f 37.516.699,46

Een vergelijking van de creditposten der winst- en verliesrekening over 1948 met die van genoemde rekening over 1947 wordt gegeven in tabel 45.

Zoals uit deze tabel blijkt, bestond de winst gedurende het afgelopen jaar weder voor een aanzienlijk gedeelte uit rente van binnenlandse wissels. Deze post vertegenwoordigt, afgezien van een te verwaarlozen bedrag aan disconto voor van derden gekocht papier, de rente van het schatkistpapier, ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 van den Staat overgenomen. Het totaal van dit papier bedroeg aanvankelijk f 2.100 miljoen; in November 1947 was het door aflossing tot f 2.000 miljoen teruggebracht. Per 29 April 1948 vond een verdere vermindering plaats, ditmaal met f 200 miljoen.

Aan rente van voorschotten in rekening-courant en van beleningen werd iets minder besomd dan in 1947.

De rente van de boekvordering op den Staat vloeit voort uit evengenoemde overeenkomst van 26 Februari 1947, krachtens welke deze vordering werd in het leven geroepen. De interest die over bedoelde vordering wordt betaald, bedraagt $\frac{1}{8}$ procent per jaar.

Voor de eerste maal na den oorlog verschijnt de post winst op vreemde valuta ditmaal weder in de winst- en verliesrekening. Dit is het gevolg van het in werking treden op 1 Januari 1948, van de gewijzigde regeling met den Staat inzake de risico's, de baten en de lasten van het deviezenbedrijf, waarvan hierboven reeds werd melding gemaakt.

De rente van belegd kapitaal en belegde reserves (inclusief rente van belegd Voorzieningsfonds tijdelijk personeel) vertoont een relatief niet onbelangrijke toeneming. Deze toeneming komt geheel voor rekening van de vermeerdering der beleggingen; het rendement is, als gevolg van conversies en renteverlagingen, verder gedaald.

Het totaal der provisie over 1948 wijkt niet noemenswaard af van het cijfer van het voorafgaande jaar. Dit is voornamelijk het gevolg van het feit, dat de vermindering van belangrijke abnormale baten: provisie wegens effectenregistratie, wegens certificatie en uit diverse toevallige bronnen, gecompenseerd werd door de stijging der provisie, geïncasseerd uit hoofde van de afgifte van deviezenvergunningen.

De winst op gouden munt en gouden muntmateriaal vindt haar oorsprong in de verkopen van goud.

Winstverdeling. Van de netto-winst volgens de winst- en verliesrekening ad		f 14.074.424,09
moet krachtens artikel 36 van de Bankwet 1948 worden gestort in het reservefonds 20 procent of		„ 2.814.884,82
Het meerdere ad		f 11.259.539,27

komt aan den Staat.

Mijn mededelingen hiermede besluitende vraag ik thans uw aandacht voor het verslag van Commissarissen.

M. W. HOLTROP
President

Amsterdam, 12 April 1949.

Wij 1
N.V. per 31
die stukken
aan ons zij
onderzocht.
Com
overgelegd,
aldus vastge
Com
bijzondere r
een bedrag

Amsterdam,

ning over 1948 met

het afgelopen jaar
wissels. Deze post
to voor van derden
mst van 26 Februari
aanvankelijk f 2.100
teruggebracht. Per
00 miljoen.
gen werd iets minder

genoemde overeen-
werd in het leven
bedraagt $\frac{1}{8}$ procent

vreemde valuta dit-
et in werking treden
risico's, de baten en
ding gemaakt.

ef rente van belegd
onbelangrijke toe-
vermeerdering der
everlagings, verder

f van het cijfer van
de vermindering van
egens certificatie en
g der provisie, geïn-

oorsprong in de ver-

en
. f 14.074.424,09
in
. „ 2.814.884,82
. f 11.259.539,27

aandacht voor het

W. HOLTROP
President

VERSLAG VAN COMMISSARISSEN

Wij hebben de eer U mede te delen, dat wij de balans van De Nederlandsche Bank N.V. per 31 December 1948 en de Winst- en Verliesrekening over het boekjaar 1948, zoals die stukken ingevolge artikel 36c, eerste lid, van de statuten der Bank door de Directie aan ons zijn overgelegd, overeenkomstig het tweede lid van genoemd artikel hebben onderzocht.

Commissarissen hebben bedoelde stukken in de vorm waarin deze aan hen zijn overgelegd, goedgekeurd en dezelve, krachtens artikel 28, eerste lid, van de Bankwet 1948 aldus vastgesteld.

Commissarissen hebben zich gaarne verenigd met het voorstel van de Directie, de bijzondere reserve der Bank ten laste van de Winst- en Verliesrekening 1948 te doteren met een bedrag van f 7.500.000,—.

COMMISSARISSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.

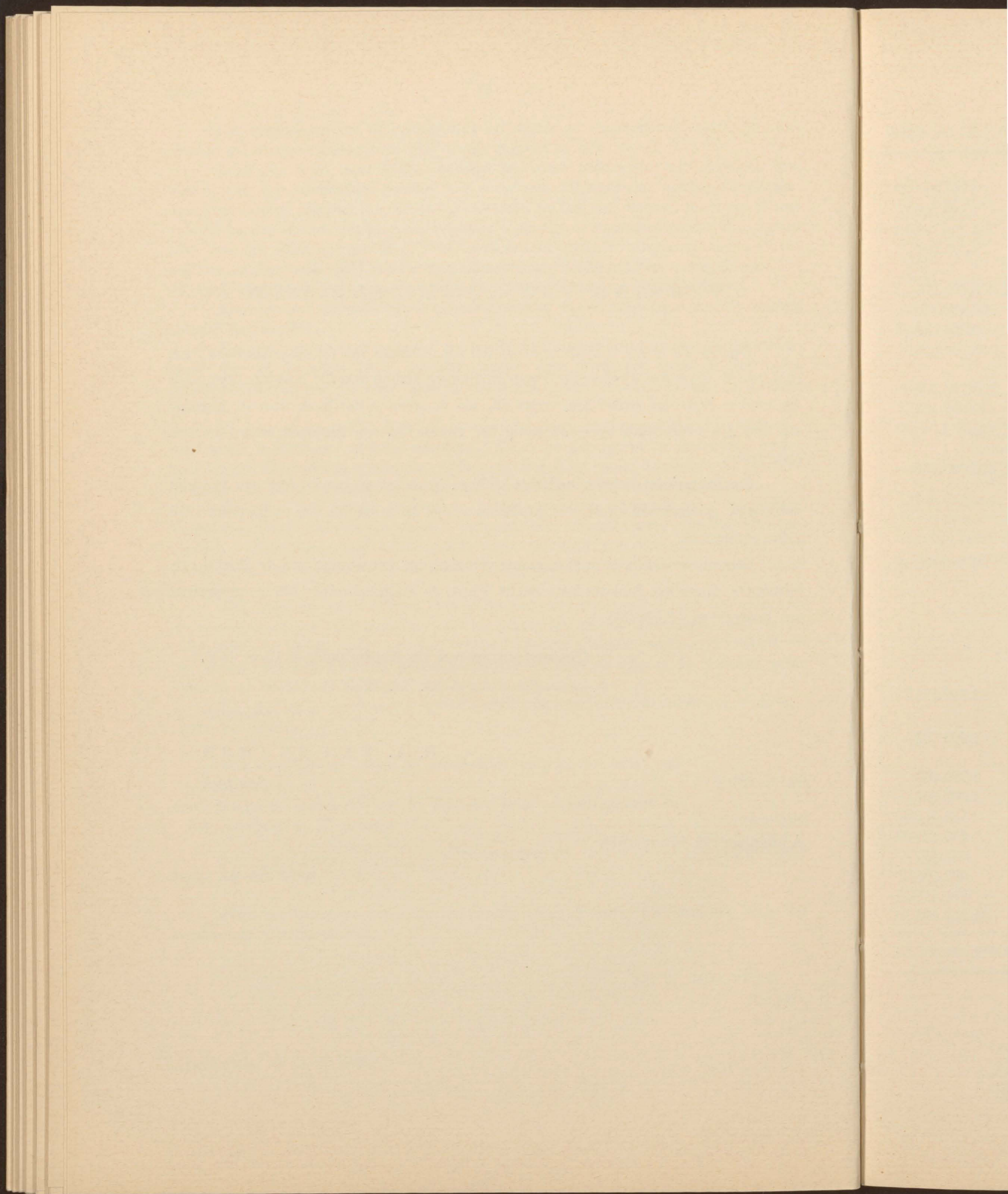
G. H. CRONE

Voorzitter

H. L. VANEEGHEN

Secretaris

Amsterdam, 29 Maart 1949.



BIJLAGEN

Debet**BALANS PER****31 DECEMBER**

Kassa { Zilveren, nikkelen, bronzen en zinken munt f 4.955.230,51 } { Kaswaarden „ 71.892,03 }	f	5.027.122	54
Tegoed bij giro-instellingen	„	2.995.066	11
Gouden munt en gouden muntmateriaal	„	438.749.761	83
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	„	3.005.000	—
Schatkistpapier door de Bank overgenomen van den Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„	1.800.000.000	—
Buitenlandse wissels	„	300.489.880	—
Buitenlandse betaalmiddelen	„	5.866.503	39
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„	136.737.554	56
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„	145.786.239	39
Beleningen	„	40.256.200	—
Voorschotten in rekening-courant	„	128.473.045	64
Boekvordering op den Staat der Nederlanden ingevolge over- eenkomst van 26 Februari 1947	„	1.500.000.000	—
Beleggingen in fondsen, opgenomen in de Prijs-courant van de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam:			
Kapitaal f 15.499.341,58	}	75.363.144	68
Reservefonds „ 10.517.240,82			
Bijzondere reserve..... „ 33.703.178,95			
Pensioenfondsen „ 14.144.914,58			
Voorzieningsfondsen per- soneel in tijd. dienst „ 1.498.468,75			
Beleggingen in fondsen, niet opgenomen in de Prijs-courant van de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam			—
Beleggingen in andere waarden:			
Kapitaal f 4.500.000.—	}	32.349.153	23
Reservefonds „ 2.000.000.—			
Bijzondere reserve..... „ 20.235.032.—			
Pensioenfondsen „ 5.614.121,23			
Aandelen Bank voor Int. Betalingen, waarop 25 % gestort	„	1.208.700	—
Preferente aandelen „B” Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V.	„	2.390.000	—
Gebouwen en inventaris	„	2.000.000	—
Rente van beleningen	„	538.416	09
Rente van voorschotten in rekening-courant	„	290.121	92
Rente van de boekvordering op den Staat der Nederlanden	„	937.500	—
Rente van belegd kapitaal en belegde reserves	„	602.300	57
Provisie	„	411.251	23
Diverse rekeningen	„	35.724.868	10
	f	4.659.201.829	28

Amsterdam, 14 Maart 1949

De Directie van De Nederlandsche Bank N.V.

M. W. HOLTROP

President

DE JONG

Secretaris

POSTHUMA

Directeur

VAN TAALINGEN

Directeur

J. H. O. VAN DEN BOSCH

Directeur

Kapitaal .

Reservefonds

Bijzondere res

Pensioenfondsen

Voorzieningsf

Bankbiljetten

oude

nieuw

Bankassigatie

Rekening-cour

's Rijk

's Rijk

bijz

Saldo

circ

soo

ling

Overig

cou

Crediteuren in

Rente van bin

Onafgehaalde

Diverse reken

De Heer Mr M.

BALANS PER

31 DECEMBER 1948

Credit

f	5.027.122	54
"	2.995.066	11
"	438.749.761	83
"	3.005.000	—
"	1.800.000.000	—
"	300.489.880	—
"	5.866.503	39
"	136.737.554	56
"	145.786.239	39
"	40.256.200	—
"	128.473.045	64
"	1.500.000.000	—
"	75.363.144	68
"	32.349.153	23
"	1.208.700	—
"	2.390.000	—
"	2.000.000	—
"	538.416	09
"	290.121	92
"	937.500	—
"	602.300	57
"	411.251	23
"	35.724.868	10
f	4.659.201.829	28

Kapitaal	f	20.000.000	—
Reservefonds	"	15.333.335	71
Bijzondere reserve	"	61.674.999	18
Pensioenfonds	"	22.743.119	75
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijken dienst	"	1.499.667	79
Bankbiljetten in omloop:			
oude uitgften f 110.587.600.—			
nieuwe uitgifte „ 3.152.212.850.—			
Bankassignaties	"	3.262.800.450	—
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist..... f 112.086.159,60			
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening „ 188.449.746,71			
Saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen..... „ 324.603.966,43			
Overige rekening-courantsaldo's „ 460.469.297,34			
Crediteuren in vreemde geldsoort	"	114.949.066	79
Rente van binnenlandse wissels	"	20.532.934	17
Onafgehaalde dividenden	"	19.710	36
Diverse rekeningen	"	54.008.241	90
	f	4.659.201.829	28

art 1949

N.V.

President
Secretaris
Directeur
Directeur
Directeur

Amsterdam, 29 Maart 1949

Goedgekeurd door Commissarissen van De Nederlandsch Bank N.V.

G. H. CRONE
A. PIERSON
H. L. VAN EEGHEN
M. H. DAMME
JONGEJAN
KERNKAMP

M. TER KUILE
W. H. VAN LEEUWEN
K. P. VAN DER MANDELE
ED. NIJGH
J. DE QUAY

De Heer Mr M. P. L. STEENBERGHE heeft wegens verblijf in het buitenland niet getekend.

WINST- EN VERLIESREKENING

OVER HET

Debet

Onkosten	{ Kosten van aanmaak van bankpapier f 1.580.859,80 }	f	11.697.744	36
	{ Andere onkosten „ 10.116.884,56 }			
Storting in het pensioenfonds		„	2.638.970	47
Afschrijving op gebouwen en inventaris		„	1.605.560	54
Bijzondere reserve		„	7.500.000	—
Netto-winst		„	14.074.424	09
		f	37.516.699	46

Amsterdam, 14 Maart 1949

De Directie van De Nederlandsche Bank N.V.

M. W. HOLTROP	<i>President</i>
DE JONG	<i>Secretaris</i>
POSTHUMA	<i>Directeur</i>
VAN TAALINGEN	<i>Directeur</i>
J. H. O. VAN DEN BOSCH	<i>Directeur</i>

Rente van bin
Rente van bel
Rente van voc
Rente van de
Winst op vree
Rente van bel
Provisie . .
Ingekomen op
Winst op gou
Dividend pref
Financiering
Verjaard divid

De Heer Mr M

RIJESREKENING

OVER HET BOEKJAAR 1948

Credit

f	11.697.744	36
„	2.638.970	47
„	1.605.560	54
„	7.500.000	—
„	14.074.424	09
f	37.516.699	46

Rente van binnenlandse wissels	f	21.443.446	12
Rente van beleningen	„	1.175.169	59
Rente van voorschotten in rekening-courant	„	719.445	30
Rente van de boekvordering op den Staat der Nederlanden	„	1.875.000	—
Winst op vreemde valuta	„	4.449.904	27
Rente van belegd kapitaal en belegde reserves	„	2.075.447	97
Provisie	„	5.259.605	24
Ingekomen op afgeschreven onbetaald gebleven disconto	„	200.477	88
Winst op gouden munt en gouden muntmateriaal . . .	„	234.416	09
Dividend preferente aandelen „B” Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V.	„	83.650	—
Verjaard dividend van het 104de boekjaar	„	137	—
	f	37.516.699	46

rt 1949

sche Bank N.V.

President
Secretaris
Directeur
Directeur
Directeur

Amsterdam, 29 Maart 1949

Goedgekeurd door Commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

G. H. CRONE
A. PIERSON
H. L. VAN EEGHEN
M. H. DAMME
JONGEJAN
KERNKAMP

M. TER KUILE
W. H. VAN LEEUWEN
K. P. VAN DER MANDELE
ED. NIJGH
J. DE QUAY

De Heer Mr M. P. L. STEENBERGHE heeft wegens verblijf in het buitenland niet getekend.

TOELICHTING OP DE BALANS

De voorraad gouden munt en gouden muntmateriaal staat à *f* 2.960.— per kilogram fijn te boek met uitzondering van een gedeelte van het in het buitenland liggend goud, dat à *f* 2.930.— per kilogram fijn is gewaardeerd.

De zilveren, nikkel en bronzen en zinken munt en de kaswaarden, zomede het tegoed bij giro-instellingen en de vorderingen ter zake van rente en provisie, zijn opgenomen voor de nominale waarde.

De effecten staan te boek tegen den laatsten beurskoers van het boekjaar doch niet hoger dan pari.

De aandelen in de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel zijn gewaardeerd op de nominale waarde, omgerekend tegen de muntpariteit tussen den Zwitserseren franc van 0,290323 gram fijn goud en den Nederlandsen gulden van 0,6048 gram fijn goud.

De buitenlandse wissels, buitenlandse saldi en buitenlandse betaalmiddelen met inbegrip van de activa, die voor derde rekening worden aangehouden, staan te boek tegen de op 31 December 1948 geldende aankoopkoersen of lager.

Gebouwen en inventaris zijn opgenomen tegen den kostprijs; alle andere hierboven niet genoemde activa tegen de nominale waarde; een en ander behoudens de afschrijvingen, door de Directie in den loop der jaren nodig geacht.

Amsterdam, 14 Maart 1949

De Directie van De Nederlandsche Bank N.V.

M. W. HOLTROP	<i>President</i>
DE JONG	<i>Secretaris</i>
POSTHUMA	<i>Directeur</i>
VAN TAALINGEN	<i>Directeur</i>
J. H. O. VAN DEN BOSCH	<i>Directeur</i>

Amsterdam, 29 Maart 1949

Goedgekeurd door Commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

G. H. CRONE	
A. PIERSON	
H. L. VAN EEGHEN	
M. H. DAMME	
JONGEJAN	
KERNKAMP	
M. TER KUILE	
W. H. VAN LEEUWEN	
K. P. VAN DER MANDELE	
ED. NIJGH	
J. DE QUAY	

De Heer Mr M. P. L. STEENBERGHE heeft wegens verblijf in het buitenland niet getekend.

Samenstelling van de Directie, van den Raad van Commissarissen en
van den Bankraad op 1 Januari 1949

DIRECTIE

<i>President</i>	Dr M. W. HOLTROP
<i>Secretaris</i>	Prof. mr A. M. DE JONG
<i>Directeuren</i>	Prof. S. POSTHUMA
	Mr H. R. VAN TAALINGEN
	Mr J. H. O. GRAAF VAN DEN BOSCH

COMMISSARISSEN

<i>Voorzitter</i>	G. H. CRONE
<i>2de Voorzitter</i> . . .	A. PIERSON
<i>Secretaris</i>	H. L. VAN EEGHEN
<i>Commissarissen</i> . . .	Ir M. H. DAMME
	Mr W. G. F. JONGEJAN
	B. G. KERNKAMP
	MATTHIEU TER KUILE
	Ir W. H. VAN LEEUWEN
	Mr K. P. VAN DER MANDELE
	ED. NIJGH
	Prof. dr J. E. DE QUAY
	Mr M. P. L. STEENBERGHE

KONINKLIJK COMMISSARIS

Prof. mr F. DE VRIES

BANKRAAD

<i>Voorzitter</i>	Prof. mr F. DE VRIES
<i>Plv. Voorzitter</i> . . .	Prof. dr J. TINBERGEN
<i>Leden</i>	Ir M. H. DAMME
	H. L. VAN EEGHEN
	F. P. FUYCKSCHOT
	H. P. GELDERMAN C.MZN
	Tj. GREIDANUS
	Dr W. F. VAN GUNSTEREN
	H. HOLLENKAMP
	Mr W. G. F. JONGEJAN
	Ir J. S. KEYSER
	J. A. KOLKMAN
	Prof. dr F. L. VAN MUISWINKEL
	Ir G. P. F. ROYACKERS
	Mr M. P. L. STEENBERGHE
	A. VERMEULEN
	Prof. mr dr G. M. VERRIJN STUART

HOOFDBANK, BIJBANK EN AGENTSCHAPPEN OP 1 JANUARI 1949

HOOFDBANK TE AMSTERDAM

ONDER-DIRECTEUREN

dr A. Houwink
mr O. van den Berg
dr F. H. Repelius
mr A. J. Holthuisen

PLAATSVERVANGEND ONDER-DIRECTEUREN

mr A. W. R. baron Mackay
mr L. L. J. Dons

ALGEMEEN PROCURATIEHOUDER

K. U. Polstra, ec. drs

KASSIERDERIJ

Kassier-Generaal: mr C. W. Ritter

Waarnemend Kassiers-Generaal:

D. J. Boet
C. H. van Hulten
mr H. J. van Lennep

Keldermeester: A. J. Schuurman

Kantoor Herengracht 461-463

Beheerder: mr H. J. van Lennep

Waarnemend Beheerders: P. van den Broek Jr
C. H. van Hulten

SECRETARIE

Chef: dr F. H. Repelius

G. D. Bokhout, R. Tijssen, ec. drs, J. Komen

Archivaris: A. M. van de Waal

STUDIEDIENST

Chef: prof. dr C. Goedhart
J. Kerkhoven, ec. drs, C. de Back, ec. drs,
A. W. Bastiaanse, ec. drs

AFDELING BUITENLAND

Chef: K. U. Polstra, ec. drs
A. de Munck, mr W. F. J. van Notten

Bureau Credieten

mr P. J. J. van Gorcum, mr E. G. Wesselink,
mr C. Colenbrander

AFDELING MONETAIRE ACCOORDEN

Chef: mr A. W. R. baron Mackay

mr G. M. van Hamel, dr C. D. A. baron van
Lynden, P. C. Timmerman, ec. drs, E. van
Beusekom, ec. drs, mr A. W. Hibbeln, mr J. H.
Boomstra

Bureau Betalingsbalansen

G. K. Zelders, K. H. K. Wittermann, ec. drs,
A. Hessels, ec. drs

AFDELING DISCONTO

Waarnemend Chef: mr J. Schreuder

AFDELING BELENING

Waarnemend Chefs: mr P. A. J. Jas
mr H. J. van Lennep
W. Meijer

Inspecteur der onderpanden van goederenbelening
D. Alberts

AFDELING REKENING-COURANT, GIRO EN CLEARING

Chef: D. J. Boet

Waarnemend Chef: F. G. Hartjes

AFDELING BEWAARNEMING

Chef: W. Meijer

Waarnemend Chefs: mr P. A. J. Jas
J. H. Warning, C. C. Bijleveld

Bureau aangifte en inlevering effecten

Chef: mr A. J. Holthuisen

Waarnemend Chefs: W. Meijer
mr C. T. de Bijll Nachenius
J. H. Warning, C. C. Bijleveld, D. van Vliet,
L. J. M. Marquenie

WAARDEKELDERS

Chef: mr C. W. Ritter

AFDELING BOEKHOUDING

Chef: W. H. van Leeuwen

Waarnemend Chef: H. J. Dalenoort

ACCOUNTANTSDIENST

Chef: A. Harms

Waarnemend Chef: H. Lukkien
P. van den Broek Jr, H. Haverkamp, ec. drs,
J. P. van Kats, W. van Santen, W. A. Nelis

Bureau Contrôle Credietinstellingen

Chef: A. Harms

H. Lukkien, P. van den Broek Jr

BANKBILJETTENKANTOOR

Chef: W. F. Dekker

Waarnemend Chef: E. H. Runge

AFDELING GENERALE CONTRÔLE

Controleur-Generaal: W. C. Roest van Limburg
Waarnemend Controleurs-Generaal:

Ir N. E. Servatius
P. van den Broek Jr
C. C. Bijleveld
G. D. Bokhout

TECHNISCHE ADVIESAFDELING

Chef: ir N. E. Servatius

AFDELING DEBLOKKERING

Chef: dr A. Houwink

Waarnemend Chef: mr J. Oomkens
P. van den Broek Jr, D. Alberts, A. M. van
Baak, mr J. Schreuder

BUREAU CERTIFICATIE

Chef: mr A. J. Holthuisen

Waarnemend Chef: mr C. T. de Bijll Nachenius
C. H. van Hulten, G. G. Visser, D. Alberts,
P. van den Broek Jr, mr H. J. van Lennep,
J. Hazenberg, jhr mr C. J. M. van Panhuys,
R. Tijssen, ec. drs, L. F. Lauzing

BUREAU NA-INLEVERING BINNEN- LAND

Chef: dr A. Houwink

Waarnemend Chef: S. Eisma
K. H. van Brederode

BUREAU
LAND

Chef: mr A. V.

AGENT TE

L. F. Jansen,

Correspo
de Hoofdban

Iste kl. Haarle

" " Hilve

" " Weesp

" " IJmuid

" " Zaand

KANTOOR I

Chef: dr A. H.
Plaatsvervanger

AFDELING
BIJZONDE
KERING E
RING NAL

Waarnemend C
C. S. Sant, J.

AFDELING
Chef: R. N. v
P. C. Cremer,

AFDELING
Chef: mr J. v
mr J. J. Bo
mr B. L. C.

AFDELING
Chef: mr P. B
mej. mr J. C.

AFDELING
Chef: R. Mev

AFDELING
Chef: mr A. v
A. J. C. Bakko

AFDELING
Chef: H. van
J. Sluiter

AFDELING
ADMINIST
Chef: A. J. J.
J. Tesink, D.

AFDELING
Chef: H. A. M

AFDELING
CONTRÔL
BINNENLA
AANGIFTE

Chef: R. L. d
J. F. Belmer
Draanen, J. H
H. Anneveld,

HAPPEN

G-COURANT,

EMING

J. Jas
eld

effecten

er
de Bijl Nachenius
veld, D. van Vliet,

DING

lenoort

T

en
averkamp, ec. drs,
nen, W. A. Nelis

llingen

k Jr
OOR

ange

E CONTRÔLE
Roest van Limburg
eraal:

AFDELING

ERING

omkens
lberts, A. M. van

E

de Bijl Nachenius
visser, D. Alberts,
H. J. van Lennep,
M. van Panhuys,
nzing

ING BINNEN-

BUREAU NA-INLEVERING BUITEN-
LAND

Chef: mr A. W. R. baron Mackay

AGENT TE NEW YORK

L. F. Jansen, ec. drs

*Correspondenten, ressorterend onder
de Hoofdbank*

Iste kl.	Haarlem	J. J. Thöne
" "	Hilversum	H. W. van Wickevoort Crommelin
" "	Weesp	L. A. Houtman Jr
" "	IJmuiden	J. G. Koning
" "	Zaandam	A. Loeff

KANTOOR DEVIEZENVERGUNNINGEN,
AMSTERDAM

Chef: dr A. Houwink

Plaatsvervangend Chefs: mr O. van den Eerg
mr L. L. J. DonsAFDELING AANGIFTE/AANBIEDING,
BIJZONDERE REKENINGEN, DEBLOK-
KERING ENGELAND EN DEBLOKKE-
RING NALATENSCHAPPENWaarnemend Chef: A. M. Nachbahr
C. S. Sant, J. Kok, K. Ponsen, R. Westrik

AFDELING ACCOUNTANTSDIENST

Chef: R. N. van der Baan
P. C. Cremer, N. H. Lous, J. A. Peelen

AFDELING ALGEMENE ZAKEN

Chef: mr J. van Schayk
mr J. J. Boelhouwers, mr J. Stocker,
mr B. L. C. Vandehoek, mr A. Rozeman

AFDELING AUTEURSRECHTEN

Chef: mr P. B. H. van Groin Soeters
meij. mr J. C. Rijnberg

AFDELING BANKZAKEN

Chef: R. Mevius

AFDELING BOEDELZAKEN

Chef: mr A. van Zanten
A. J. C. Bakker, mr L. J. Winckel

AFDELING BOEKHOUDING

Chef: H. van Drunen
J. SluiterAFDELING CENTRALE
ADMINISTRATIEChef: A. J. J. Velthuysen
J. Tesink, D. J. Bennink, H. P. de Bruin

AFDELING DOCUMENTATIE

Chef: H. A. Mastenbroek, ec. drs

AFDELING EFFECTENZAKEN,
CONTRÔLE IN- EN UITVOER
BINNENLANDSE EFFECTEN,
AANGIFTE RIJKSMARKENWET 1947Chef: R. L. de Boer
J. F. Belmer, H. P. Korstanije, A. W. van
Draanen, J. H. W. Fritz, J. H. Geveke, L. J.
H. Anneveld, J. Sint, J. P. H. Smit

AFDELING INDISCHE ZAKEN

Chef: G. J. Mulder
C. F. H. Braun, ec. drs, mr W. A. Hoek

AFDELING INVESTERINGEN

Chef: G. de Ridder

AFDELING OCTROOIEN, LICENTIES,
ONROERENDE GOEDEREN

Chef: mr F. A. des Tombe

AFDELING PERSONEELSZAKEN EN
INTERNE DIENST

Chef: A. H. Bohlmeijer

AFDELING RECHTSZAKEN

Chef: mr J. H. P. Boudewijnse
mr R. van Alphen de Veer, mr H. BekkeringAFDELING REISVERKEER, LEVENS-
ONDERHOUD EN NEVENKOSTEN EN
DIENSTENChef: F. P. A. van Oijen
J. J. Vervaat, L. van Kuyk, P. J. van der
Zeyde, C. W. P. C. Lindner, L. E. Ph. Klingen,
A. J. Prent

STUDIE-AFDELING

Chef: mr G. L. Muller
dr W. H. C. SchukkingAFDELING TRANSITO-
EN DRIEHOEKSZAKENWaarnemend Chef: A. M. J. van Ravenswaay,
A. Frankfurth, J. A. van Geuns, A. Rijke,
G. J. C. Roohé, ec. drsAFDELING TRANSPORTZAKEN/
GRENSVERKEERChef: W. L. de Vries
A. R. DonselaarAFDELING VERGUNNINGEN, CERTI-
FICATIE BELGIË EN CERTIFICATIE
FRANKRIJKChef: G. H. van den Boogaard
B. Th. P. van der Vegte, G. A. Paris, ec. drs,
J. Kroon, J. E. H. Tissot van Patot

AFDELING VERZEKERINGEN

Chef: Mr P. J. W. Bijnen

KANTOOR DEVIEZENVERGUNNINGEN,
ROTTERDAMChef: J. de Ruiter
W. L. de Vries, P. J. Boot, A. F. Klaus

BIJBANK TE ROTTERDAM

President: mr W. H. Stenfert Kroese
Directeuren: mr P. A. Offers, mr P. ten Cate
Waarnemende Bestuursleden:
jhr mr dr O. Reuchlin
jhr G. A. A. van Nispen
Secretaris van het Bestuur:
mr H. van Maanen

Correspondenten

1ste kl.	Boskoop	Joh. de Mol
" "	Brielle	mr A. P. van den Blink
" "	Gouda	J. A. Dortland
		en A. Dortland
" "	Middelharnis	Mejuffrouw A. W. Kolff
" "	Vlaardingen	A. Pleijsier
2de "	Maassluis	A. I. Geelhoed

AGENTSCHAPPEN**ALKMAAR***Agent:* mr dr J. Belonje*Plaatsvervangers:* P. A. de Lange Szn
mr E. H. J. Wynne*Correspondenten*

1ste kl.	Enkhuizen	J. C. J. van der Rijst
" "	Den Helder	W. Velthuys
" "	Hoorn	P. Meyer
" "	Purmerend	J. Zijp Kzn
" "	Schagen	P. Hopman

ALMELO*Agent:* mr A. Minderhoud*Plaatsvervangers:* J. J. Voorthuis, J. Witkop,
F. André de la Porte*Correspondenten*

1ste kl.	Enschede	K. J. Elderink
" "	Hengelo	G. Merjenberg
" "	Winterswijk	R. J. W. Hesselink
2de "	Oldenzaal	H. J. G. Baurichter

ARNHEM*Agent:* G. J. Stoop*Plaatsvervangers:* mr C. de Kempenaer Jr
mr B. F. Everts
C. van Helbergen*Correspondenten*

1ste kl.	Doesburg	G. E. H. ter Braak
" "	Doetinchem	W. Hoep
" "	Wageningen	mr D. Beek Schouten
" "	Zutphen	jhr mr M. W. C. de Jonge

DEVENTER*Agent:* mr P. van Delden Szn*Plaatsvervangers:* mr J. C. Th. Resius
E. C. C. Houck*Correspondent*

1ste kl.	Apeldoorn	B. Piepenbroek
----------	-----------	----------------

DORDRECHT*Agent:* mr A. Boon*Plaatsvervangers:* S. Crena de Iongh A.Czn
mr J. M. Croockewit
S. van der Linden*Correspondenten*

1ste kl.	Gorinchem	A. H. Klokke
" "	Oud-Beijerland	W. J. Smit
" "	Raamsdonksveer	F. J. Hartong van Ark
" "	Roosendaal	dr A. C. M. Moerdijk

's GRAVENHAGE*Agenten:* jhr mr dr O. Reuchlin, jhr G. A. A. van Nispen*Plaatsvervangers:* mr P. A. Offers
mr H. van Maanen*Correspondent*

1ste kl.	Delft	P. den Bandt
----------	-------	--------------

GRONINGEN*Agent:* mr M. Odé*Plaatsvervangers:* mr P. Dorhout
M. J. Mispelblom Beijer
E. J. Offerhaus*Correspondenten*

1ste kl.	Delfzijl	B. Z. Barends
" "	Emmen	mr A. J. M. ten Holte
" "	Hoogezand en Sappemeer	P. Boer Azn
" "	Stadskanaal	Th. Landeweer
" "	Ter Apel	mr H. E. Timmerman
" "	Veendam en Wildervank	A. K. Noorduyndr R. P. W. C. Jonckers
" "	Winschoten	Nieboer

's HERTOGENBOSCH*Agent:* mr R. J. M. L. van Zinnicq Bergmann*Plaatsvervangers:* mr E. R. Tilman
A. J. E. Mathon*Correspondenten*

1ste kl.	Eindhoven	mr P. H. G. M. van Mens
" "	Helmond	J. van Alphen
" "	Veghel	A. H. W. J. Rath

LEEWARDEN*Agent:* mr G. E. Kronenberg*Plaatsvervanger:* E. Th. Hissink*Correspondenten*

1ste kl.	Bolsward	Lucas Kingma
" "	Dokkum	tijdelijk opgeheven
" "	Drachten	J. F. Oosterbaan
" "	Franeke	W. Koning Jr
" "	Harlingen	L. J. Hannema
" "	Heerenveen	A. Woltman
" "	Sneek	P. Feddema

LEIDEN*Agent:* jhr J. van den Brandeler*Plaatsvervangers:* G. W. Groen
D. Jaeger**MAASTRICHT***Agent:* mr J. A. M. Westerwoudt*Plaatsvervangers:* mr F. M. J. J. Duynsteyn
J. H. W. Frijs*Correspondenten*

1ste kl.	Heerlen	E. P. Chr. Wolfs
" "	Roermond	mr G. W. O. Janssens
" "	Sittard	mr J. A. A. M. Vencken
" "	Venlo	P. H. O. H. Küppers

MEPPEL*Agent:* mr dr L. D. Vorstman*Plaatsvervangers:* mr F. A. Ebbinge
J. R. Broers*Correspondenten*

1ste kl.	Assen	mr H. J. Dons
" "	Coevorden	mevr. E. M. Trip-Homan
" "	Hoogeveen	H. G. Freseman Gratama
" "	Steenwijk	G. Hollema

MIDDELBURG*Agent:* mr J.
*Plaatsvervanger:**Correspondent*

1ste kl. Berg

" " Goes

" " Oost

" " Ter

" " Vliet

" " Zier

NIJMEGEN*Agent:* H. de
*Plaatsvervanger:**Correspondent*

1ste kl. Cuyk

TILBURG*Agent:* J. M.
Plaatsvervanger:

MIDDELBURG*Agent:* mr J. A. Heyse*Plaatsvervangers:* mr Th. Porthoine
mr J. J. Snoep*Correspondenten*

1ste kl. Bergen op Zoom mr J. A. P. M. van

Hasselt

" " Goes

J. M. van Bommel
van Vloten

" " Oostburg

J. Mijs

" " Terneuzen

P. Loof

" " Vlissingen

J. van Dongen

" " Zierikzee

mr C. J. B. du Croo

NIJMEGEN*Agent:* H. de Goede*Plaatsvervangers:* mr E. M. Hekking
A. I. de Stoppelaar Blijdestein
P. Hulsbergen Henning*Correspondent*

1ste kl. Cuyk F. P. H. Ebben

TILBURG*Agent:* J. M. J. A. Kerstens*Plaatsvervangers:* E. J. Hoekx, M. F. M. Beerens*Correspondenten*

1ste kl. Breda J. J. H. M. Laurijssen

" " Dongen Meijuffrouw M. E. M. Stams

" " Waalwijk W. Timmermans

UTRECHT*Agent:* jhr F. Beelaerts van Blokland*Plaatsvervangers:* mr G. J. Sprenger
mr C. L. Eldering
mr J. Reinders*Correspondenten*

1ste kl. Amersfoort Joh. van Haselen

" " Culemborg H. W. van Hoytema

" " Tiel F. J. Mijndieff

" " Woerden C. M. L. Kooie

" " Zeist H. J. G. Haitsma Mulier

ZWOLLE*Agent:* mr C. H. J. baron van Utenhove*Plaatsvervangers:* mr M. Tresling
mr J. ten Doesschate*Correspondenten*

1ste kl. Dedemsvaart J. A. Minke

" " Harderwijk mr G. W. J. Neeb

" " Kampen T. Spaans

WET van 23 April 1948, (Staatsblad No. I, 165), houdende verklaring van het algemeen nut van de naasting van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van De Nederlandsche Bank N.V. door de Staat en regeling dier naasting. (Wet nopens de naasting der aandelen in de Nederlandsche Bank N.V.)

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut ! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van De Nederlandsche Bank N.V. in eigendom te doen overgaan op de Staat der Nederlanden;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

(1) Wij verklaren, dat het algemeen nut vordert, dat de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van De Nederlandsche Bank N.V. worden genaast door de Staat der Nederlanden.

(2) De bepalingen van de Onteigeningswet zijn op deze naasting niet van toepassing.

Artikel 2.

De aandelen in het maatschappelijk kapitaal van De Nederlandsche Bank N.V. zijn van het tijdstip af, waarop dit artikel in werking treedt, door de Staat genaast en aan deze in volle en vrije eigendom overgegaan.

Artikel 3.

(1) Hem, wiens aandeel ingevolge het bepaalde in artikel 2 is genaast, wordt, met inachtneming van de bepalingen dezer wet, een inschrijving verstrekt in het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ -procents Nationale Schuld, bedoeld in artikel 1 van de Grootboekwet, ten belope van het tweevoud van het nominale bedrag van dat aandeel.

(2) De rente van de in het eerste lid bedoelde inschrijving gaat in op de eerste dag na afloop van het laatste boekjaar van De Nederlandsche Bank N.V., voorafgaande aan het tijdstip van het in werking treden van dit artikel, waarover het dividend betaalbaar is gesteld.

(3) Onze Minister van Financiën is gemachtigd, ter uitvoering van het bepaalde in het eerste lid, inschrijvingen te openen in het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ -procents Nationale Schuld.

Artikel 4.

Indien een derde ten tijde der naasting een recht had op een aandeel, wordt, met inachtneming van de bepalingen dezer wet, bij de inschrijving, welke voor het genaaste aandeel is verstrekt, een aantekening gesteld van een overeenkomstig recht van die derde op de inschrijving.

Artikel 5.

(1) De boeking van een inschrijving in het Grootboek der 2½-procents Nationale Schuld krachtens artikel 3 geschiedt door de directeur van de Grootboeken der Nationale Schuld tegen overlegging van een door de directie van De Nederlandsche Bank N.V. aan de rechthebbende op zijn verzoek af te geven schriftelijke verklaring nopens het recht van degene te wiens behoeve de inschrijving dient plaats te vinden.

(2) Het stellen van een aantekening krachtens artikel 4 geschiedt door de directeur van de Grootboeken der Nationale Schuld, gelijktijdig met de boeking van de inschrijving waarop de aantekening betrekking heeft, tegen overlegging van de schriftelijke verklaring bedoeld in het vorige lid, welke alsdan mede betrekking heeft op het recht van de derde. De schriftelijke verklaring wordt mede afgegeven op verzoek van die derde.

(3) De directie van De Nederlandsche Bank N.V. geeft de in het eerste en tweede lid bedoelde verklaring niet af dan tegen inlevering van het aandeelbewijs met bijbehorende talon en dividendbewijzen, welke niet betaalbaar zijn gesteld, of van andere door de directie nodig geachte bescheiden.

(4) Het verzoek van rechthebbenden tot afgifte van de in dit artikel bedoelde verklaring dient te zijn geschied binnen tien jaren na het tijdstip waarop dit artikel in werking treedt, op straffe van verlies van hun recht, behoudens bijzondere beschikking van Onze Minister van Financiën.

Artikel 6.

(1) De inschrijvingen, ingevolge de bepalingen dezer wet tot stand gekomen, worden, voor de toepassing van hoofdstuk IV van het Besluit herstel rechtsverkeer en van de daarop berustende bepalingen, aangemerkt als effecten.

(2) De inschrijvingen en de daarbij aangetekende rechten van derden worden, voor die toepassing, geacht in de plaats te zijn getreden van de ingevolge artikel 2 genaaste aandelen, onderscheidenlijk van de rechten, welke derden ten tijde van de naasting op die aandelen hadden.

Artikel 7.

(1) De vergoedingen, welke ingevolge artikel 79 der Grootboekwet in rekening worden gebracht voor de verrichtingen bij de Grootboeken ter uitvoering van deze wet, komen ten laste van de Staat.

(2) De vergoedingen, bedoeld in artikel 79 der Grootboekwet, ter zake van de eerste overschrijving van een inschrijving, ontstaan ingevolge de bepalingen dezer wet, naar de Grootboeken bedoeld in artikel 2 der Grootboekwet komen ten laste van de Staat, ingeval de bedoelde overschrijving geschiedt ten behoeve van degene aan wie de inschrijving ingevolge het bepaalde in het eerste lid van artikel 3 is verstrekt.

Artikel 8.

(1) Deze wet kan worden aangehaald als „Wet nopens de naasting der aandelen in De Nederlandsche Bank N.V.”.

(2) Zij treedt in werking met ingang van de dag volgende op die harer afkondiging, behoudens de artikelen 2 tot en met 7, die op een nader door Ons te bepalen tijdstip in werking treden.

(3) Ons besluit, houdende bepaling als bedoeld in het vorige lid, wordt in het Staatsblad en in de *Nederlandse Staatscourant* geplaatst.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Het Loo, 23 April 1948.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

Uitgegeven de veertiende Mei 1948.

De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

st, en dat alle
zulks aangaat,

ELMINA.

*WET van 23 April 1948, (Staatsblad No. I 166),
houdende nieuwe bepalingen nopen de het Statuut
van De Nederlandsche Bank N.V. (Bankwet 1948)*

Wij WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES
VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of lezen, saluut ! doen te weten:

ende Mei 1948.

Justitie,
R SEVEEN.

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is te voorzien in de
gevolgen van de opzegging bij artikel 10 van Ons besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad*
no. F 204) van het recht van De Nederlandsche Bank N.V. om als circulatiebank werkzaam
te zijn, en tevens de taak, de werkwijze en de organisatie dezer instelling opnieuw te regelen:

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-
Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

ALGEMENE BEPALINGEN.

Artikel 1.

Deze wet verstaat onder:

1. de Bank:
De Nederlandsche Bank N.V.
2. Onze Minister:
Onze Minister van Financiën.

Artikel 2.

- (1) De Bank is een naamloze vennootschap.
- (2) Het boekjaar der Bank loopt van de eerste Januari tot en met de een-en-
dertigste December daaraanvolgende.

Artikel 3.

- (1) De Bank is gevestigd te Amsterdam.
- (2) Zij heeft een Bijbank te Rotterdam en elders agentschappen en correspondent-
schappen.
- (3) In elke provincie is ten minste één agentschap.
- (4) Het aantal correspondentschappen wordt geregeld naar de bestaande
behoefden.

Artikel 4.

Het maatschappelijk kapitaal der Bank bedraagt twintig millioen gulden, ten volle
gestort.

Artikel 5.

- (1) De Bank heeft een reservefonds, dat wordt aangevuld overeenkomstig het
bepaalde in artikel 36.
- (2) Het reservefonds is bestemd tot dekking van mogelijke verliezen op het
maatschappelijk kapitaal der Bank.

Artikel 6.

De Bank is bevoegd, met goedkeuring van Onze Minister, bijzondere reserves te vormen. Stortingen in en onttrekkingen aan deze reserves behoeven de goedkeuring van Onze Minister.

Artikel 7.

(1) Op verzoek van de Bank worden de algemene voorwaarden, waaronder zij haar werkzaamheden of enkele daarvan verricht, in de *Nederlandse Staatscourant* bekendgemaakt.

(2) Stukken, waarin naar de overeenkomstig het eerste lid bekend gemaakte algemene voorwaarden wordt verwezen en welke vanwege de Bank zijn ondertekend of medeondertekend, worden geacht die voorwaarden volledig te bevatten.

Artikel 8.

De Bank heeft een pensioenfonds voor haar personeel. De stortingen in het fonds en de verder met betrekking tot het fonds te stellen regelen worden neergelegd in een reglement, vast te stellen door de gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen en te onderwerpen aan Onze goedkeuring.

HOOFDSTUK II.

WERKZAAMHEDEN DER BANK.

Artikel 9.

(1) De Bank heeft tot taak de waarde van de Nederlandse geldeenheid te reguleren op zodanige wijze als voor 's lands welvaart het meest dienstig is, en daarbij die waarde zoveel mogelijk te stabiliseren.

(2) Zij verzorgt de geldsomloop in Nederland, voorzover deze uit bankbiljetten bestaat, vergemakkelijkt het girale geldverkeer in Nederland en bevordert het betalingsverkeer met het buitenland.

(3) Zij oefent toezicht uit op het credietwezen.

(4) Wij behouden Ons voor, in afwachting van de totstandkoming van een wettelijke regeling van het toezicht op het credietwezen, in dringende gevallen bij algemene maatregel van bestuur, de Bankraad gehoord, nadere regelen te stellen, volgens welke de Bank bedoeld toezicht zal uitoefenen in het belang van de solvabiliteit en de liquiditeit der credietinstellingen en van een gezonde en op juiste beginselen van bankbeleid berustende credietverlening. Wanneer zodanige algemene maatregel van bestuur tot stand komt, wordt zo spoedig mogelijk een ontwerp van wet ingediend, ten einde bedoelde maatregel te bekrachtigen.

Artikel 10.

(1) De Bank is, met uitsluiting van ieder ander, gerechtigd tot het uitgeven van bankbiljetten.

(2) Haar biljetten hebben de hoedanigheid van wettig betaalmiddel.

Artikel 11.

De biljetten der Bank zijn dagelijks op vertoon verwisselbaar bij de Hoofdbank, de Bijbank en de agentschappen, met uitzondering van de dagen, vermeld in artikel 171a van het Wetboek van Koophandel.

Artikel 12.

(1) De vorm en de hoegrootheid der uit te geven bankbiljetten worden door de directie der Bank bepaald en ter kennis van het publiek gebracht.

(2) De Bank geeft geen biljetten uit tot een lager bedrag dan f 5,— (vijf gulden).

(3) Bankbiljetten van de Bank, die wegens slijtage of andere reden zijn afgekeurd voor de circulatie en ten blijke daarvan zijn voorzien van een op verzoek van de directie in de *Nederlandse Staatscourant* bekend gemaakt merkteken, zijn waardeloos.

Artikel 13.

(1) Wegens verlies of gehele of gedeeltelijke vernietiging van bankbiljetten behoeft door de Bank geen vergoeding te worden verleend.

(2) Bij verdenking wegens misdrijf, of op schriftelijk verzoek van belanghebbenden, staat het der directie vrij aftekening der biljetten te vorderen van hem, die ze ter verwisseling of creditering aanbiedt.

(3) De bepalingen van de artikelen 229i-229k van het Wetboek van Koophandel, alsmede de wettelijke voorschriften betreffende de vermelding van de naam en de plaats van vestiging ener naamloze vennootschap, in geschriften, gedrukte stukken en aankondigingen, waarin de vennootschap partij is, of die van haar uitgaan, zijn niet van toepassing op bankbiljetten.

Artikel 14.

(1). De directie der Bank kan, na daartoe Onze machtiging te hebben verkregen, houders van door haar uitgegeven biljetten oproepen om deze ter verwisseling aan te bieden.

(2). Wij stellen, bij het verlenen van die machtiging, de termijn vast, binnen welke de aanbieding moet geschieden.

(3). De oproeping wordt ten minste eenmaal geplaatst in de *Nederlandse Staatscourant*.

(4). Na de in het tweede lid bedoelde termijn worden de in de oproeping vermelde biljetten uitsluitend door het hoofdkantoor der Bank verwisseld, nadat bij onderzoek is gebleken, dat aan de aanvraag tot verwisseling redelijkerwijze behoort te worden gevolg gegeven.

(5). Tien jaren na meergenoemde termijn wordt het bedrag der opgeroepen doch niet opgekomen biljetten aan de winst van het lopende boekjaar toegevoegd. De daarna nog opkomende biljetten worden, in de gevallen in het slot van het vorige lid bedoeld, verwisseld ten laste van de winst- en verliesrekening.

(6). Na verloop van dertig jaren sedert het einde van de in het tweede lid bedoelde termijn, is het recht om verwisseling van de opgeroepen biljetten te vorderen vervallen.

Artikel 15.

Behalve tot het uitgeven van bankbiljetten, is de Bank bevoegd tot het verrichten van de volgende werkzaamheden:

1°. het afgeven van bankassignatiën op haar kantoren en op haar correspondenten;

2°. het ontvangen van gelden in rekening-courant van rekeninghouders, het uitvoeren van opdrachten tot overschrijving en uitbetaling, het incasseren ten behoeve van rekeninghouders en het houden van verrekeningen met of tussen anderen;

3°. het disconteren van:

(a) wissels en promessen met twee of meer solidair verbonden en geen langere looptijd dan de gebruiken des handels medebrengen;

(b) schatkistpapier ten laste van het Rijk;

(c) binnen zes maanden aflosbare schuldbrieven onder solidaire medeverbintenis van de discontant;

4°. het kopen en verkopen van:

(a) wissels, geaccepteerd door in Nederland gevestigde banken of bankiers, met geen langere looptijd dan de gebruiken des handels medebrengen;

(b) schatkistpapier ten laste van het Rijk;

(c) ter beurse van Amsterdam genoteerde schuldbrieven ten laste van, of voor rente en aflossing gegarandeerd door, het Rijk;

5°. het kopen en verkopen van schriftelijke en telegrafische uitbetalingen, cheques, wissels, ander handelspapier en schatkistpapier, een en ander buitenlands betaalbaar;

6°. het verstrekken van voorschotten bij wijze van belening of in rekening-courant op onderpand van effecten, goederen, celen, munt, muntmateriaal en waarden als bedoeld onder 3°, 4° en 5°;

7°. de handel in edele metalen, het doen vermuntten, daarvan en het doen essayeren en affineren van ertsen en metalen;

8°. het in bewaring nemen van effecten, geldswaardige papieren, goederen, celen, akten, kostbaarheden en andere voorwerpen van waarde.

Artikel 16.

(1) De Bank verleent aan niemand enig crediet of voorschot in blanco. Onder crediet of voorschot in blanco is niet begrepen het toevertrouwen in haar eigen belang van gelden of goederen aan lasthebbers, die niet bij haar in vaste dienst zijn, daaronder begrepen de Postcheque- en Girodienst.

(2) Bij executie van goederen, effecten of ander onderpand, aan de Bank tot zekerheid voor de nakoming van jegens haar aangegane verplichtingen verstrekt, is zij bevoegd die goederen, effecten of dat ander onderpand, geheel of gedeeltelijk, in te kopen ter nadere tegeldemaking.

Artikel 17.

Omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi in rekening-courant bij de Bank worden door Ons, mede ter bevordering van een stabiele waarde van de Nederlandse geldeenheid, volgens regelen bij de wet vast te stellen, voorschriften gegeven.

Artikel 18.

(1) De Bank is bevoegd haar maatschappelijk kapitaal en haar reserves te beleggen.

(2) Deze belegging geschiedt volgens regelen, vast te stellen door de gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen.

(3) De vruchten, verkregen uit bedoelde belegging, worden onder de winsten der Bank opgenomen. Voor- en achteruitgang van de waarde der bezittingen, waarin het maatschappelijk kapitaal is belegd, wordt ten bate of ten laste van het reservefonds gebracht. Voor- en achteruitgang van de waarde der bezittingen, waarin de reserves zijn belegd, wordt gebracht ten bate of ten laste van die reserves.

Artikel 19.

(1) De Bank is belast met de kosteloze bewaring der algemene Rijkskas te Amsterdam.

(2) Zij belast zich evenzeer kosteloos met de waarneming der functiën van Rijkskassier aldaar, alsmede te Rotterdam en in alle plaatsen, waar zij agentschappen heeft of vestigt.

(3) Wegens een en ander is zij verantwoordelijk aan Onze Minister en rekenplichtig aan de Algemene Rekenkamer.

(4) Indien Onze Minister dit nodig acht, belast zij zich bovendien kosteloos met het kassierschap van de Rijkspostspaarbank en van andere bij de wet of door Ons in het leven geroepen instellingen, alsmede met de bewaring van alle geldswaarden van het Rijk en die instellingen en van de door het Rijk en die instellingen in pand genomen waarden.

Artikel 20.

(1) In afwijking van hetgeen bij het eerste lid van artikel 16 is bepaald, is de Bank verplicht aan de Staat, telkens wanneer Onze Minister dit tot tijdelijke versterking van

's Rijks Schatkist nodig acht, voorschotten in rekening-courant te verstrekken, op voldoende onderpand van schatkistbiljetten, waarvan de uitgifte of belening bij de wet zal zijn toegestaan.

(2) Deze voorschotten worden door de Bank renteloos verstrekt, doch mogen tegelijkertijd gezamenlijk niet meer dan vijftien miljoen gulden bedragen.

Artikel 21.

Met Onze goedkeuring, de Bankraad gehoord, kan de Bank, in het algemeen belang, andere werkzaamheden verrichten dan de in deze wet genoemde. Onze besluiten, houdende goedkeuring als vorenbedoeld, worden in het *Staatsblad* en de *Nederlandse Staatscourant* geplaatst.

HOOFDSTUK III.

BESTUUR DER BANK.

Artikel 22.

(1) De directie der Bank bestaat uit een president, een secretaris, benevens ten minste drie en ten hoogste vijf directeuren.

(2) De beslissing over het aantal directeuren berust bij de gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen.

Artikel 23.

(1) De president en de secretaris worden door Ons, telkens voor zeven jaren, benoemd. Voor elke benoeming wordt in een gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen een aanbevelingslijst van twee personen opgemaakt en Ons door de directie aangeboden. Op deze aanbevelingslijst zal door Ons zoveel acht worden geslagen, als Wij dienstig zullen achten.

(2) De directeuren worden telkens voor de tijd van zeven jaren door Ons benoemd uit een voordracht van drie personen, op te maken door de directie en de raad van commissarissen in een gemeenschappelijke vergadering en Ons door de directie aan te bieden.

Indien benoeming niet binnen drie weken na dagtekening der voordracht heeft plaatsgevonden, wordt een nieuwe, op overeenkomstige wijze opgemaakte, voordracht van drie personen Ons door de directie aangeboden. Wordt andermaal binnen drie weken na dagtekening van de nieuwe voordracht niet tot benoeming uit de voordracht overgegaan, dan wordt door Ons in de benoeming voorzien.

(3) Alle leden der directie zijn bij hun aftreden terstond opnieuw benoembaar.

(4) Op voorstel van een gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen kan elk lid der directie door Ons in de waarneming zijner betrekking worden geschorst of daaruit ontslagen. In geval een schorsing wordt voorgesteld, wordt tevens een voorstel gedaan nopens de tijdelijke vervulling van de functie.

(5) Elk lid der directie, dat weigert of opzettelijk nalaat gevolg te geven aan één of meer aanwijzingen, als bedoeld in artikel 26, waartegen door de directie niet binnen drie dagen nadat zij dezelve heeft ontvangen, overeenkomstig het tweede lid van dat artikel bedenkingen bij Ons zijn ingebracht, of ten opzichte waarvan door Ons is beslist, dat zij dienen te worden opgevolgd, kan door Ons, de Raad van State gehoord, uit zijn betrekking worden ontslagen.

Artikel 24.

(1) De gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen kan plaatsvervangende directeuren benoemen voor de tijd en onder de regelen en de voorwaarden, door die vergadering bij de benoeming vast te stellen.

(2) Benoeming van een plaatsvervangende directeur voor een tijdvak langer dan zes maanden kan slechts met Onze goedkeuring geschieden.

Artikel 25.

(1) De directie vertegenwoordigt de Bank in en buiten rechte. Zij is belast met het bestuur der Bank in de ruimste zin van het woord, met het beheer van de eigendommen der Bank en is bevoegd tot alle daden van beschikking over die eigendommen, voorzover deze bevoegdheid in de statuten der Bank niet is beperkt.

(2) De orde en de wijze van uitoefening van de werkzaamheden der directie worden neergelegd in een reglement, vast te stellen door de gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen. Dit reglement mag geen verdere beperkingen als bedoeld in artikel 47 van het Wetboek van Koophandel inhouden, dan in de statuten der Bank vervat.

(3) Het bestuur der Bijbank, de agenten, de correspondenten en alle beambten en andere leden van het personeel der Bank worden door de directie aangesteld en ontslagen.

Artikel 26.

(1) In de gevallen, waarin Onze Minister zulks ter coördinatie van de monetaire en financiële politiek der Regering en de politiek van de Bank noodzakelijk acht, geeft hij, de Bankraad gehoord, aan de directie de ter bereiking van dat doel nodige aanwijzingen. Behoudens het bepaalde in het volgende lid, is de directie gehouden die aanwijzingen op te volgen.

(2) Indien de directie tegen het opvolgen van aanwijzingen, als in het vorige lid bedoeld, bedenkingen heeft, staat het haar vrij die bedenkingen binnen drie dagen, nadat zij de aanwijzingen heeft ontvangen, schriftelijk te Onze kennis te brengen. Wij beslissen of de aanwijzingen zullen worden opgevolgd.

(3) Ter zake van een geschil, als bedoeld in het vorige lid, is artikel 23 van de wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* no. 129), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 31 Mei 1934 (*Staatsblad* no. 275), niet van toepassing.

(4) In geval Wij beslissen, dat de aanwijzingen zullen worden opgevolgd, worden, indien het landsbelang zich daartegen, naar Ons oordeel niet verzet, de bedenkingen der directie en Onze beslissing — met redenen omkleed — bekend gemaakt door publicatie in de *Nederlandse Staatscourant*.

Artikel 27.

(1) De raad van commissarissen bestaat uit twaalf leden.

(2) De leden van de raad van commissarissen worden, behoudens het bepaalde in artikel 38, benoemd door aandeelhouders uit een voordracht van drie personen voor elke te vervullen plaats, opgemaakt in een gemeenschappelijke vergadering van de raad van commissarissen en de Bankraad.

(3) De benoeming van de leden van de raad van commissarissen geschiedt, behoudens het bepaalde in artikel 38, voor de tijd van vier jaren. Jaarlijks treden drie hunner af. De aftredenden zijn terstond opnieuw benoembaar. Bij tussentijdse vacature treedt de nieuw benoemde, wat de duur van zijn mandaat betreft, in de plaats van zijn voorganger.

Artikel 28.

(1) De raad van commissarissen ziet toe op het beheer der Bank en stelt de jaarlijkse balans en verlies- en winstrekening vast. De aldus vastgestelde balans en verlies- en winstrekening strekken der directie tot volledige kwijting, onverminderd het bepaalde in artikel 49a van het Wetboek van Koophandel.

(2) Indien de raad van commissarissen bedenkingen heeft tegen de hem door de directie voorgelegde balans en verlies- en winstrekening, brengt hij deze bedenkingen schriftelijk ter kennis van de directie. Kunnen de bedenkingen niet door gemeenschappelijk overleg worden opgelost, dan worden de jaarstukken onderworpen aan het oordeel van een commissie van vijf deskundigen. Van deze commissie worden twee leden benoemd door de directie en twee leden door de raad van commissarissen; de keuze van het vijfde lid, dat als voorzitter der commissie optreedt, geschiedt door de vier eerstgenoemden. De commissie

brengt in de balans en in de verlies- en winstrekening de wijzigingen aan, die zij nodig oordeelt, en legt de aldus gewijzigde jaarstukken zo spoedig mogelijk over aan de raad van commissarissen, die alsdan de balans en de verlies- en winstrekening, met inachtneming van de door de commissie aangebrachte wijzigingen, vaststelt.

Artikel 29.

Bij een reglement, vast te stellen door de gemeenschappelijke vergadering van de directie en de raad van commissarissen, worden nadere regelen gesteld nopens de taak van de raad van commissarissen.

HOOFDSTUK IV.

KONINKLIJKE COMMISSARIS.

Artikel 30.

(1) Van Regeringswege wordt toezicht op de handelingen der Bank uitgeoefend door een Koninklijke Commissaris, door Ons te benoemen en te ontslaan.

(2) De Koninklijke Commissaris heeft het recht, alle vergaderingen van aandeelhouders en van de raad van commissarissen, de gemeenschappelijke vergaderingen van de directie en de raad van commissarissen daaronder begrepen, bij te wonen en aldaar een raadgevende stem uit te brengen.

(3) De directie der Bank is gehouden, hem telkens op zijne aanvraag al die inlichtingen te verstrekken, welke bij tot behoorlijke uitoefening van zijn toezicht nodig acht.

(4) De verdere instructie van de Koninklijke Commissaris wordt door Ons vastgesteld.

(5) Zijn bezoldiging komt ten laste van de Staat.

Artikel 31.

(1) De Koninklijke Commissaris ziet toe, dat de balans en de verlies- en winstrekening der Bank in overeenstemming zijn met de bepalingen van de wet en van de statuten der Bank.

(2) Indien de Koninklijke Commissaris de door de directie voorgelegde balans en verlies- en winstrekening niet met de bepalingen van de wet en van de statuten der Bank in overeenstemming acht, geeft hij daarvan schriftelijk kennis aan de directie onder mededeling van zijn bedenkingen. Kunnen die bedenkingen niet door gemeenschappelijk overleg worden opgelost, dan wordt de vraag of de balans en de verlies- en winstrekening met bedoelde bepalingen in overeenstemming zijn, door drie scheidslieden in het hoogste ressort beslist. Van die scheidslieden wordt een door Onze Minister en een door de directie der Bank gekozen; de derde wordt benoemd door de President van de Rechtbank te Amsterdam.

HOOFDSTUK V.

BANKRAAD.

Artikel 32.

(1) Er is een Bankraad, bestaande uit 17 leden, te weten:

a. De Koninklijke Commissaris;

b. vier leden te benoemen door en uit de raad van commissarissen;

c. twaalf leden door Ons te benoemen op de wijze als in het volgend lid is aangegeven.

(2) De benoeming van leden, genoemd onder c, geschiedt, in afwachting van de totstandkoming ener publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, uit een alphabetische voordracht van twee personen voor elke te vervullen plaats, op te maken door de daartoe door Ons aan te wijzen organen of instanties, bij welke aanwijzing wordt gestreefd naar een representatie van handel (inclusief verkeer), nijverheid en het agrarisch bedrijfsleven elk

met twee, en van de gezamenlijke centrale werknemersorganisaties en de op het gebied van geld- en bankwezen deskundigen niet behorende tot een der vier genoemde groepen, elk met drie personen.

(3) De in het eerste lid onder *b* bedoelde leden van de Bankraad hebben ieder zitting tot het tijdstip, waarop zij als commissaris aftreden. De aftredenden zijn terstond opnieuw benoembaar.

(4) De in de eerste lid onder *c* bedoelde leden van de Bankraad hebben ieder zitting gedurende vier achtereenvolgende jaren. Jaarlijks treedt een vierde gedeelte dier leden af. De aftredenden zijn terstond opnieuw benoembaar. Bij tussentijdse vacature treedt de nieuwbenoemde, wat de duur van zijn mandaat betreft, in de plaats van zijn voorganger.

(5) De Bankraad vergadert ten minste zesmaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of ten minste vier leden zulks nodig achten.

(6) In de vergaderingen van de Bankraad bekleedt de Koninklijke Commissaris het voorzitterschap. Bij afwezigheid of ontstentenis van de voorzitter wordt het voorzitterschap waargenomen door één der daartoe door Onze Minister aangewezen leden. Het secretariaat wordt vervuld door de secretaris der Bank.

Artikel 33.

(1) De directie der Bank, de Thesaurier-Generaal of zijn plaatsvervanger, zomede drie respectievelijk door Onze Ministers van Economische Zaken, van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening en van Sociale Zaken benoemde vertegenwoordigers wonen de vergaderingen van de Bankraad bij en brengen daarin een raadgevende stem uit.

(2) De president der Bank brengt aan de Bankraad verslag uit over de algemene economische en financiële ontwikkeling en over de door de Bank gevoerde politiek. Daarnaast wordt beraadslaagd over de onderwerpen, welke door één of meer leden ter tafel worden gebracht in verband met de positie en de taak van de Bank.

(3) Onze Minister kan, na daaromtrent met de directie gepleegd overleg, de Bankraad horen over aangelegenheden, welke voor de richtlijnen van het te voeren bankbeleid van belang zijn.

(4) De Bankraad is bevoegd uit eigen beweging Onze Minister van advies te dienen ter zake van aangelegenheden, welke voor de richtlijnen van het te voeren bankbeleid van belang zijn.

Artikel 34.

De voorzitter kan aan de leden en de secretaris van de Bankraad geheimhouding opleggen omtrent hetgeen waarvan zij krachtens hun functie kennis hebben gekregen.

HOOFDSTUK VI.

VERKORTE BALANS.

Artikel 35.

De directie der Bank doet eenmaal 's weeks door plaatsing in de *Nederlandse Staatscourant* mededeling van een verkorte balans in een door Ons goed te keuren vorm.

HOOFDSTUK VII.

WINSTVERDELING.

Artikel 36.

Van de winsten der Bank, zoals die blijken uit de door de raad van commissarissen vastgestelde jaarlijkse verlies- en winstrekening, voorzover deze in overeenstemming is met de bepalingen der wet en van de statuten der Bank, wordt twintig procent gestort in het reservefonds, totdat dit het bedrag van het maatschappelijk kapitaal der Bank heeft bereikt. Het meerdere komt aan de Staat.

HOOFDSTUK VIII.

OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN.

Artikel 37.

De bij het inwerkingtreden van deze wet in functie zijnde leden van de directie van de Bank blijven, in afwijking van het bepaalde in artikel 23, in functie voor de duur van hun ambtstermijn.

Artikel 38.

(1) De benoeming voor de eerste maal van de leden van de raad van commissarissen, bedoeld in artikel 27, geschiedt door Onze Minister, in overleg met de directie der Bank op een tijdstip binnen een maand na het inwerkingtreden dezer wet. Op dat tijdstip treden de commissarissen, benoemd overeenkomstig artikel 28 der Bankwet 1937, af.

(2) De voor de eerste maal benoemde leden van de raad van commissarissen hebben, in afwijking van het bepaalde in artikel 27, zitting onderscheidenlijk voor de tijd van één tot vier jaren. Het lot bepaalt het jaar, waarin zij volgens rooster voor de eerste maal aftreden.

Artikel 39.

(1) De benoeming voor de eerste maal van de leden van de Bankraad geschiedt op een tijdstip binnen drie maanden na het inwerkingtreden van deze wet.

(2) De onder c van het eerste lid van artikel 32 bedoelde leden hebben voor de eerste maal zitting onderscheidenlijk voor de tijd van één tot vier jaren, met dien verstande, dat na één, twee, drie en vier jaren telkens drie van hen aftreden. Het lot bepaalt het jaar waarin deze leden volgens rooster aftreden.

(3) Onverminderd het bepaalde in artikel 41, lid 1, onder e, blijft artikel 6 van Ons besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad* no. F 204) van kracht tot op het tijdstip, bedoeld in het eerste lid. De leden van de in Ons voornoemd besluit bedoelde Bankraad treden alsdan af.

Artikel 40.

Het bepaalde in het eerste lid van artikel 16 dezer wet is niet van toepassing in het geval, bedoeld in artikel 2 van de wet van 30 Augustus 1946 (*Staatsblad* no. G 226).

Artikel 41.

(1) Ingetrokken worden:

a. de Bankwet 1937 (*Staatsblad* 1937, no. 401);

b. de wet van 18 Juli 1904 (*Staatsblad* no. 189);

c. artikel 5 van de wet van 30 September 1936 (*Staatsblad* no. 403);

d. Ons besluit van 26 April 1945 (*Staatsblad* no. F 61);

e. Ons besluit van 1 October 1945 (*Staatsblad* no. F 204) met uitzondering van artikel 1, artikel 9 en artikel 10.

(2) Onze op de in het vorig lid onder a genoemde wet en het onder e genoemd besluit steunende besluiten worden geacht te steunen op deze wet, voorzover zij niet daarmede in strijd zijn.

Artikel 42.

De statuten van de Bank worden zo spoedig mogelijk met de bepalingen dezer wet in overeenstemming gebracht.

Artikel 43.

(1) Deze wet kan worden aangehaald als „Bankwet 1948”.

(2) Zij treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Het Loo, 23 April 1948.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

Uitgegeven de *veertiende* Mei 1948.
De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

landen,

landsch

Thesau

aandele

Staatsb

's-Grav

De Mi

P. L

, en dat alle
aangaat, aan

HELMINA.

e Mei 1948.

ustitie,

E VEEN.

*BESLUIT van 12 Juli 1948 (Staatsblad No. I 290),
tot bepaling van het tijdstip van inwerkingtreding
van de artikelen 2 tot en met 7 van de Wet van
23 April 1948, Staatsblad No. 1165, nopens de
naasting der aandelen in De Nederlandsche Bank
N.V.*

*In naam van Hare Majesteit Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Neder-
landen, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.*

WIJ JULIANA, PRINSES DER NEDERLANDEN, REGENTES VAN
HET KONINKRIJK,

Gelet op artikel 8 lid 2 van de Wet nopens de naasting der aandelen in De Neder-
landsche Bank N.V.;

Op de voordracht van de Minister van Financiën dd. 6 Juli 1948, Generale
Thesaurie, Afdeling Binnenlands Geldwezen, no. 204;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de artikelen 2 tot en met 7 van de Wet nopens de naasting der
aandelen in De Nederlandsche Bank N.V. zullen in werking treden op 1 Augustus 1948.

De Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het
Staatsblad en in de *Nederlandse Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 12 Juli 1948.

JULIANA.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

Uitgegeven de zestiende Juli 1948.
De Minister van Justitie,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

*BESLUIT van 12 Juli 1948, (Staatsblad No. I 291),
tot bepaling van het tijdstip van inwerkingtreding
van de Bankwet 1948 (Wet van 23 April 1948,
Staatsblad No. I 166).*

In naam van Hare Majesteit Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

WIJ JULIANA, PRINSES DER NEDERLANDEN, REGENTES VAN
HET KONINKRIJK,

Gelet op artikel 43 lid 2 van de Bankwet 1948;

Op de voordracht van de Minister van Financiën dd. 6 Juli 1948, Generale
Thesaurie, Afdeling Binnenlands Geldwezen, no. 203;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de Bankwet 1948 zal in werking treden op 1 Augustus 1948.

De Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het
Staatsblad en in de *Nederlandse Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 12 Juli 1948.

JULIANA.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

Uitgegeven de zestiende Juli 1948.

De Minister van Justitie,

J. H. VAN MAARSEVEEN.

*BESLUIT van 6 Augustus 1948 (Staatsblad No. I 358)
tot uitvoering van artikel 32, lid 2, van de Bank-
wet 1948 (Staatsblad No. I 166).*

*In naam van Hare Majesteit Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Neder-
landen, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.*

WIJ JULIANA, PRINSES DER NEDERLANDEN, REGENTES VAN
HET KONINKRIJK,

Op de voordracht van de Minster van Financiën van 30 Juli 1948, Generale
Thesaurie, Afdeling Binnenlands Geldwezen, No. 235;

Gelet op artikel 32, lid 2, van de Bankwet 1948;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

De volgende organen en instanties worden aangewezen tot het opmaken van de
alphabetische voordrachten, waaruit door Ons de leden van de Bankraad, bedoeld in
artikel 32, lid 1, onder c, worden benoemd:

ter representatie van:

handel (inclusief verkeer) en nijverheid;

Algemeen Katholieke Werkgeversvereniging;

Verbond van Nederlandse Werkgevers;

Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers in Nederland;

Middenstandsraad;

agrarisch bedrijfsleven:

de Stichting van de Landbouw;

gezamenlijke centrale werknemersorganisaties:

de in de Raad van Vakcentrales verenigde organisaties van werknemers;

op het gebied van geld- en bankwezen deskundigen:

Geld- en Effectenhandel in de provincie;
de Vereniging voor de Effectenhandel;

de Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek.

Artikel 2.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 September 1948.

De Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het
Staatsblad zal worden geplaatst.

Soestdijk, 6 Augustus 1948.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

JULIANA.

Uitgegeven de vier en twintigste Augustus 1948.
De Minister van Justitie,
W IJERS.

GEMIDDELDE STAND VAN HET OPEREREND KAPITAAL
B E D R A G E N

Bankkantoren	Binnen- landse wissels	Deviezen	Beleningen			Voorschotten in rekening-courant			Renteloze voor- schotten aan het Rijk	Totaal
			Op effecten enz.	Op goederen en celen	Totaal	Op effecten enz.	Op goederen en celen	Totaal		
Alkmaar	f 416	—	f 5.130	f 4.374	f 9.504	f 84.227	f 419.432	f 503.659	—	f 513.579
Almelo.....	2.514	—	15.213	—	15.213	220.220	—	220.220	—	237.947
Arnhem.....	—	—	37.906	—	37.906	461.108	—	461.108	—	499.014
Deventer	—	—	16.595	—	16.595	207.675	—	207.675	—	224.270
Dordrecht	—	—	12.105	—	12.105	694.719	—	694.719	—	706.824
's-Gravenhage ..	—	—	93.525	—	93.525	634.579	—	634.579	—	728.104
Groningen	1.134	—	37.612	—	37.612	161.030	190.058	351.088	—	389.834
's-Hertogenbosch	—	—	71.980	—	71.980	976.295	60.426	1.036.721	—	1.108.701
Leeuwarden ..	—	—	7.528	—	7.528	423.394	—	423.394	—	430.922
Leiden.....	—	—	1.778	—	1.778	143.269	—	143.269	—	145.047
Maastricht	—	—	130.463	—	130.463	305.763	—	305.763	—	436.226
Meppel	—	—	173	—	173	112.343	—	112.343	—	112.516
Middelburg	—	—	37.612	—	37.612	125.933	—	125.933	—	163.545
Nijmegen	—	—	68.958	—	68.958	227.111	—	227.111	—	296.069
Tilburg	—	—	30.136	—	30.136	628.315	—	628.315	—	658.451
Utrecht	528	—	83.029	—	83.029	529.365	—	529.365	—	612.922
Zwolle	—	—	20.179	—	20.179	166.170	—	166.170	—	186.349
Agentschappen..	f 4.592	—	f 669.922	f 4.374	f 674.296	f 6.101.516	f 669.916	f 6.771.432	—	f 7.450.320
Bijbank	316.940	—	19.466	—	19.466	1.119.328	—	1.119.328	—	1.455.734
Hoofdbank	1.694.589	f 434.860.118	38.343.100	—	38.343.100	106.154.454	69.254	106.223.708	—	581.121.515
De Nederl. Bank	f 2.016.121	f 434.860.118	f 39.032.488	f 4.374	f 39.036.862	f 113.375.298	f 739.170	f 114.114.468	—	f 590.027.569

*) minder d

Banken	Alkmaar	Almelo..	Arnhem..	Deventer	Dordrecht	's-Graven	Groningen	's-Hertog	Leeuward	Leiden..	Maastrich	Meppel..	Middelbu	Nijmegen	Tilburg	Utrecht	Zwolle ..
Agentscha	Bijbank	Hoofdban	De Nederl.	Agentscha	Bijbank	Hoofdban	De Nederl.	Agentscha	Bijbank	Hoofdban	De Nederl.	Agentscha	Bijbank	Hoofdban	De Nederl.	Agentscha	Bijbank

GEN

GEMIDDELDE STAND VAN HET OPEREREND KAPITAAL
P E R C E N T A G E S

Bankkantoren	Binnenlandse wissels	Deviezen	Belingen			Voorschotten in rekening-courant			Rentelbe- voorschotten aan het Rijk	Totaal
			Op effecten enz.	Op goe- deren en celen	Totaal	Op effecten enz.	Op goe- deren en celen	Totaal		
Alkmaar	0,08	—	1,00	0,85	1,85	16,40	81,67	98,07	—	100
Almelo.....	1,06	—	6,39	—	6,39	92,55	—	92,55	—	100
Arnhem.....	—	—	7,60	—	7,60	92,40	—	92,40	—	100
Deventer	—	—	7,40	—	7,40	92,60	—	92,60	—	100
Dordrecht	—	—	1,71	—	1,71	98,29	—	98,29	—	100
's-Gravenhage ..	—	—	12,85	—	12,85	87,15	—	87,15	—	100
Groningen	0,29	—	9,64	—	9,64	41,31	48,76	90,07	—	100
's-Hertogenbosch	—	—	6,49	—	6,49	88,06	5,45	93,51	—	100
Leeuwarden ..	—	—	1,75	—	1,75	98,25	—	98,25	—	100
Leiden.....	—	—	1,23	—	1,23	98,77	—	98,77	—	100
Maastricht	—	—	29,91	—	29,91	70,09	—	70,09	—	100
Meppel	—	—	0,15	—	0,15	99,85	—	99,85	—	100
Middelburg	—	—	23,00	—	23,00	77,00	—	77,00	—	100
Nijmegen	—	—	23,29	—	23,29	76,71	—	76,71	—	100
Tilburg	—	—	4,58	—	4,58	95,42	—	95,42	—	100
Utrecht	0,09	—	13,55	—	13,55	86,36	—	86,36	—	100
Zwolle	—	—	10,83	—	10,83	89,17	0,01	89,17	—	100
Agentschappen..	0,06	—	8,99	0,06	9,05	81,90	8,99	90,89	—	100
Bijbank	21,77	—	1,34	—	1,34	76,89	—	76,89	—	100
Hoofdbank	0,29	74,83	6,60	—	6,60	18,27	0,01	18,28	—	100
De Nederl. Bank ..	0,34	73,70	6,61	*)	6,61	19,22	0,13	19,35	—	160
Alkmaar	0,02	—	0,01	100,0	0,02	0,07	56,74	0,44	—	0,09
Almelo.....	0,12	—	0,04	—	0,04	0,19	—	0,19	—	0,04
Arnhem.....	—	—	0,10	—	0,10	0,41	—	0,40	—	0,08
Deventer	—	—	0,04	—	0,04	0,18	—	0,18	—	0,04
Dordrecht	—	—	0,03	—	0,03	0,61	—	0,61	—	0,12
's-Gravenhage ..	—	—	0,24	—	0,24	0,56	—	0,56	—	0,07
Groningen	0,06	—	0,10	—	0,10	0,14	25,71	0,30	—	0,19
's-Hertogenbosch	—	—	0,18	—	0,18	0,86	8,18	0,91	—	0,07
Leeuwarden ..	—	—	0,02	—	0,02	0,37	—	0,37	—	0,03
Leiden.....	—	—	0,01	—	—*)	0,13	—	0,13	—	0,07
Maastricht	—	—	0,33	—	0,33	0,27	—	0,27	—	0,02
Meppel	—	—	—*)	—	—*)	0,10	—	0,10	—	0,03
Middelburg	—	—	0,10	—	0,10	0,11	—	0,11	—	0,05
Nijmegen	—	—	0,18	—	0,18	0,20	—	0,20	—	0,05
Tilburg	—	—	0,08	—	0,08	0,56	—	0,55	—	0,11
Utrecht	0,03	—	0,21	—	0,21	0,47	—	0,46	—	0,10
Zwolle	—	—	0,05	—	0,05	0,15	—	0,15	—	0,03
Agentschappen..	0,23	—	1,72	100,0	1,72	5,38	90,63	5,93	—	1,26
Bijbank	15,72	—	0,05	—	0,05	0,99	—	0,98	—	0,25
Hoofdbank	84,05	100	98,23	—	98,23	93,63	9,37	93,09	—	98,49
De Nederl. Bank ..	100	100	100	—	100	100	100	100	—	100

*) minder dan 0,01

1948

DATUM	Wiss
	Hoofd bank
5 Jan. 1948	—
12 " "	—
19 " "	—
26 " "	—
2 Febr. "	—
9 " "	—
16 " "	—
23 " "	—
1 Maart "	—
8 " "	—
15 " "	—
22 " "	—
30 " "	—
5 April "	—
12 " "	—
19 " "	—
26 " "	—
3 Mei "	5.000
10 " "	—
18 " "	—
24 " "	—
31 " "	—
7 Juni "	—
14 " "	—
21 " "	—
28 " "	—
5 Juli "	—
12 " "	—
19 " "	—
26 " "	13.50
2 Aug. "	38.80
9 " "	19.20
16 " "	1.50
23 " "	—
30 " "	—
7 Sept. "	—
13 " "	—
20 " "	—
27 " "	—
4 Oct. "	—
11 " "	—
18 " "	—
25 " "	—
1 Nov. "	—
8 " "	—
15 " "	—
22 " "	—
29 " "	—
6 Dec. "	—
13 " "	—
20 " "	—
27 " "	—

1) Waarvan schatkistpapier

OVERZICHT DER WEKELIJSK GEPUBLICEEERDE VERKORTE BALANSEN (In duizendtallen guldens)

DATUM	Wissels, promessen en schuld= brieven in disconto				Voorschotten in rekening=courant en beleningen					Deviezen				Metaalvoorraad			Opeisbare schuld							Totaal	DATUM	
	Hoofd- bank ¹⁾	Bijbank	Agent- schappen	Totaal ¹⁾	Hoofd- bank ²⁾	Bijbank	Agent- schappen	Totaal ²⁾	Renteloos voorschot aan het Rijk	Papier op het buitenland	Corresp. in het buitenland	Buiten- landse betaal- middelen	Totaal	Gouden munt en gouden munt- materiaal	Gemunt zilver enz.	Totaal	Bankbiljetten		Bank= assig= naties	Rekening=courant saldo's						
																	Oude uitgiften	Nieuwe uitgifte		's Rijks schatkist	Geblok- keerde saldo's van banken	Geblok- keerde saldo's van anderen	Vrije saldo's			Totaal
5 Jan. 1948	—	2.000	5	2.005	142.505	688	7.973	151.166	—	172.974	67.742	5.089	245.805	608.372	2.558	610.931	124.978	3.005.753	82	716.463	51.309	41.998	513.506	1.323.275	4.454.088	5 Jan. 1948
12 " "	—	2.000	5	2.005	141.871	431	7.670	149.971	—	167.510	93.097	5.108	265.716	581.578	2.604	584.182	124.938	2.958.385	58	741.444	97.088	43.070	490.014	1.371.616	4.454.997	12 " "
19 " "	—	2.000	5	2.005	142.173	682	7.449	150.304	—	171.578	89.481	4.732	265.791	581.578	2.642	584.220	124.924	2.915.131	212	821.129	92.984	35.736	484.145	1.433.995	4.474.262	19 " "
26 " "	—	2.000	5	2.005	140.401	1.066	9.196	150.663	—	138.706	191.175	4.768	334.650	581.579	2.676	584.254	124.766	2.911.251	382	856.524	101.714	35.806	508.673	1.502.716	4.359.115	26 " "
2 Febr. "	—	2.000	5	2.005	140.396	858	7.556	148.810	—	232.537	135.080	4.881	372.498	581.250	2.709	583.958	124.684	2.953.413	377	909.063	70.084	39.930	475.005	1.494.081	4.572.555	2 Febr. "
9 " "	—	2.000	—	2.000	140.578	2.586	6.950	150.114	—	246.137	109.804	4.894	360.835	581.250	2.772	584.022	124.670	2.921.575	324	946.746	73.679	35.757	462.176	1.518.357	4.564.926	9 " "
16 " "	—	2.000	—	2.000	141.803	267	10.454	152.524	—	255.166	97.145	4.955	357.265	578.079	2.805	580.885	124.556	2.900.739	67	992.899	42.372	28.993	476.015	1.540.279	4.565.641	16 " "
23 " "	—	2.000	—	2.000	147.614	507	10.873	158.994	—	272.552	116.502	5.074	394.128	551.352	2.851	554.204	124.486	2.896.639	155	1.013.627	44.478	35.785	464.375	1.558.264	4.579.544	23 " "
1 Maart "	—	—	—	—	157.834	1.279	19.396	178.510	—	276.907	97.907	5.061	379.874	551.352	2.917	554.269	124.389	2.959.043	588	974.150	34.501	29.928	487.737	1.526.315	4.610.335	1 Maart "
8 " "	—	—	1	1	148.786	3.130	11.641	163.557	—	266.553	101.984	5.170	373.706	551.276	2.953	554.229	124.332	2.933.728	157	986.745	42.129	28.941	480.194	1.538.008	4.596.225	8 " "
15 " "	—	—	1	1	143.383	840	5.973	150.196	—	272.911	129.717	5.093	407.721	509.926	2.927	512.853	124.250	2.909.546	2.552	959.002	29.590	28.492	510.742	1.527.826	4.564.174	15 " "
22 " "	—	—	2	2	142.792	188	9.200	152.180	—	272.056	96.967	5.106	374.129	509.923	2.976	512.899	124.200	2.899.217	182	949.532	32.318	29.240	494.843	1.505.933	4.529.532	22 " "
30 " "	—	—	2	2	161.237	379	13.499	175.114	—	263.063	112.092	5.090	380.244	508.848	2.992	511.840	124.132	2.948.232	606	920.517	43.740	33.630	487.627	1.485.515	4.558.485	30 " "
5 April "	—	—	1	1	140.936	189	5.453	146.587	—	269.187	166.087	5.419	440.692	481.211	3.017	484.227	124.003	2.931.712	27	879.968	108.948	30.208	499.736	1.518.861	4.574.603	5 April "
12 " "	—	—	1	1	140.924	752	5.196	146.871	—	314.956	157.610	5.497	478.063	481.211	3.060	484.271	123.881	2.899.918	332	986.272	88.442	28.616	494.311	1.597.641	4.621.772	12 " "
19 " "	—	—	1	1	141.641	803	4.691	147.135	—	318.954	149.626	5.498	474.078	481.211	3.100	484.311	123.673	2.870.412	217	1.086.841	43.110	23.419	440.228	1.593.598	4.587.900	19 " "
26 " "	—	—	1	1	145.099	970	5.210	151.280	—	326.177	145.295	5.596	477.068	481.211	3.163	484.374	123.491	2.880.651	160	1.039.888	36.576	23.360	483.398	1.583.222	4.587.524	26 " "
3 Mei "	5.000	—	1	5.001	158.202	1.794	7.876	167.872	—	331.538	138.005	5.607	475.150	481.849	2.636	484.485	122.916	2.940.419	160	789.663	30.046	26.065	500.122	1.345.896	4.409.391	3 Mei "
10 " "	—	—	1	1	140.405	747	7.150	148.302	—	327.306	118.619	5.553	451.478	481.849	2.142	483.991	122.868	2.919.415	254	709.077	97.852	26.612	482.885	1.316.425	4.358.962	10 " "
18 " "	—	—	1	1	140.905	3.921	5.523	150.350	—	339.800	121.813	5.500	467.114	481.849	1.791	483.640	122.346	2.899.604	226	734.607	62.221	29.113	518.402	1.344.344	4.366.520	18 " "
24 " "	—	—	1	1	140.285	304	9.197	149.785	—	335.815	126.410	5.733	467.957	481.849	1.803	483.652	122.081	2.891.990	595	780.762	49.836	26.818	537.913	1.395.329	4.409.995	24 " "
31 " "	—	—	1	1	152.097	1.879	10.463	164.439	—	339.990	123.838	5.844	469.673	481.713	1.764	483.477	121.711	2.947.391	35	778.917	45.578	25.659	503.197	1.353.351	4.422.488	31 " "
7 Juni "	—	—	1	1	143.038	815	5.588	149.440	—	328.940	152.249	5.788	486.978	481.708	1.036	482.744	121.402	2.943.010	192	736.536	51.903	25.598	578.198	1.392.235	4.456.839	7 Juni "
14 " "	—	—	1	1	140.294	574	5.505	146.374	—	338.062	140.043	5.771	483.876	481.708	738	482.446	120.792	2.924.460	162	769.017	77.377	25.654	514.171	1.386.219	4.431.633	14 " "
21 " "	—	—	10	10	140.418	314	4.343	145.075	—	321.995	158.469	5.720	486.184	481.703	557	482.260	120.501	2.909.438	2	761.640	97.996	29.003	506.454	1.395.093	4.425.034	21 " "
28 " "	—	—	10	10	140.642	701	8.812	150.156	—	318.167	143.610	5.650	467.427	481.703	429	482.131	120.000	2.960.501	157	741.422	56.898	23.610	506.384	1.328.313	4.408.971	28 " "
5 Juli "	—	—	10	10	142.787	1.409	7.075	151.270	—	315.820	139.559	5.832	461.212	481.703	460	482.162	119.517	2.991.443	188	719.554	44.719	22.297	505.168	1.291.738	4.402.886	5 Juli "
12 " "	—	—	10	10	143.489	1.451	6.817	151.757	—	310.971	134.092	5.743	450.806	481.703	493	482.195	119.306	2.961.945	222	819.628	27.871	22.006	463.538	1.333.043	4.414.516	12 " "
19 " "	—	—	10	10	163.491	2.423	7.303	173.221	—	315.846	139.864	5.773	461.484	481.703	536	482.239	118.767	2.958.800	112	794.689	39.506	21.842	513.100	1.369.138	4.446.817	19 " "
26 " "	13.500	—	10	13.510	153.387	3.907	10.373	167.667	—	322.384	130.146	5.633	458.163	481.703	503	482.206	118.491	2.995.905	327	765.290	30.441	20.627	519.884	1.336.242	4.450.965	26 " "
2 Aug. "	38.800	—	10	38.810	137.546	4.006	5.578	147.131	—	311.046	138.410	5.627	455.083	481.704	546	482.250	118.326	3.058.972	32	625.182	66.534	25.243	552.664	1.269.624	4.446.954	2 Aug. "
9 " "	19.200	—	10	19.210	137.803	856	4.981	143.639	—	323.146	140.514	5.660	469.321	481.704	654	482.358	117									

